

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	23
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	43
5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	55
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	71
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	79
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	93
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	105

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków w odniesieniu do województwa podlaskiego dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”.

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Razem zrealizowano 5019 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięły w nim udział niemal wszystkie gminy w Polsce. Razem uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1/4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwie perspektywy widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian systemowych. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa podlaskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Ogółem zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach:

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki (Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo (Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 roku”.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

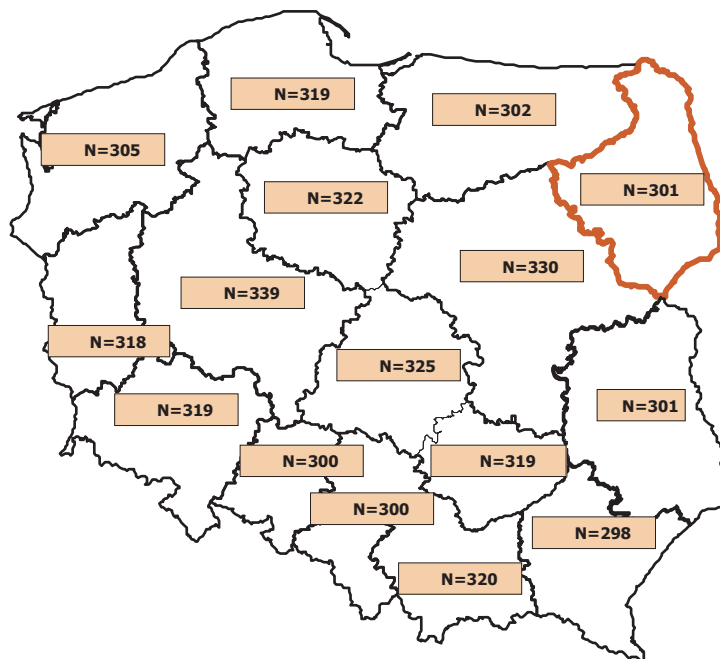
Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

W województwie podlaskim zrealizowano 301 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie województwa podlaskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		PODLASKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	83	28%
Miejsko-wiejska	1383	28%	60	20%
Wiejska	2776	55%	158	52%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	68	23%
umiarkowany	1817	36%	104	35%
lekki	2318	46%	129	43%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	103	34%
umysłowe	917	18%	68	23%
narządu wzroku	904	18%	49	16%
narządu słuchu	812	16%	42	14%
psychiczne	488	10%	26	9%
epilepsja	101	2%	2	1%
inne	64	1%	11	4%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	133	44%
mężczyzna	2694	54%	168	56%
WIEK				
18-29	1475	29%	80	27%
30-49	1862	37%	117	39%
50+	1681	33%	104	35%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	68	23%
Bezrobotny	328	7%	14	5%
Bierny zawodowo	3606	72%	215	71%
Nieokreślony	38	2%	4	1%

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

*Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi ze względu na województwo
(dane nieważone)*

Sposób prezentacji wyników

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych, zarówno na poziomie poszczególnych województw jak również na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag dla każdego województwa.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znaczny	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMINSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważne przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważne przez województwa, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważne przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważne przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważne przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważne przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważne przez województwo i wiek
- Wprowadzenie i metodologia – badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły osoby z każdej gminy, które zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. **W województwie podlaskim zrealizowano wywiady w 98 gminach, na 118 wszystkich gmin w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówi także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd z jednej strony w sytuację niepełnosprawnych, zaś z drugiej strony w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkość prób umożliwiają analizę danych zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że województwo podlaskie, niestety należy do województw, w których sytuacja osób niepełnosprawnych jest szczególnie trudna, a ich satysfakcja z życia niższa niż wśród mieszkańców innych województw. Wśród osób niepełnosprawnych na Podlasiu odnotowano jeden z najniższych wskaźników zadowolenia z jakości życia.

Należy jednak zaznaczyć, że przedstawiciele samorządów gminnych w województwie podlaskim, choć podobnie jak w całym kraju oceniają swoją działalność na rzecz osób niepełnosprawnych dużo bardziej pozytywnie niż sami zainteresowani, to jednak w swych ocenach wykazują nieco większy realizm niż przedstawiciele pozostałych województw.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa podlaskiego ma zastosowanie większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Tak więc wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. W województwie podlaskim jedynie **2% urzędów gminnych prowadzi szczegółowo badania w tym zakresie, 8% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 1% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ **Samorzady gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety, nie zawsze zdają sobie z tego sprawę i często mają niepełne wyobrażenie o tym, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych.** Wydaje się, że przede wszystkim marginalizują one znaczenie problemów natury psychologicznej i zdrowotnej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy. **I tak samorzady w województwie podlaskim w chwili badania (podczas gdy 76% niepełnosprawnych w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy) szacowały skalę tego problemu jedynie na 21,5%.**

Podsumowanie

- ❑ **Główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, większość czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione.
- ❑ Niepełnosprawni mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. W województwie podlaskim świadomość ta jest jeszcze niższa niż w skali całego kraju. **W konsekwencji niepełnosprawni swoją uwagę skupiają wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie podlaskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 48% niepełnosprawnych, podczas gdy w przypadku PFRON odsetek ten wynosi 27%, w przypadku PCPR – 14%, ZUS - 15%.
- ❑ **Działalność instytucji powiatowych, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym w przypadku województwa podlaskiego, inaczej niż w skali całego kraju, oceniana jest stosunkowo pozytywnie.** Choć z pomocy płynącej ze szczebla powiatowego niepełnosprawni, podobnie jak w całym kraju, korzystają rzadko, to jednak jakość pomocy udzielanej przez PCPR-y oceniana jest najwyżej spośród „pozarodzinnych” źródeł pomocy.
- ❑ **Bardzo ważna, a zarazem nie w pełni wykorzystywana wydaje się rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w województwie podlaskim, podobnie zresztą jak w całym kraju, nadal działa ich niewiele.
- ❑ **Samorządy gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych.** Wydaje się jednak, że w ocenie swej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych znacznie przeszacowując swój wkład, są dalekie od realizmu. Na Podlasiu 69% przedstawicieli samorządów gminnych ocenia, że w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym robią dużo lub bardzo dużo, podczas gdy taką opinię potwierdza jedynie 24% osób niepełnosprawnych.
- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych jest niewspółmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną. Prowadzenie działań w ramach rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim deklaruje 6% przedstawicieli samorządów.

Podsumowanie

- ❑ **Jedynie niewielki procent gmin może pochwalić się jakimikolwiek działaniami lub inicjatywami, a także posiadaniem instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych. W województwie podlaskim taki plan opracowany i zatwierdzony ma jedynie 7% samorządów.**
- ❑ **Pod względem aktywności na polu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych województwo podlaskie plasuje się poniżej średniej.** Na Podlasiu jedynie 13% gmin wspierało edukację niepełnosprawnych, 2% łożyło środki na pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, a 3% dofinansowywało szkolenia zawodowe dla niepełnosprawnych. O niezaprzeczalnym braku zaangażowania podlaskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie.
- ❑ **Na Podlasiu, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.** Warto także zaznaczyć, iż skala tej pomocy w województwie podlaskim jest wyraźnie niższa, niż przeciętnie. Ponadto jest ona też mniej dostrzegana przez niepełnosprawnych.
- ❑ **Do częściej udzielanych form wsparcia należy zaliczyć pomoc prawną,** świadczoną przez niemal co piątą gminę. Pozostałe działania podejmowane są sporadycznie, przez co najwyżej 12% gmin, co przy 98 przebadanych w województwie podlaskim gminach daje najwyżej 10 samorządów.
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Gminy obejmują opieką i pomocą jedynie część tej grupy – osoby kwalifikujące się najczęściej do pomocy społecznej lub socjalnej. Nie wychodzą także z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą.
- ❑ **Należy zwrócić uwagę, iż zarówno na Podlasiu, jak i w innych regionach, zasadnicza, największa część pomocy udzielanej przez gminy osobom niepełnosprawnym, czyli podstawowe wsparcie pieniężne, materialne i bytowe, nie jest adresowana specyficznie do nich.** Pod względem obsługi petenta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy).
- ❑ **W województwie podlaskim nie obserwujemy bardzo dużych rozbieżności pomiędzy gminami różnego typu w zakresie działalności podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych, która to prawidłowość pojawiła się na poziomie kraju.** Nadal jednak widoczne są różnice w aktywności gmin zróżnicowanych pod względem wielkości.

Podsumowanie

- ❑ Przekiętny odsetek gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich podejmujących różnego typu działania w zakresie rehabilitacji społecznej są zbliżone. Odsetek gmin angażujących się w zadania dotyczące rehabilitacji społecznej rośnie wraz z wielkością gminy w przypadku gmin wiejskich. Wśród gmin miejsko-wiejskich i miejskich z największą aktywnością mamy do czynienia w przypadku gmin największych, z najmniejszą z wśród gmin średniej wielkości. Zauważmy też, iż w województwie podlaskim najbardziej niezadowoleni z aktywności swoich gmin są mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich.
- ❑ Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwa niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacj do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.
- ❑ W województwie podlaskim obserwujemy nawet większe, niź w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy podobne, jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacj (wielkością, organizacj, zasobami) gminy.
- ❑ W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorządy gminne dysponują małą liczb etatów przeznaczonych wyłacznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach srodkw na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin srodki te w ogole nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- ❑ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z wasnnych srodkw, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

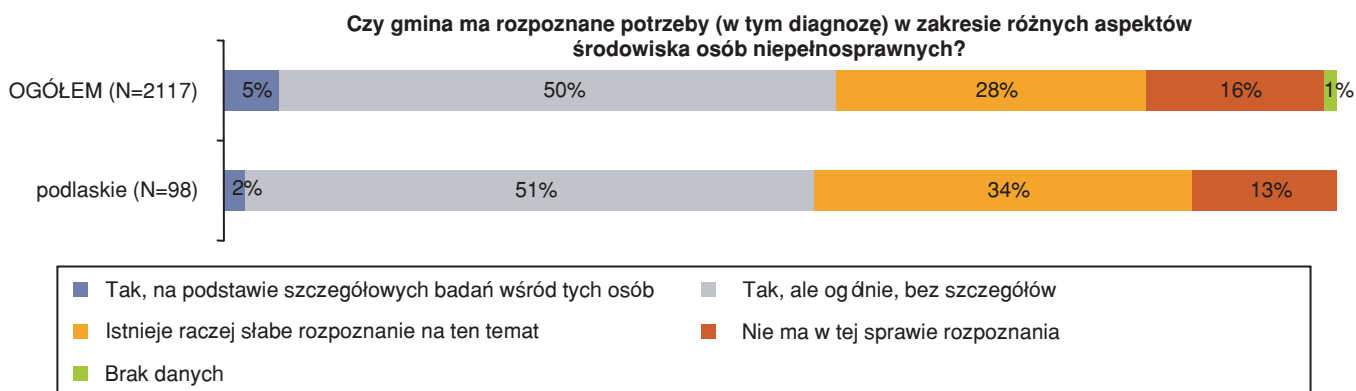
Podsumowanie

- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorządy gminne są i będą instytucją bez wątpienia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grup społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w woj. podlaskim 70%) przekonani są o tym, iż samorządy gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie. 59% badanych w województwie podlaskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy.** Niestety, przeważająca większość gmin (woj. podlaskie – 94%) nie chce przyjęcia na siebie tego obowiązku.

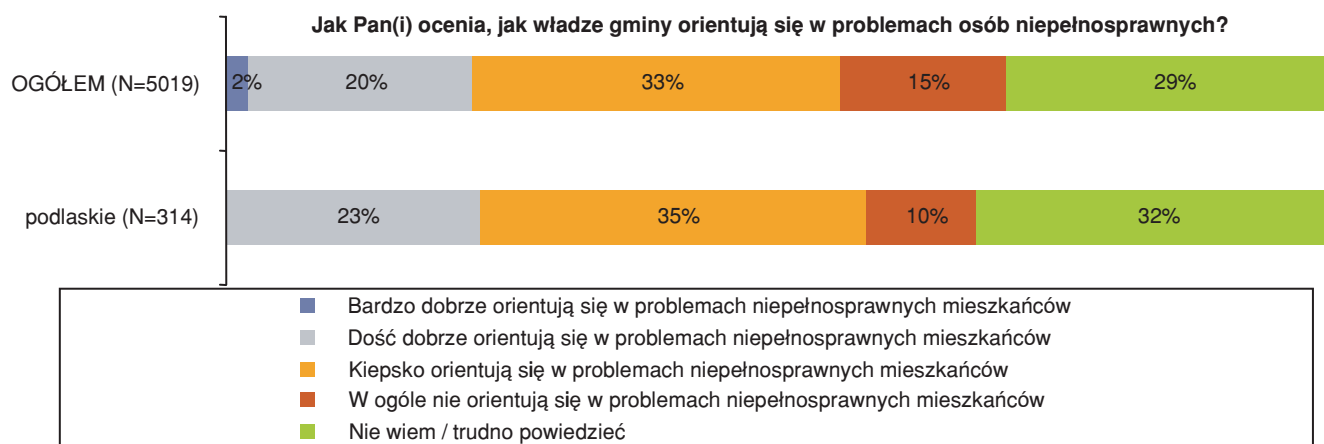
3. Problemy osób niepełnosprawnych

Problemy osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne, mieszkańcy województwa podlaskiego, podobnie jak ogół osób niepełnosprawnych powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Sytuacja w województwie podlaskim różni się jedynie w sposób nieznaczny od sytuacji w całym kraju. Przedstawiciele samorządów gminnych województwa podlaskiego w porównaniu do ogółu są nieco bardziej krytyczni w ocenie swojej wiedzy na temat potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych – 47% deklaruje, że ma słabe rozpoznanie lub nie ma go w ogóle (ogółem 44%). Nieco mniejszy odsetek deklaruje również, że ma dokładne rozpoznanie na podstawie szczegółowych badań (województwo podlaskie – 2%, ogółem 5%). Również pod względem opinii osób niepełnosprawnych sytuacja w województwie podlaskim niewiele odbiega od ogółu. Warto zwrócić jednak uwagę, że zarówno w przypadku przedstawicieli gmin jak również osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim odnotowano nieco niższy, niż ogółem, odsetek odpowiedzi określających wiedzę gmin na temat osób niepełnosprawnych jako żadną.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Przechodząc na poziom bardziej szczegółowych informacji na temat niepełnosprawnych mieszkańców gminy widzimy również, że sytuacja w województwie podlaskim nieznacznie różni się od sytuacji w całym kraju. Jedynie 8% gmin województwa podlaskiego (ogółem 10%) dysponuje dokładną wiedzą na temat liczby ich niepełnosprawnych mieszkańców, a ponad jedna trzecia samorządów nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy w większości nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, zdecydowana większość badanych nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Samorzady gminne niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg osób potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

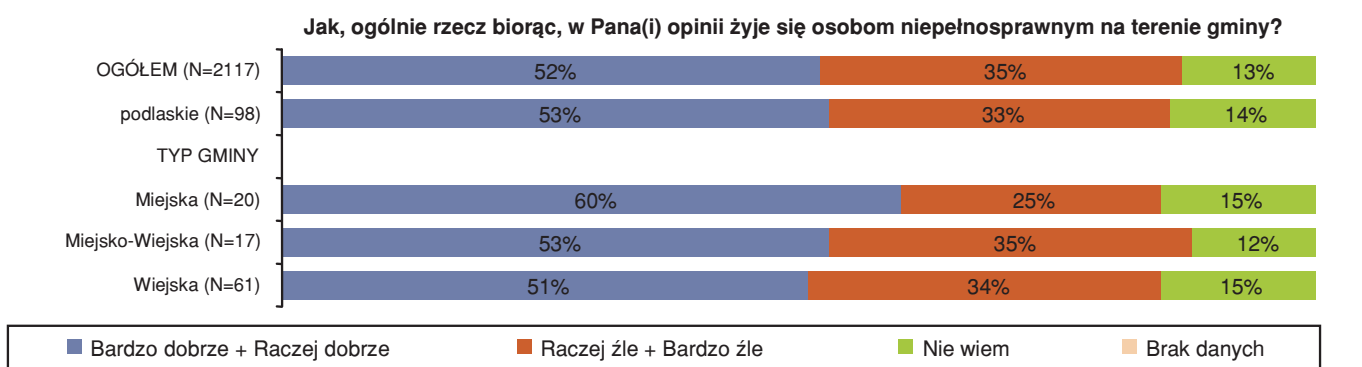
	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓŁEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	8%	55%	37%
wg wieku			
Pełnoletnich	8%	51%	41%
Dzieci i młodzieży	11%	52%	37%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	7%	36%	57%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	7%	35%	58%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	7%	30%	63%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	6%	27%	67%
Z niepełnosprawnością wzrokową	6%	24%	69%
Z niepełnosprawnością słuchową	7%	21%	71%
Z niepełnosprawnością umysłową	6%	28%	66%
Z niepełnosprawnością psychiczną	6%	26%	68%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	6%	24%	69%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	11%	19%	69%
Mieszkających na wsi	5%	42%	53%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	1%	12%	87%
Stopa całkowitego bezrobocia	0%	10%	90%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	0%	54%	46%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	1%	53%	46%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	2%	44%	54%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	0%	48%	52%

Badanie przedstawicieli samorządów w gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

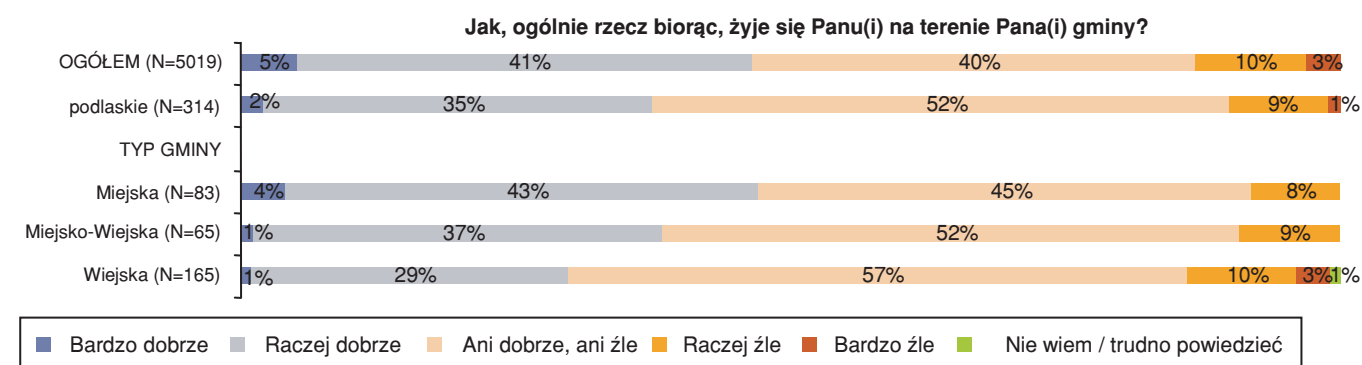
Problemy osób niepełnosprawnych

Pomimo bardzo ograniczonej i fragmentarycznej wiedzy, **przedstawiciele samorządów gminnych województwa podlaskiego, podobnie jak ogół, raczej optymistycznie oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy.** Trzeba jednak podkreślić, że w swoich opiniach są bardziej krytyczni niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku osób niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą (zarówno wśród mieszkańców województwa podlaskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych) są niższe niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych.

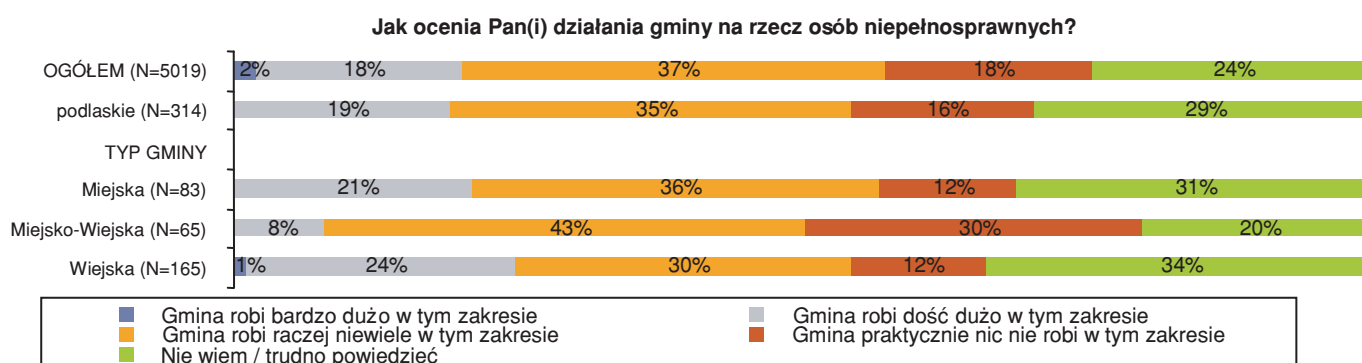
Niepełnosprawni mieszkańcy województwa podlaskiego, w stosunku do ogółu niepełnosprawnych oceniają swą sytuację nieco mniej optymistycznie (woj. podlaskie – 37% ocen pozytywnych, ogółem – 46% ocen pozytywnych).

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

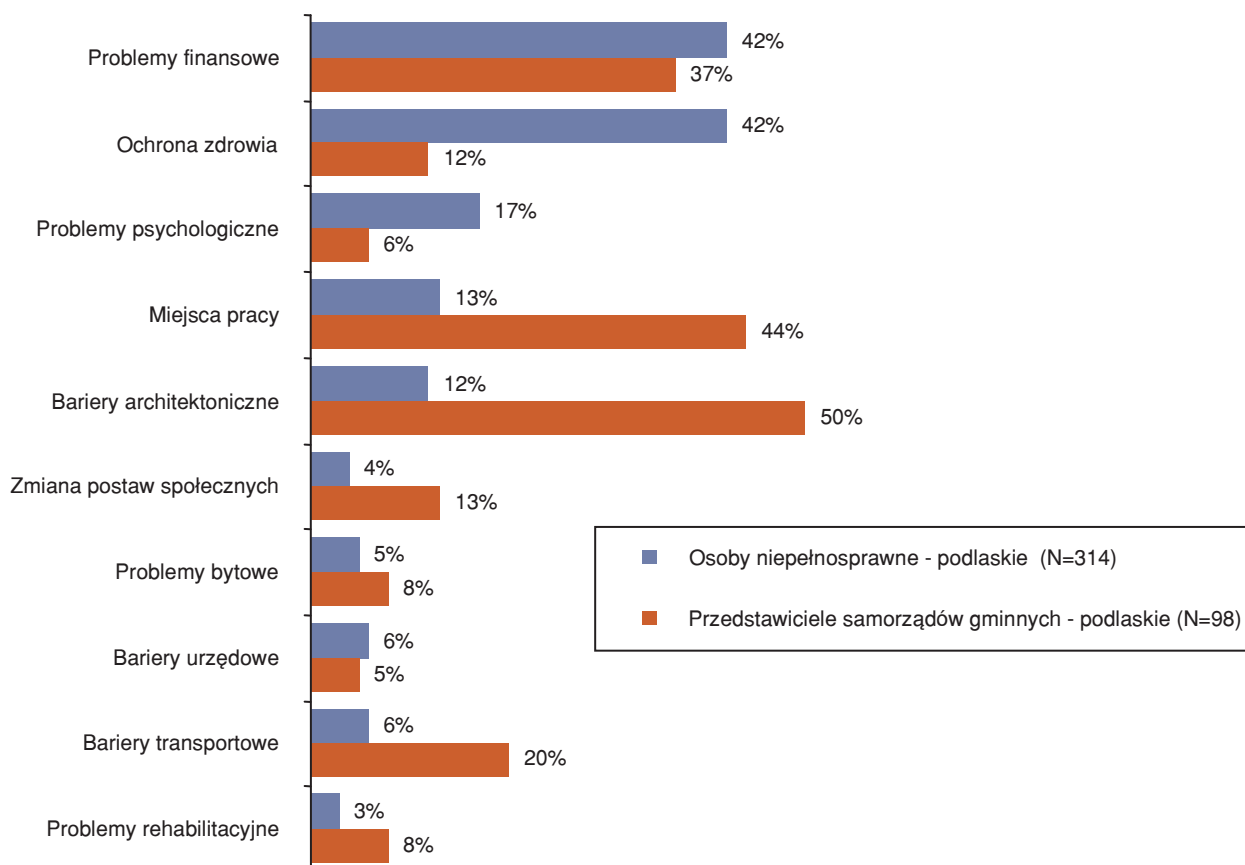
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych, ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa podlaskiego nie odbiegają tutaj od ocen ogółu badanych.

Dodatkowo samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, transportowych oraz problemów z zatrudnieniem. Wyraźnie niedoszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia oraz problemów natury psychologicznej. W województwie podlaskim 42% osób niepełnosprawnych skarży się na problemy z ochroną zdrowia, podczas gdy na problemy te wskazuje jedynie 12% przedstawicieli samorządów gminnych. Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem. Ten obraz skutkuje znacznym zawężeniem perspektywy.

Najważniejsze problemy, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne
- wskazania spontaniczne niepełnosprawnych oraz przedstawicieli samorządu gminnego

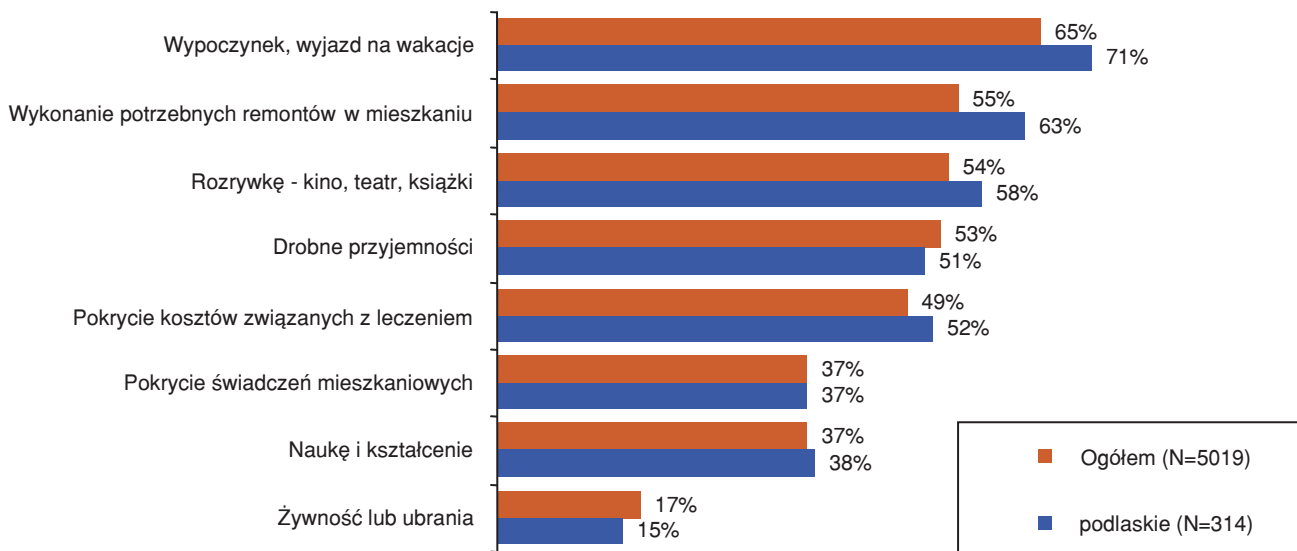

Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim są **problemy finansowe oraz problemy związane z ochroną zdrowia**. Choć w województwie podlaskim na problemy finansowe spontanicznie wskazuje nieco mniejszy odsetek niepełnosprawnych niż wśród ogółu osób badanych (woj. podlaskie – 42%, ogółem – 49%), to jednak nieco wyższe odsetki osób niepełnosprawnych wskazują, iż w ciągu ostatniego roku miały problemy z pokryciem kosztów leczenia, a także z wygospodarowaniem środków na wypoczynek, kulturę, rozrywkę, czy też drobne przyjemności znacznie podnoszące jakość życia.

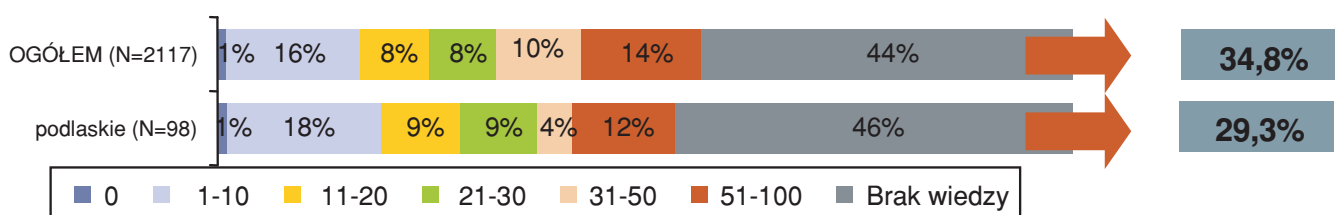
Wydaje się, że samorzady gminne nie doceniają w pełni wagi problemu finansowego wśród osób niepełnosprawnych. Szacują one odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej jedynie na 34,8%. W województwie podlaskim szacunki te są jeszcze niższe - 29,3%.

Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY POTRZEBUJĄCYCH POMOCY FINANSOWEJ I MATERIALNEJ

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Brak lub niedostatki środków finansowych stanowią bez wątpienia główny problem, z którym borykają się osoby niepełnosprawne. Jego skalę doskonale obrazują poniższe wykresy. Zdecydowana większość badanych negatywnie ocenia własną sytuację finansową – zarówno indywidualną (72%), jak i całego gospodarstwa domowego (67%). Województwo podlaskie nie wyróżnia się pod tym względem na tle reszty kraju.

Szanse na odłożenie jakichkolwiek oszczędności są oceniane jeszcze niżej – w skali kraju negatywnie ocenia je 84% osób niepełnosprawnych, w województwie podlaskim – 89%.

W każdym z 16 województw odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

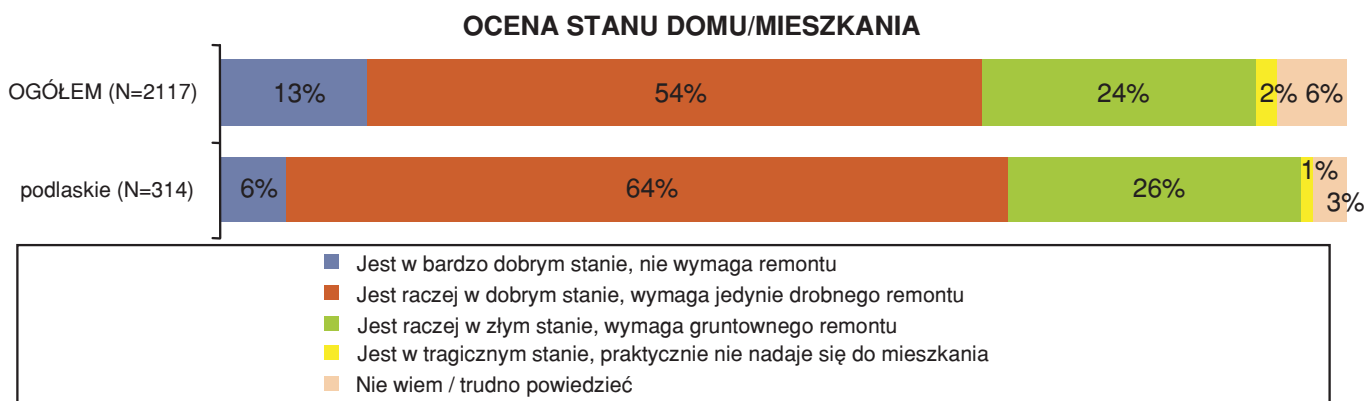

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

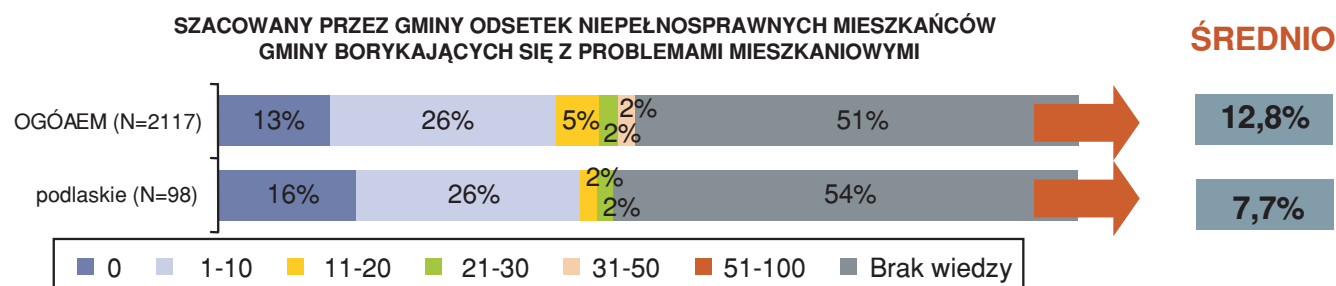
Problemy osób niepełnosprawnych

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku **oceny obecnych warunków** mieszkaniowych przez osoby niepełnosprawne. Jak pokazują wyniki badań, samorzady gminne zdecydowanie zaniżają odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi. Prawidłowość ta dotyczy województwa podlaskiego w nieco większym stopniu niż całego kraju.

W województwie podlaskim swoje warunki mieszkaniowe jako złe lub tragiczne określa 27% niepełnosprawnych, podczas gdy przedstawiciele samorządów gminnych szacują odsetek osób niepełnosprawnych borykających się z podobnymi problemami na około 8%. W skali kraju odsetek ten wynosi 13%, przy niemal identycznej ocenie warunków mieszkaniowych przez osoby niepełnosprawne.

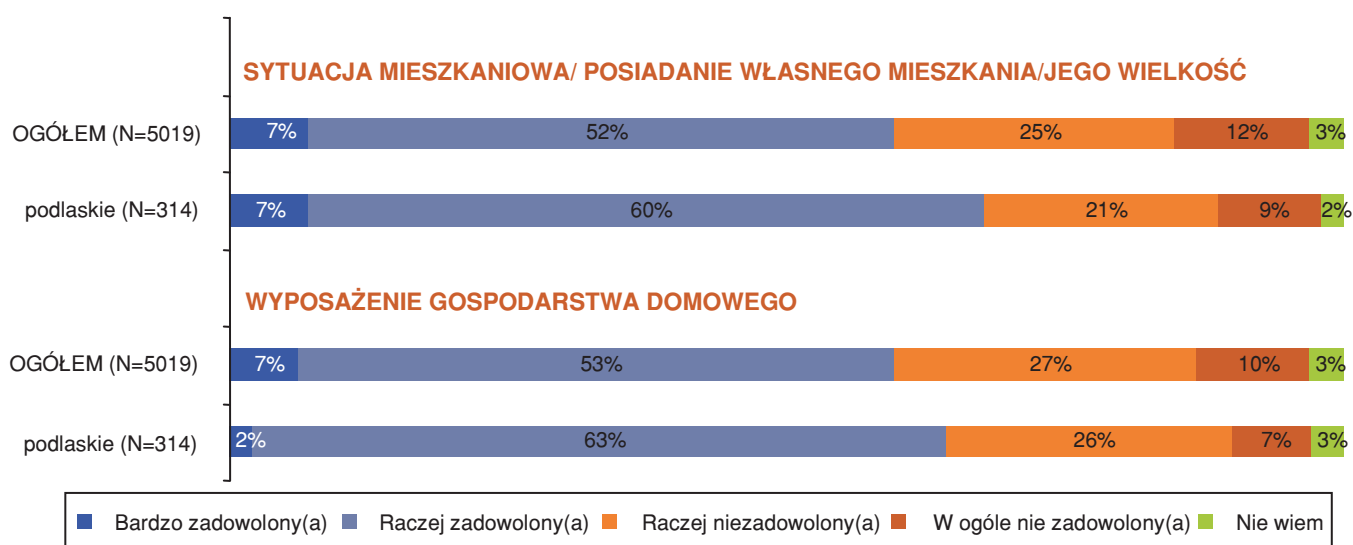
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

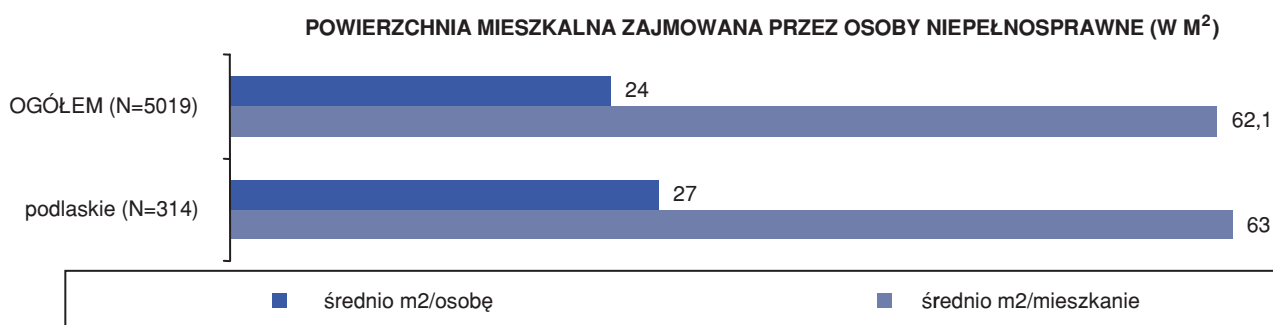
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI MIESZKANIOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

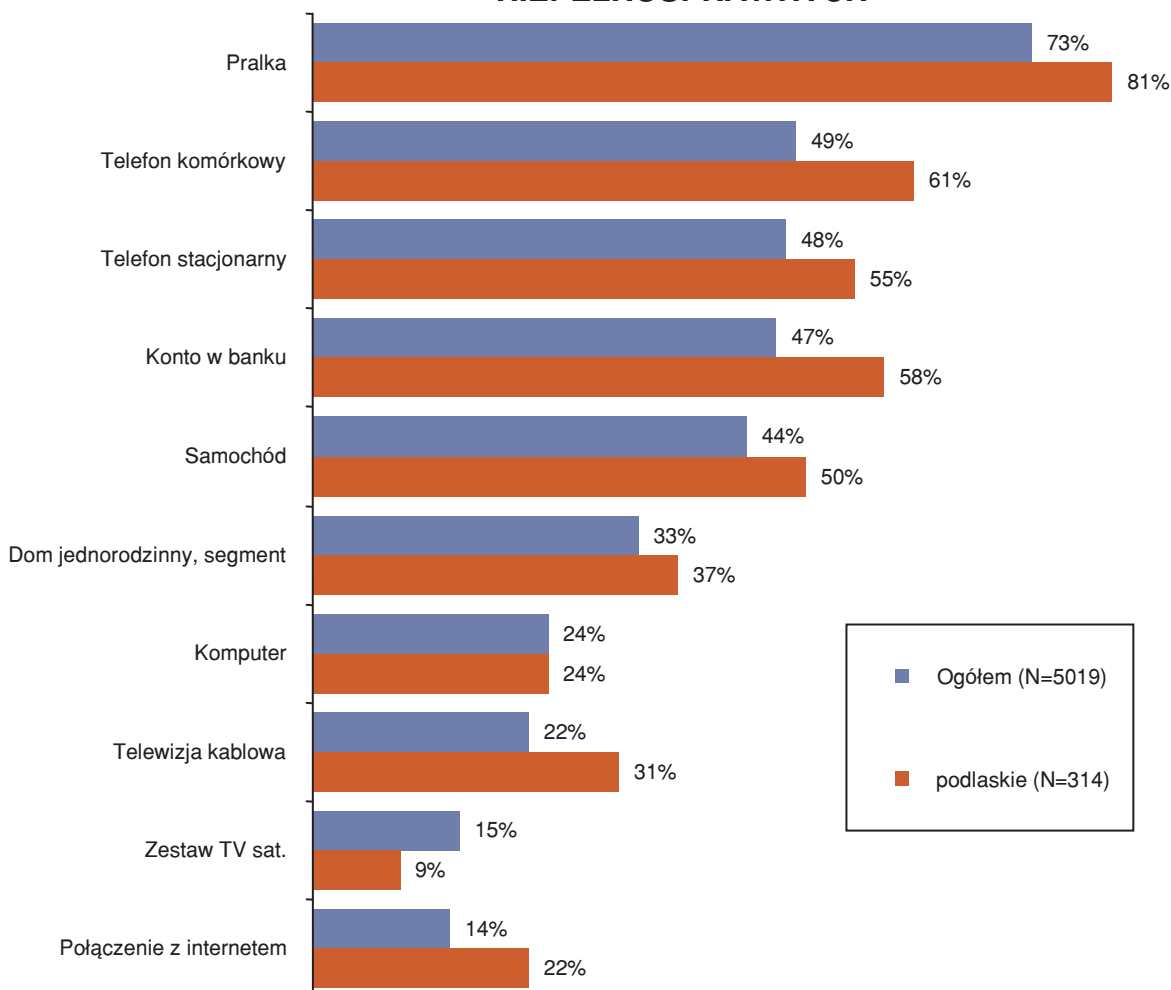

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym). Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. Dostęp do nowych technologii nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw oraz ze względu na typ i wielkość gminy. Województwo podlaskie, pod względem większości wskaźników wypada lepiej niż średnia dla całej badanej populacji.

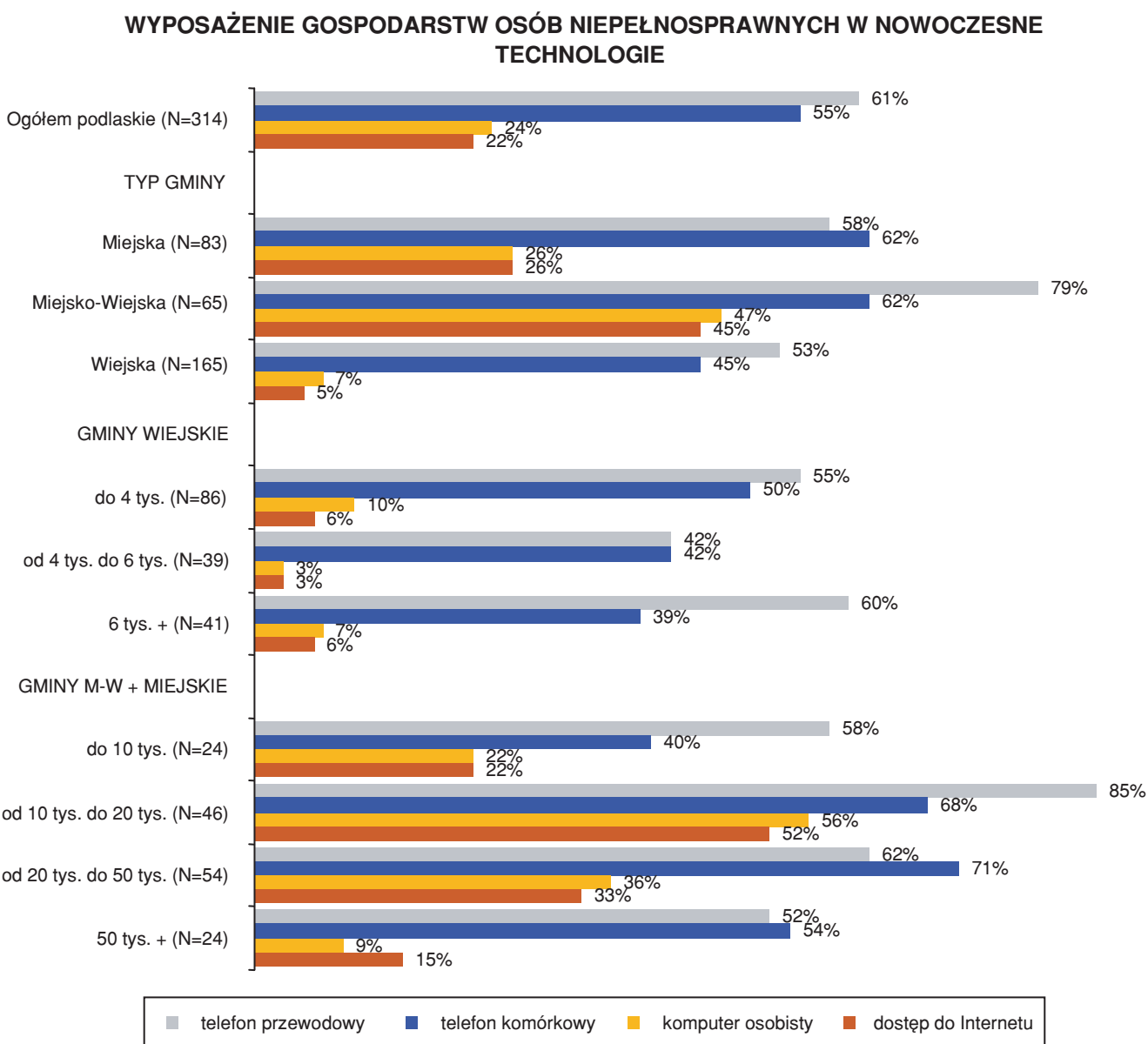
STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie województwa podlaskiego obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. W tych ostatnich, dostęp do komputera oraz Internetu deklaruje prawie pięciokrotnie większy odsetek badanych niż na terenach wiejskich (w skali kraju dwukrotnie więcej). Najlepiej pod tym względem wypadają gminy miejsko-wiejskie o wielkości 10-20 tys. mieszkańców. W przypadku województwa podlaskiego prawidłowość odnotowana na poziomie całego kraju – wzrost dostępności komputera oraz Internetu wraz ze wzrostem wielkości gminy nie ma zastosowania.

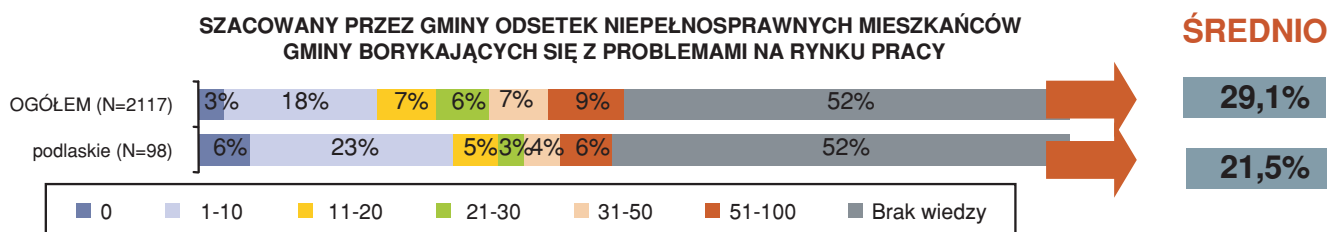
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie również sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych **na rynku pracy**. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas, gdy samorządy gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najemnej na pełen etat. **W województwie podlaskim sytuacja pod względem zatrudnienia wygląda nieznacznie lepiej. Choć odsetek osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy kształtował się w dniu badania na podobnym poziomie jak w całym kraju (75%), to pracę na pełen etat wykonywało 13% badanych.** Jednak różnica ta nie jest na tyle duża, aby usprawiedliwiała znacznie niższe niż w całym kraju szacowanie przez gminy problemu bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych (niecałe 21,5%).

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

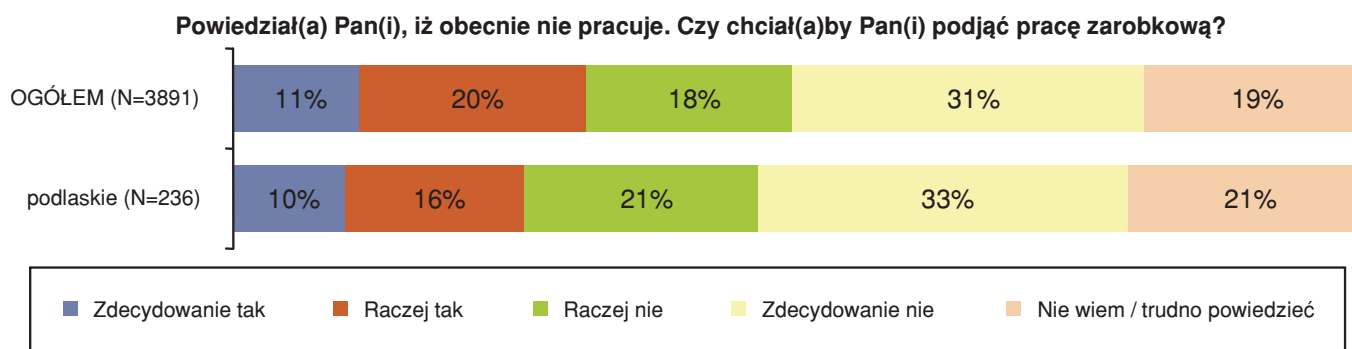

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

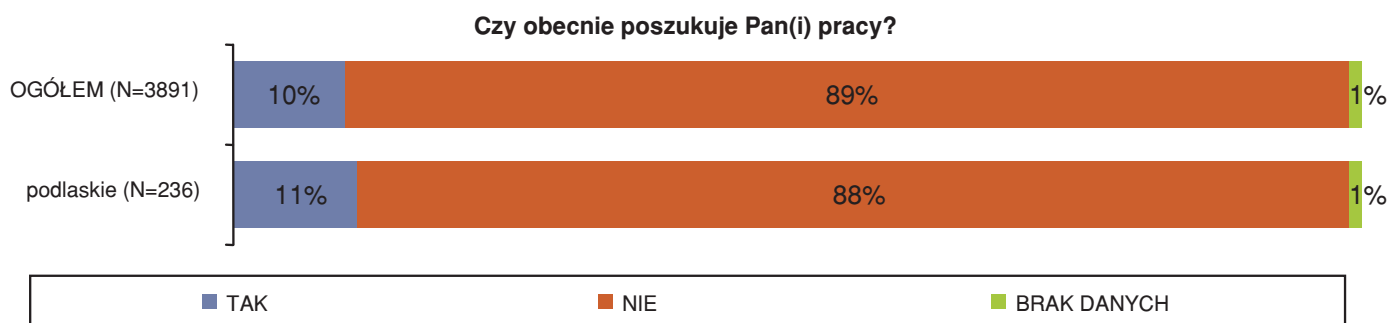
Problemy osób niepełnosprawnych

Skali tego problemu w żadnym wypadku nie powinien także umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych (czy raczej wierzących) o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy.

Sytuacja w województwie podlaskim niewiele różni się tu od sytuacji w całym kraju. Bezrobotni niepełnosprawni mieszkańcy województwa podlaskiego wydają się nieco bardziej bezradni na rynku pracy niż badani ogółem. Nieco niższy odsetek (woj. podlaskie - 26%, ogółem - 31%) chciałby podjąć pracę, nieco wyższy (woj. podlaskie - 54%, ogółem - 50%) nie wyraża ochoty na jej podjęcie.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

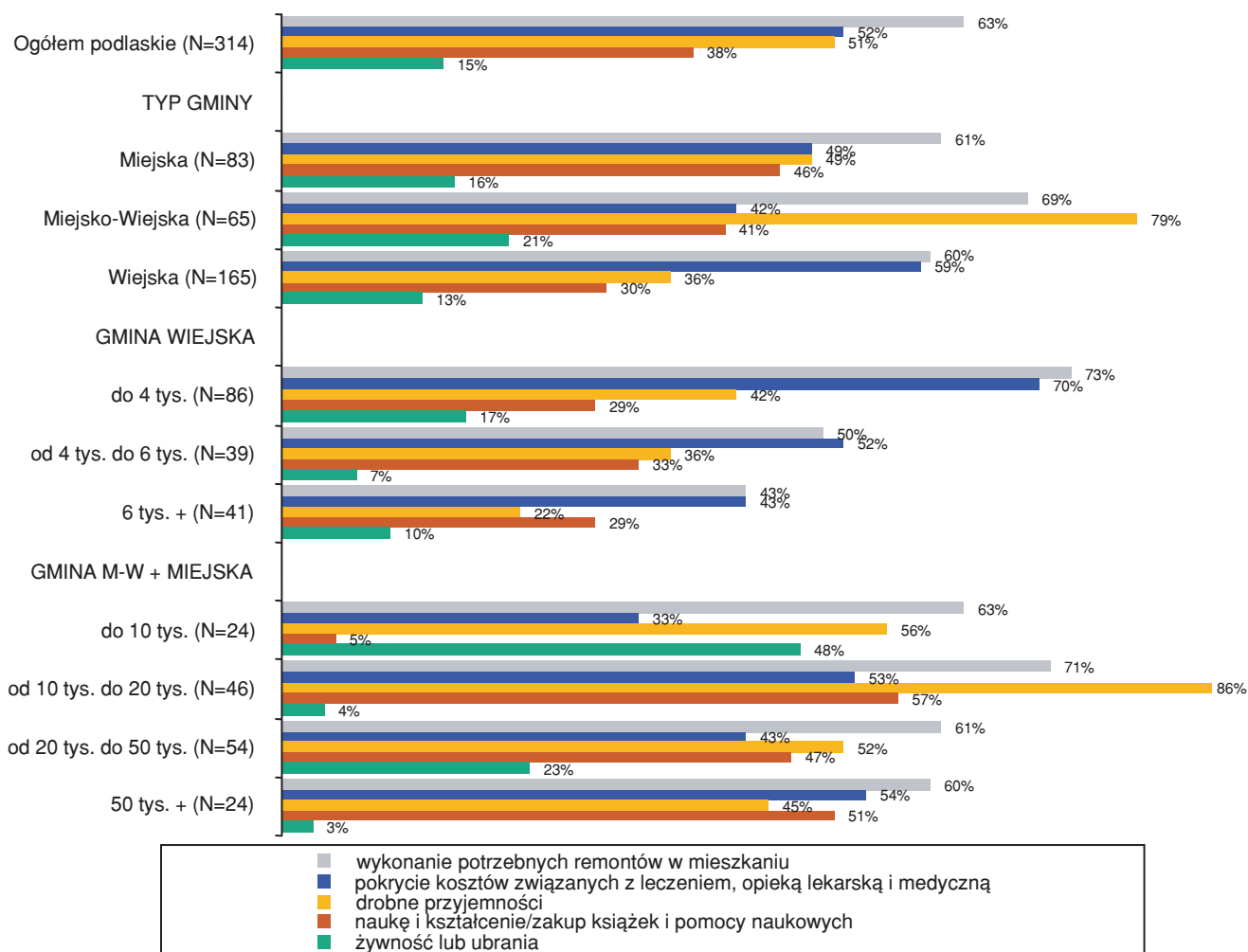

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Problemy osób niepełnosprawnych

Zarówno w skali kraju jak również w skali województwa podlaskiego jakość życia niepełnosprawnego i skala doświadczanych przez niego problemów w bezpośredni sposób wiążą się z typem i wielkością zamieszkiwanej przez niego gminy. Relatywnie najlepiej (niezależnie od wielkości gminy) żyje się mieszkańcom gmin miejskich. W gminach miejskich odnotowano wyższy poziom satysfakcji w niemal wszystkich badanych aspektach. W przypadku gmin wiejskich i gmin miejsko-wiejskich o zadowoleniu z życia decyduje wielkość gminy – generalnie im większa gmina, tym jej mieszkańcom żyje się lepiej. Odnosząc satysfakcję z różnych dziedzin życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa podlaskiego do odpowiednich danych w skali całego kraju widać, że w przypadku większości dziedzin województwo podlaskie wypada nieco poniżej średniej. Nieznacznie lepiej niż w skali całego kraju niepełnosprawni w województwie podlaskim oceniają jedynie swą sytuację mieszkaniową i wyposażenie gospodarstwa domowego.

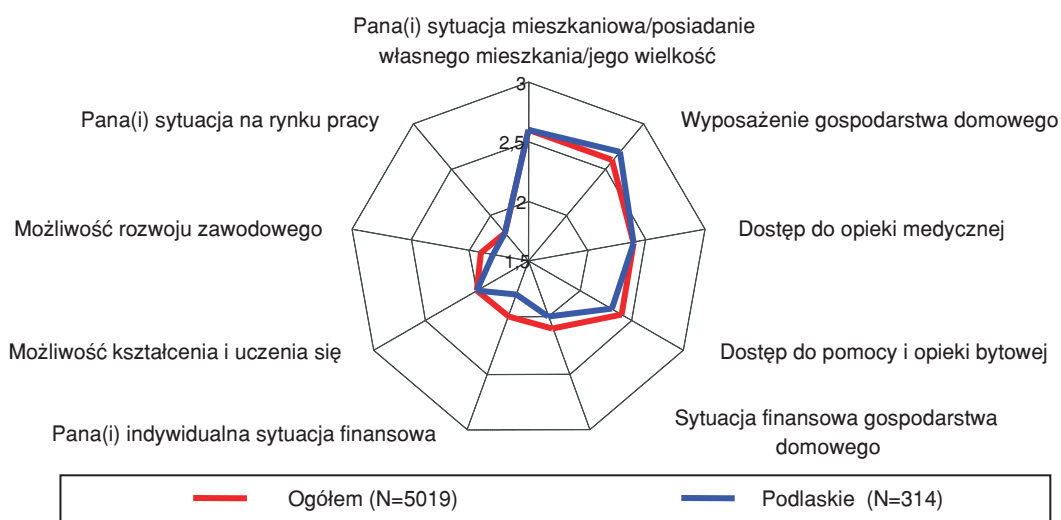
Odsetek gospodarstw, w których w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie starczyło pieniędzy na poszczególne wydatki:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, Województwo podlaskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

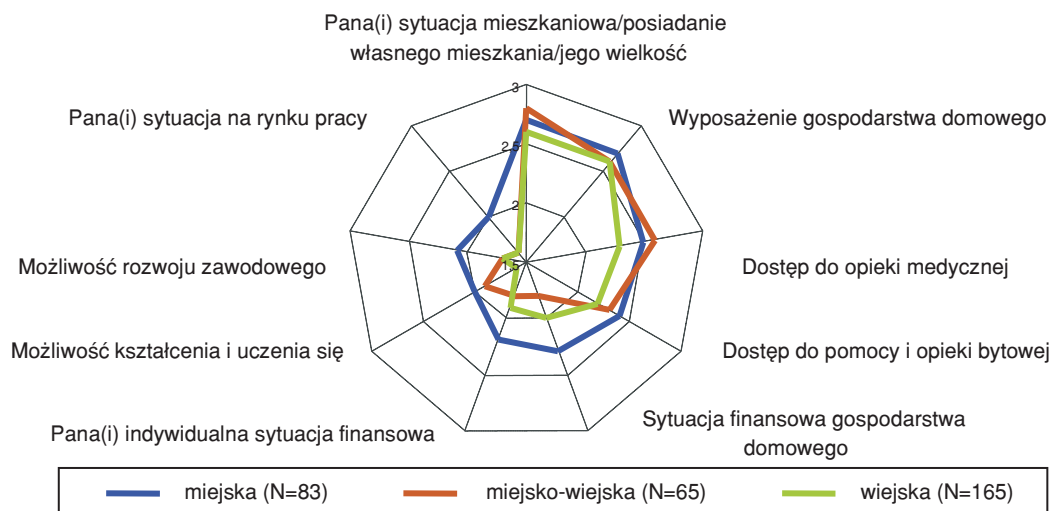
OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

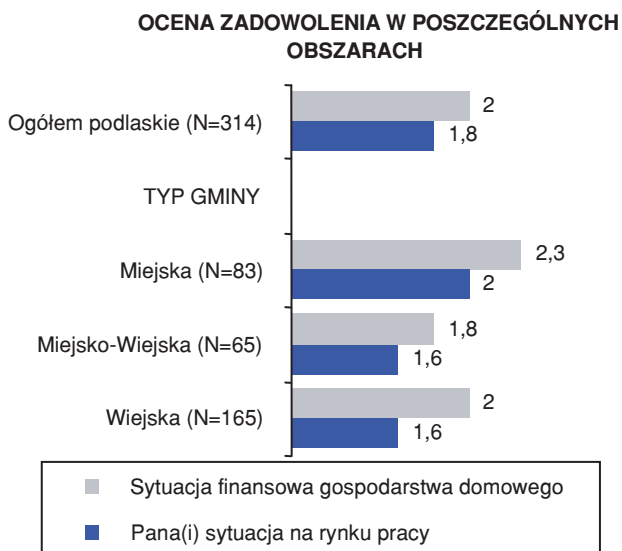

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

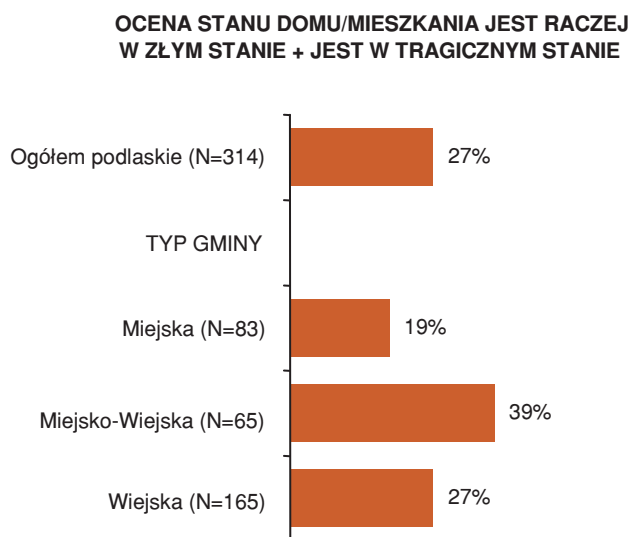
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, Województwo podlaskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

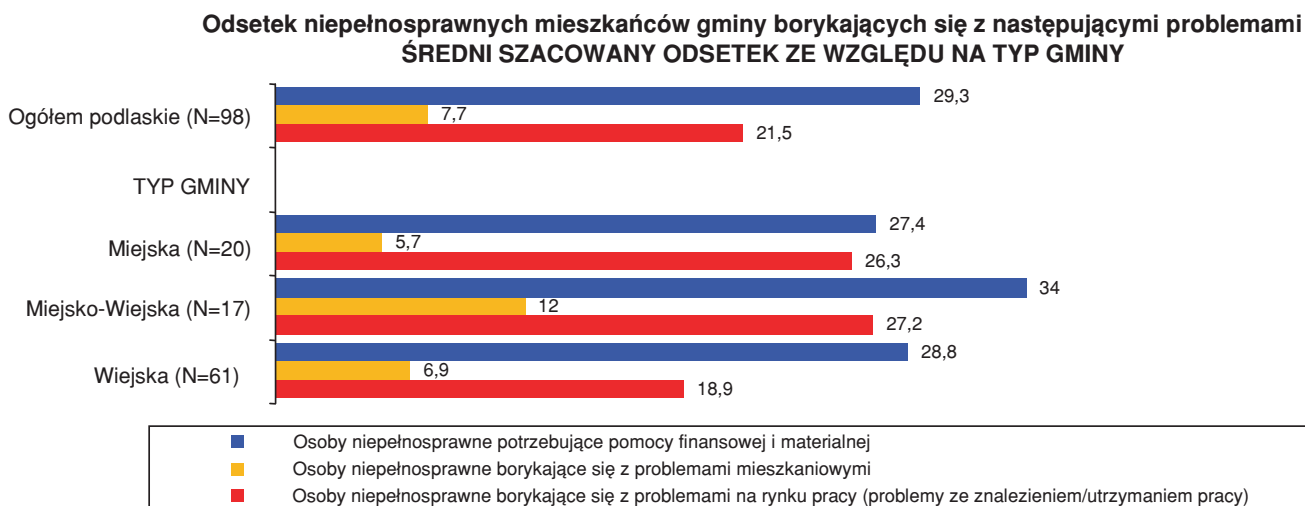
Jak widać na poniższych rysunkach osoby niepełnosprawne w województwie podlaskim nie są zadowolone ani ze swej sytuacji finansowej ani również z sytuacji na rynku pracy. Również ocena własnej sytuacji mieszkaniowej nie napawa optymizmem – ponad 1/4 osób niepełnosprawnych określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne. W gminach miejskich sytuacja wygląda nieco lepiej, ale nadal pozostawia wiele do życzenia. Wydaje się, że samorzady gminne wyraźnie niedoszacowują skali tych problemów. Nieco większym realizmem wykazują się tutaj samorzady gmin miejsko-wiejskich, natomiast samorzady gmin miejskich i wiejskich w sposób wyraźny bagatelizują problemy mieszkaniowe, przedstawiciele gmin wiejskich ponadto nie przykładają należytej wagi do problemów z bezrobociem.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

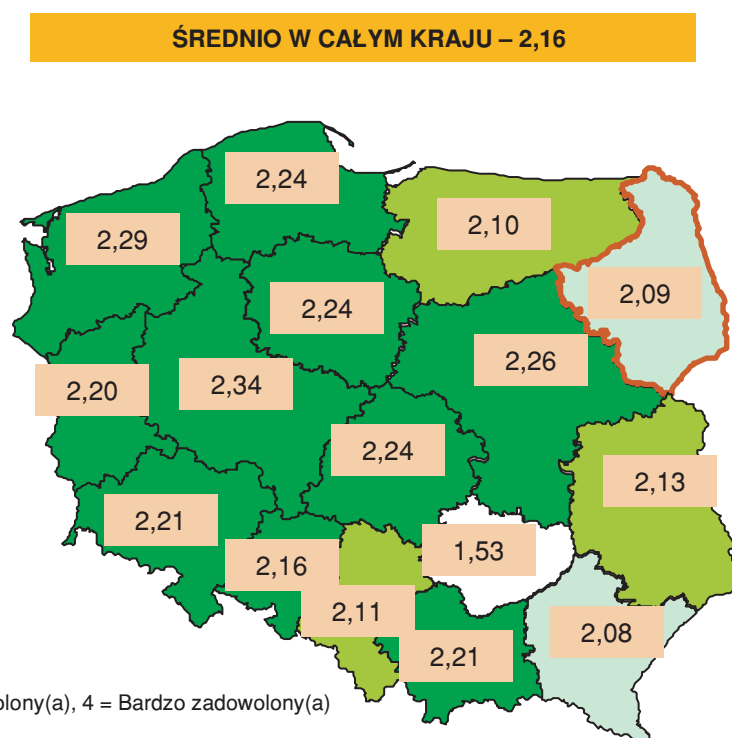
Problemy osób niepełnosprawnych

Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo podlaskie należy do grupy województw o najniższym wskaźniku zadowolenia z jakości życia.**

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

SKALA: 1=Bardzo niezadowolony(a), 4 = Bardzo zadowolony(a)

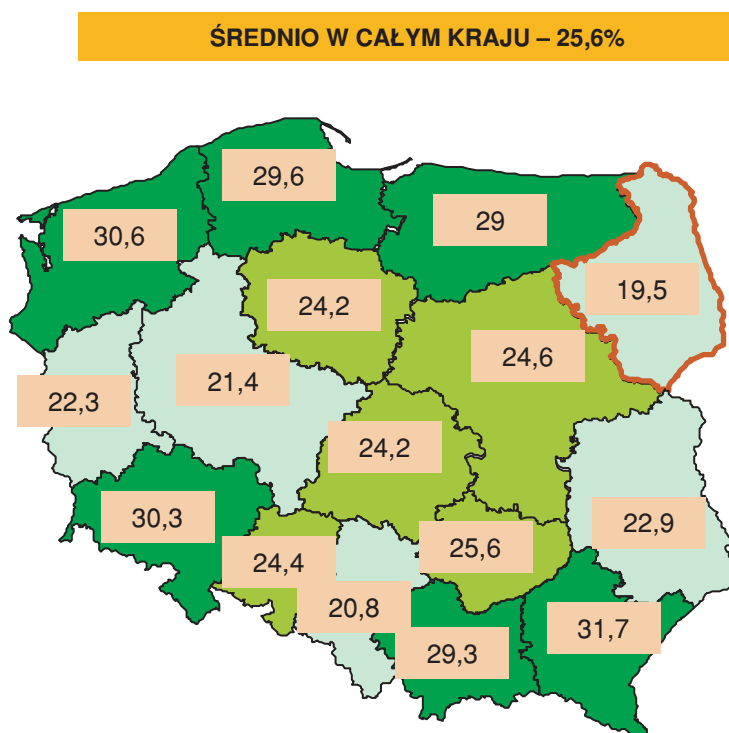
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. W szczególności dotyczy to województwa podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz śląskiego. Podczas gdy mieszkańcy tych województw relatywnie najgorzej oceniają jakość swojego życia, samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego. W przypadku województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz dolnośląskiego świadomość problemów osób niepełnosprawnych jest najwyższa i najwyższe jest też zadowolenie niepełnosprawnych.

ŚREDNI ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, szczególnie w przypadku gmin wiejskich, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą zarówno całej Polski, jak również województwa podlaskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, gdzie mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie podlaskim świadomość ta jest jeszcze niższa niż w skali całego kraju.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Z drugiej strony natomiast **samorządy gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków.** Choć same często chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

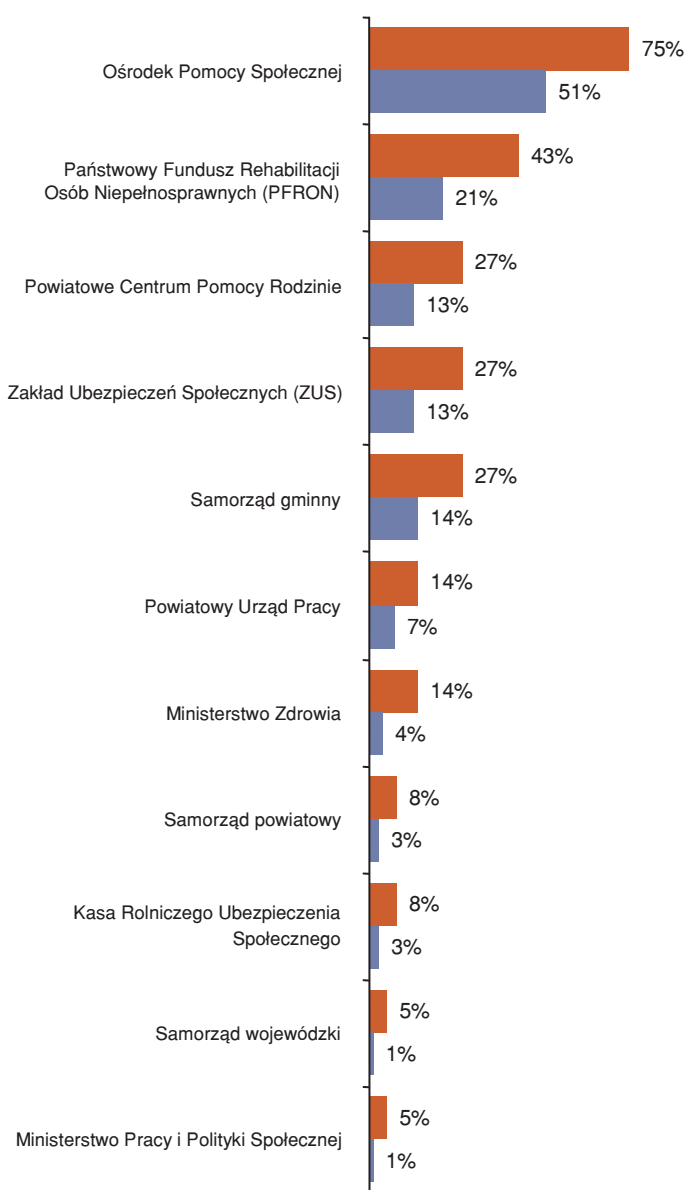
Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie kojarzone są z pomocą dopiero w trzeciej kolejności, daleko w tyle za Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. PCPRy swoją ofertę kierują również do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich.

Instytucje centralne i wojewódzkie, poza Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pozostają praktycznie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

Jak pokazują wyniki badań, **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

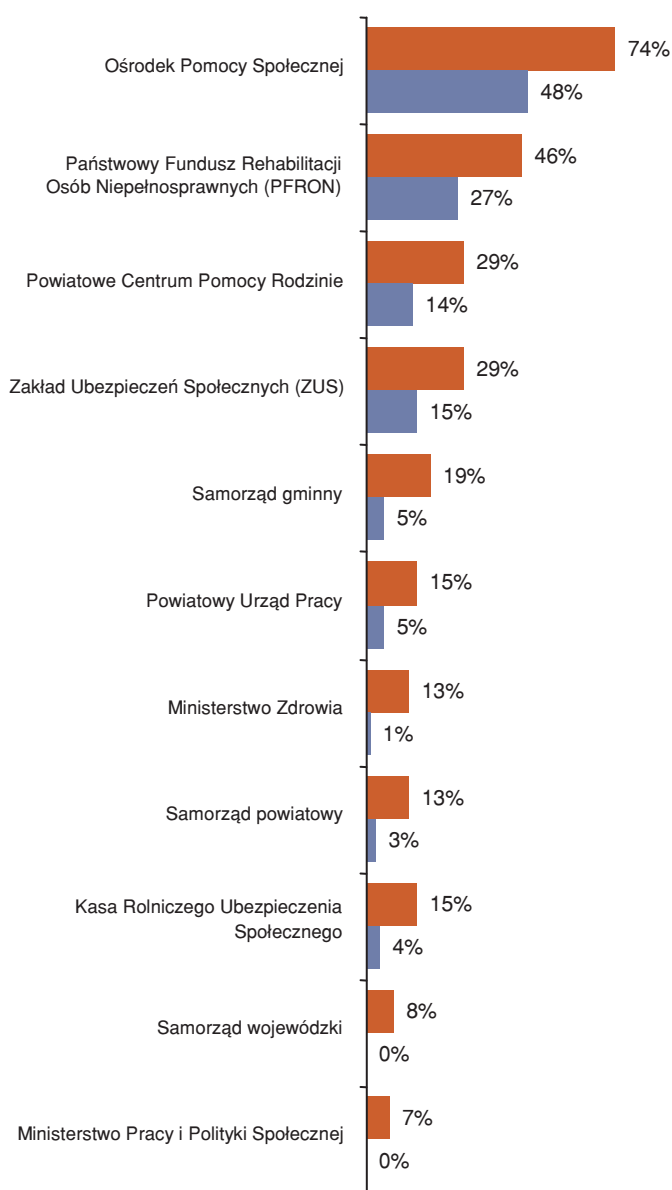
ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

■ ZNAJOMOŚĆ - Ogółem
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - Ogółem

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

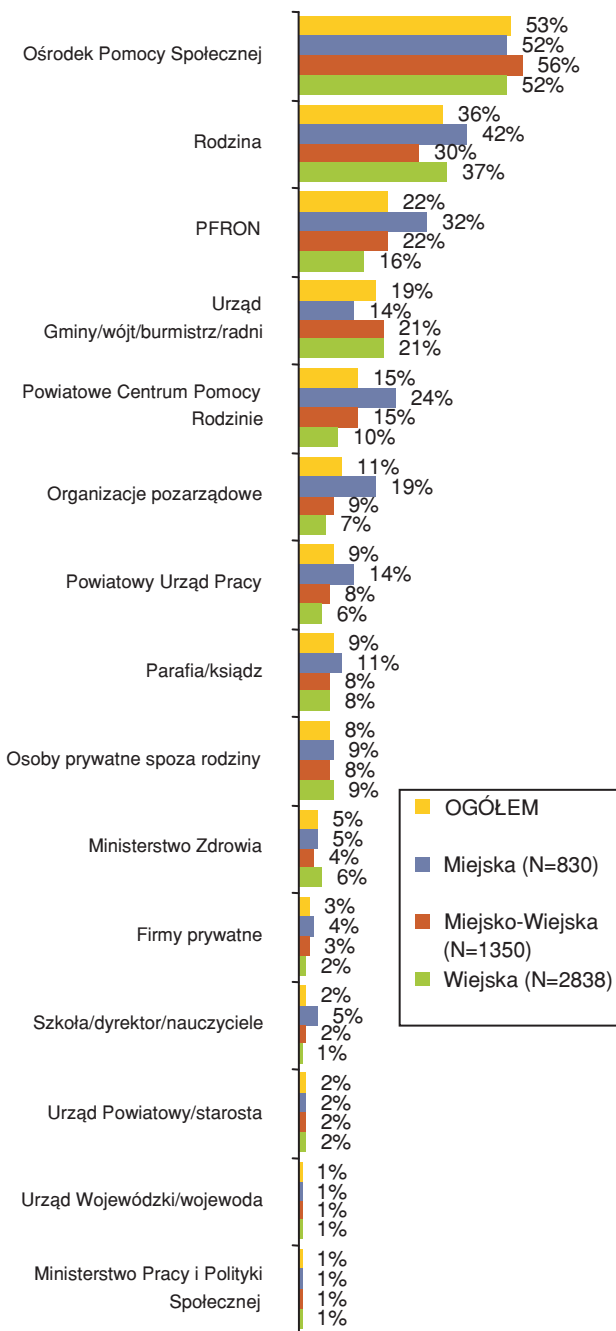

■ ZNAJOMOŚĆ - podlaskie
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - podlaskie

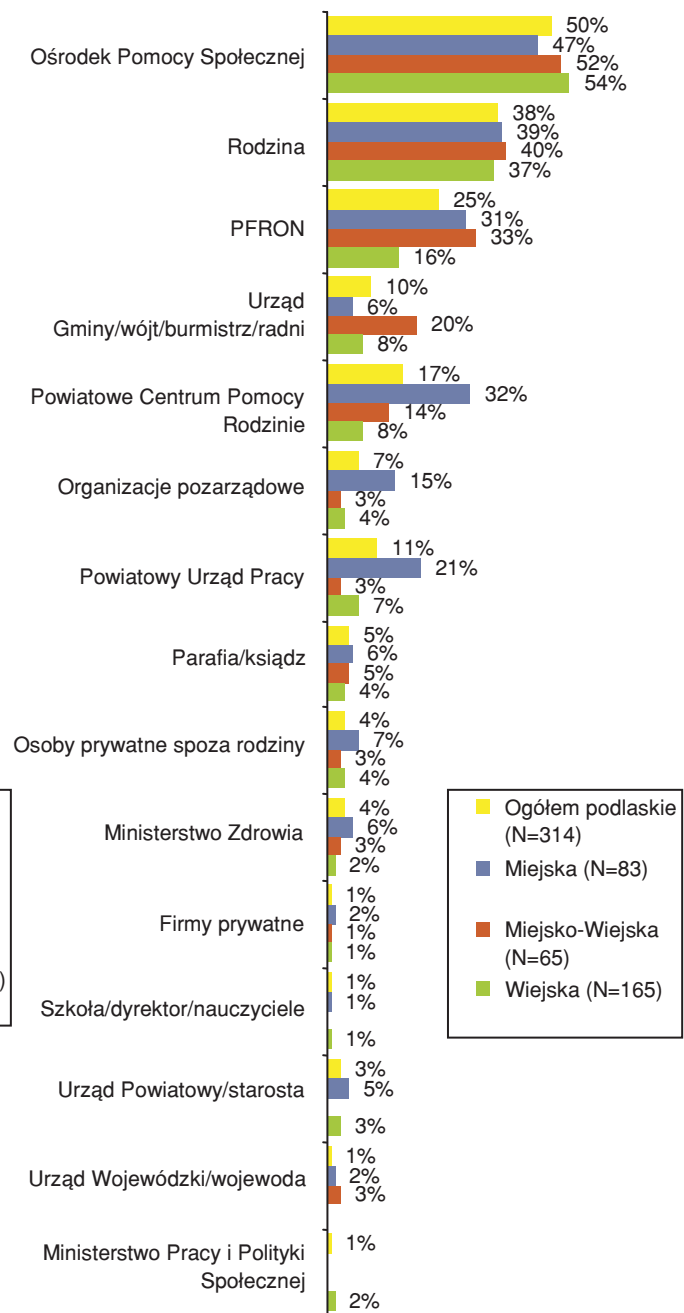
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

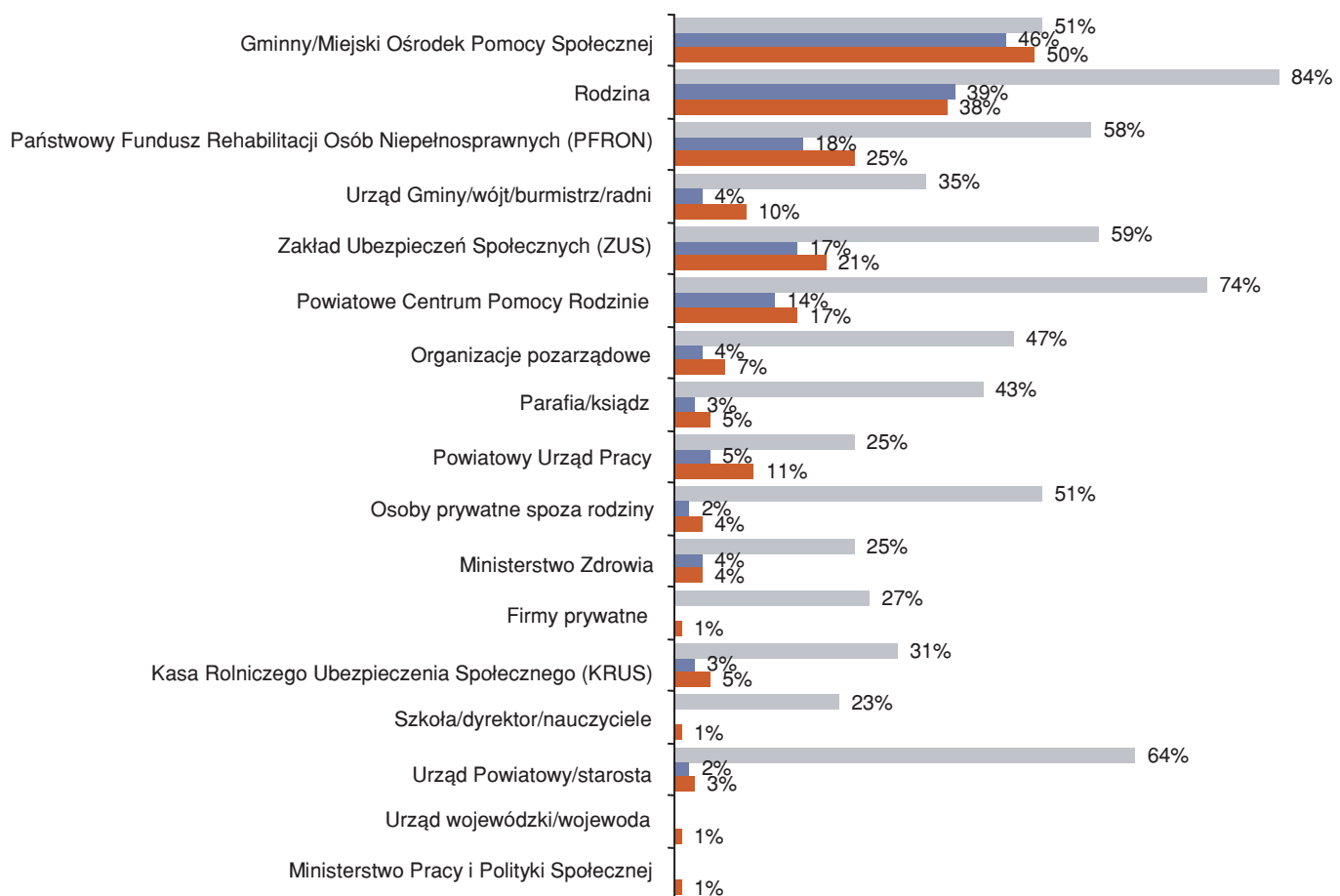
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy też duże **rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości** otrzymanej pomocy. Wyjątkiem jest tu oczywiście pomoc w ramach rodziny – jedno z najsilniejszych i najwyżej ocenianych źródeł pomocy. Ponadto w województwie podlaskim bardzo wysoko oceniana jest pomoc płynąca z powiatowego szczebla – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, czy też Urząd Powiatowy/Starosta. Jakość pomocy płynącej z najczęściej wykorzystywanego źródła pomocy jakim są najbliższe respondentom Urzędy Gminne i Ośrodki Pomocy Społecznej oceniana jest pozytywnie przez około 50% jej odbiorców.

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETEKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETEKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

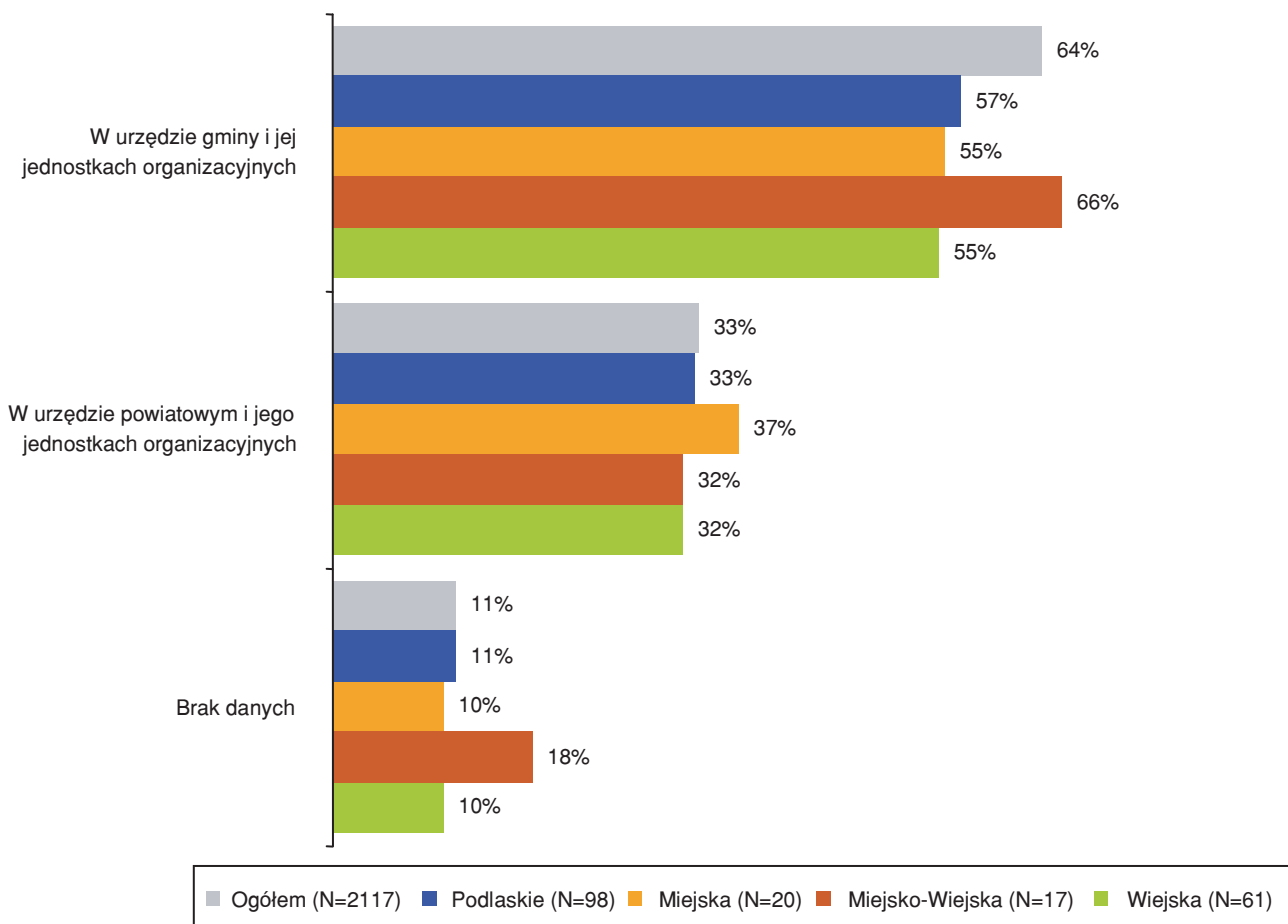
■ Odsetek pozytywnie oceniających źródło pomocy (bardzo + raczej dobrze) (N=osoby, które korzystały z pomocy tego źródła) - podlaskie
■ Odsetek oceniających, iż instytucja najwięcej pomaga (w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności) (N=ogółem, wszyscy badani) - podlaskie
■ Odsetek korzystających z pomocy instytucji (N=ogółem, wszyscy badani) - podlaskie

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorządy gminne. W województwie podlaskim szacują one, iż ponad połowa niepełnosprawnych (57%) pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych. W przypadku gmin miejsko wiejskich odsetek ten jest znacznie wyższy i wynosi 66%. Samorządy gminne wykazują jednak tendencję do znacznego przeszacowywania instytucji na szczeblu powiatowym jako wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Dane w sposób dobitny pokazują, że osoba niepełnosprawna szukając pomocy poza rodziną pierwsze kroki kieruje zwykle do urzędu gminnego, a znacznie rzadziej dociera aż do szczebla powiatowego.

**Gdzie zgłaszają się niepełnosprawni mieszkańcy Pana(i) gminy szukając pomocy i wsparcia?
Proszę zaznaczyć jaki procent niepełnosprawnych szuka pierwszego wsparcia w gminie,
a jaki w powiecie?**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ze względu na niedokładność szacunków dostarczanych przez gminy, odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Nie posiadając żadnej wiedzy w tym zakresie nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

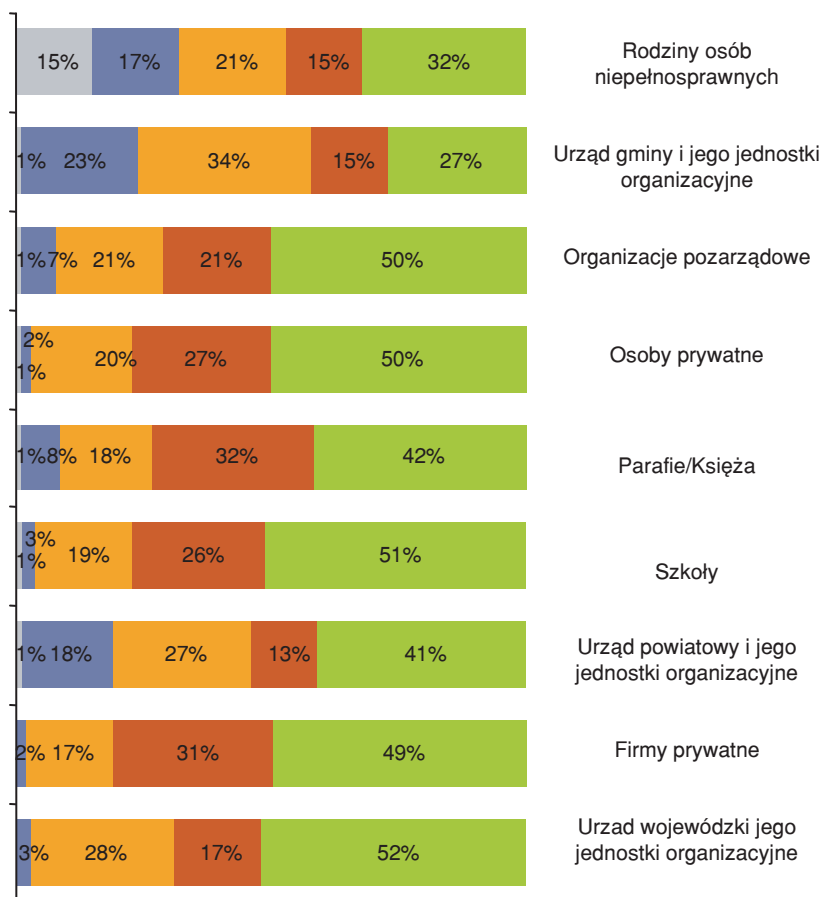
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w skali województwa podlaskiego, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im jedynie co czwarty niepełnosprawny, same nie wahają się chwalić swoimi sukcesami. Samorządy gminne oceniając swą pomoc stawiają ją prawie na równi z pomocą świadczoną przez rodzinę osoby niepełnosprawnej.

Widać wyraźnie, że samorządy gminne w przypadku niemal wszystkich ocenianych źródeł mają skłonność do przeszacowywania pomocy jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych.

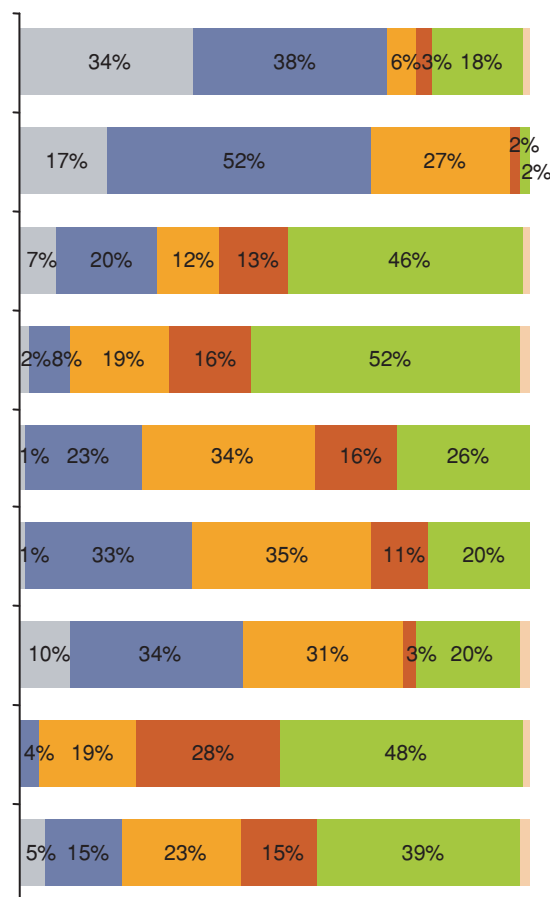
Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

SAMORZĄDY GMINNE

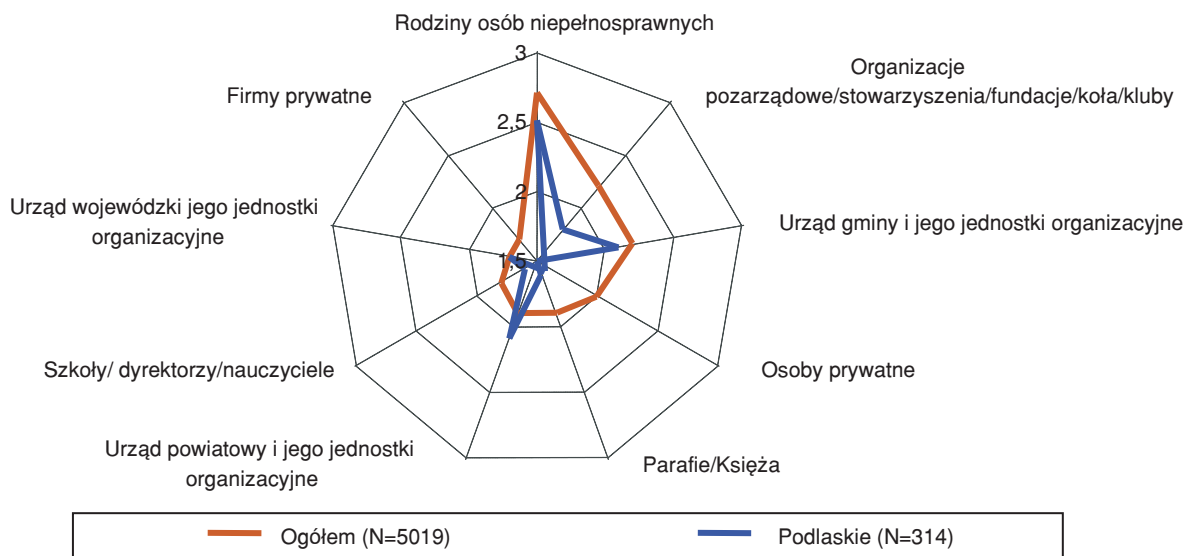
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

■ Bardzo dużo ■ Raczej dużo ■ Raczej niewiele ■ Praktycznie nic ■ Nie wiem ■ Brak danych

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Trzeba jednak oddać sprawiedliwość instytucjom na szczeblu powiatowym. Pomimo tego, że niepełnosprawni trafiają na ten szczebel stosunkowo rzadko, to jednak w przypadku województwa podlaskiego działalność instytucji na szczeblu powiatowym jest oceniana przez osoby niepełnosprawne wyżej niż w skali całego kraju. W przypadku działalności pozostałych instytucji województwo podlaskie wypada słabiej.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

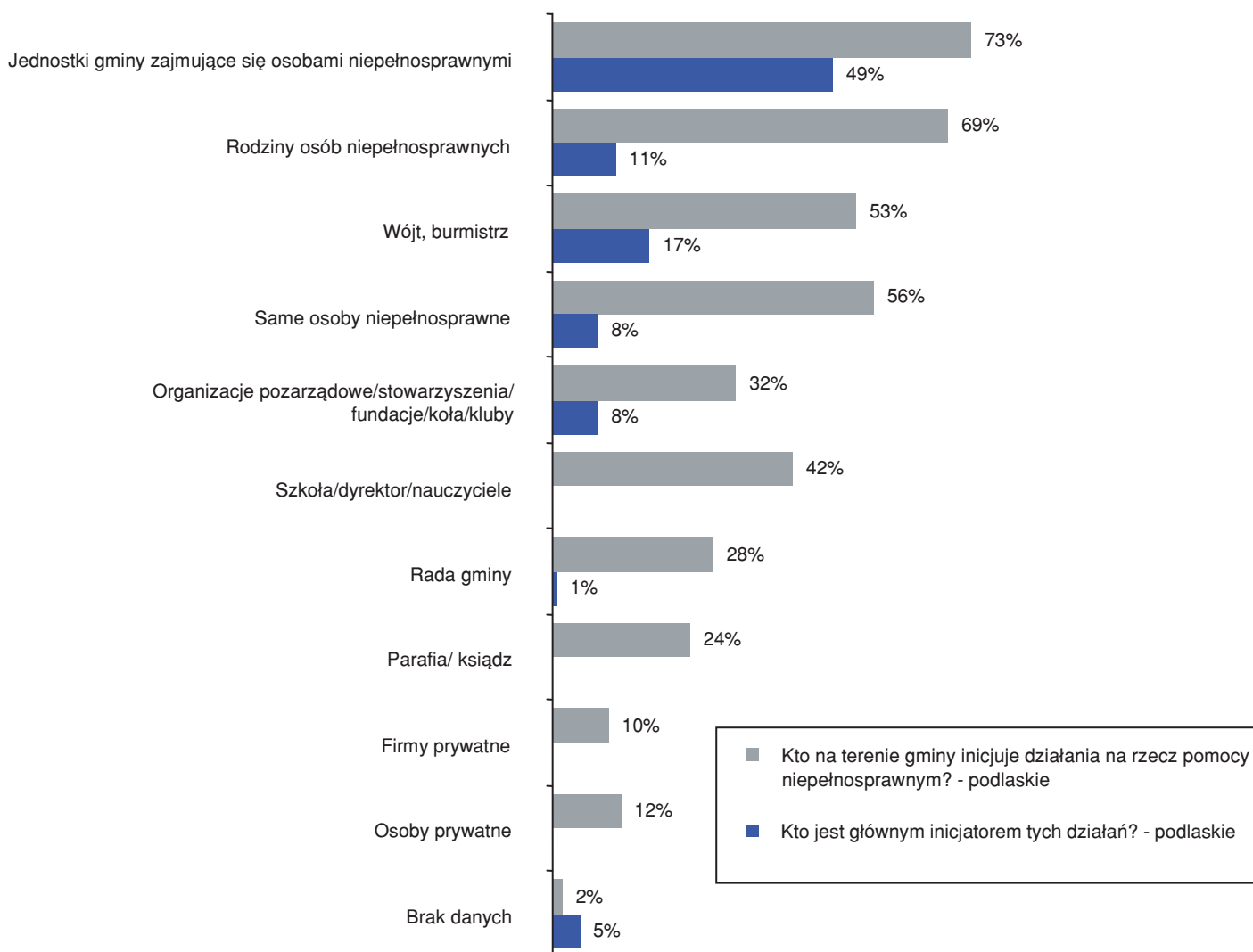
SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych zdecydowanie przesadzona wydaje się również przypisywana sobie przez samorządy gminne rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie podlaskim tendencja ta choć słabsza niż w całym kraju jest jednak wyraźna. 49% samorządów województwa podlaskiego twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych (w skali kraju odsetek ten wynosi 63%)

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo podlaskie nie odbiega tutaj od całego kraju. Obserwujemy ogromne dysproporcje pod tym względem między gminami miejskimi a gminami wiejskimi. W najgorszej sytuacji są niepełnosprawni mieszkańcy gmin wiejskich, w szczególności tych najmniejszych, którzy praktycznie korzystają jedynie z pomocy rodziny i Ośrodków Pomocy Społecznej. Inne źródła pomocy, jeżeli w ogóle są dostępne, to przede wszystkim dla mieszkańców gmin miejskich. Dotyczy to przede wszystkim Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, Powiatowych Urzędów Pracy oraz organizacji pozarządowych.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem podlaskie (N=314)	TYP GMINY			GMINY WIEJSKIE			GM. M-W I MIEJSKIE			
		Miejska (N=83)	Miejsko-Wiejska (N=65)	Wiejska (N=165)	do 4 tys. (N=86)	od 4 tys. do 6 tys. (N=24)	6 tys. + (N=41)	do 10 tys. (N=24)	od 10 tys. do 20 tys. (N=46)	od 20 tys. do 50 tys. (N=54)	50 tys. (N=24)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	50%	47%	52%	54%	56%	64%	39%	81%	39%	41%	57%
Rodzina	38%	39%	40%	37%	49%	12%	33%	21%	52%	47%	14%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	25%	31%	33%	16%	16%	6%	28%	31%	31%	40%	17%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	21%	16%	37%	15%	15%	21%	9%	16%	49%	15%	13%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	17%	32%	14%	8%	6%	21%	1%	7%	16%	48%	1%
Powiatowy Urząd Pracy	11%	21%	3%	7%	9%	5%	5%	3%	2%	28%	9%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	10%	6%	20%	8%	13%	8%	0%	45%	5%	5%	9%
Organizacje pozarządowe	7%	15%	3%	4%	4%	2%	6%	0%	4%	13%	22%
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	5%	2%	1%	9%	10%	15%	2%	2%	0%	3%	1%
Parafia/ksiądz	5%	6%	5%	4%	3%	2%	8%	11%	2%	8%	1%
Osoby prywatne spoza rodziny	4%	7%	3%	4%	4%	2%	5%	1%	3%	9%	1%
Ministerstwo Zdrowia	4%	6%	3%	2%	1%	6%	2%	5%	2%	9%	1%
Urząd Powiatowy/starosta	3%	5%	0%	3%	6%	1%	0%	0%	1%	7%	1%
Urząd wojewódzki/wojewoda	1%	2%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	3%	1%
Firmy prywatne	1%	2%	1%	1%	0%	2%	0%	0%	2%	2%	1%
Szkoła/dyrektor/nauczyciele	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	1%
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	1%	0%	0%	2%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	1%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- ❑ **Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- ❑ **Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- ❑ **PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie.
- ❑ **Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- ❑ **PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- ❑ **Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- ❑ **Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- ❑ **Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

W przypadku województwa podlaskiego stosunkowo wysokie odsetki niepełnosprawnych zgłaszają się do PFRON, ZUS, PCPR i PUP. Relatywnie rzadko (w odniesieniu do województw pozostałych) korzystają z pomocy organizacji pozarządowych.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-pomorskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe/ stowarzyszenia/ fundacje/koła/kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

Zarówno w skali kraju jak również w województwie podlaskim jedynie co piąta gmina ma opracowany lub jest w trakcie opracowywania gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Prawie 40% deklaruje, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

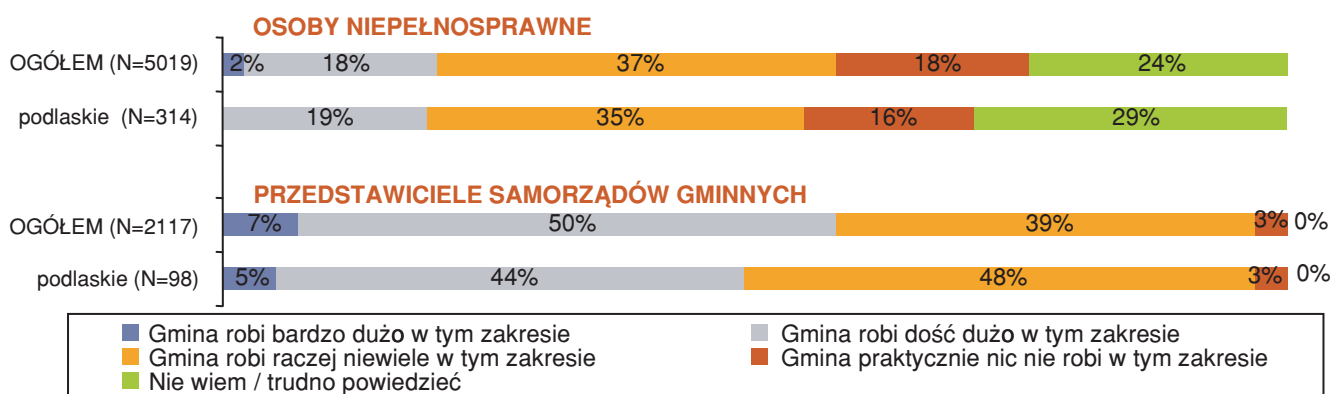
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

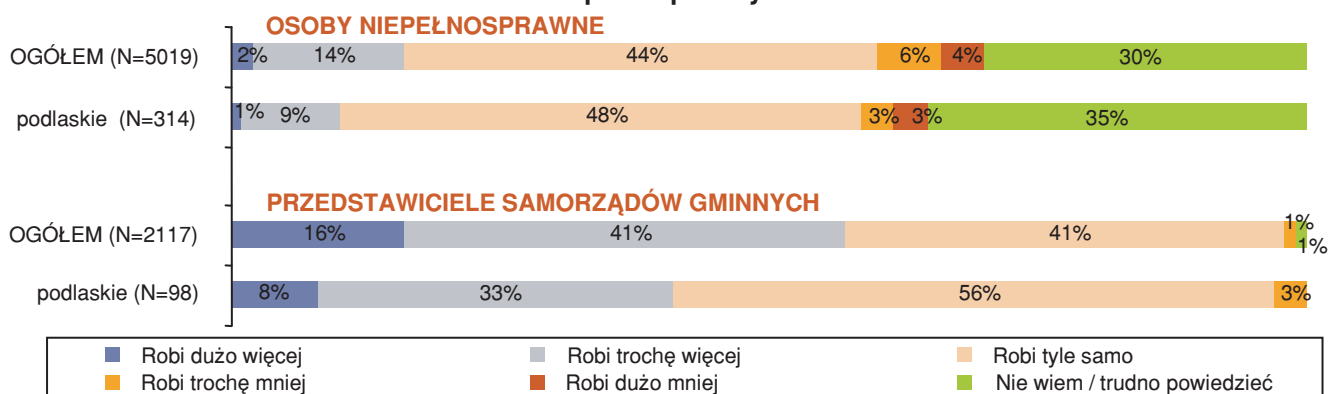
Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych.** Prawdopodobnie ta dotyczy w równym stopniu województwa podlaskiego, jak i całego kraju. Warto jednak podkreślić, że przedstawiciele samorządów gminnych województwa podlaskiego są nieco bardziej krytyczni w stosunku do własnej działalności niż ogół badanych.

Jedynie co piąty niepełnosprawny mieszkaniec województwa podlaskiego w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych, podczas gdy niemal połowa przedstawicieli samorządów gminnych uważa, że gmina robi dużo w tym zakresie. Jednak co gorsza, osoby niepełnosprawne bardzo rzadko dostrzegają pozytywne zmiany w kontekście działań podejmowanych na ich rzecz przez gminę. Jedynie co dziesiąty przedstawiciel niepełnosprawnych mieszkańców województwa podlaskiego deklaruje, że gmina robi więcej obecnie niż 3 lata temu. Pod tym względem przedstawiciele władz gminnych wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie.

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

Jak z perspektywy trzech ostatnich lat ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

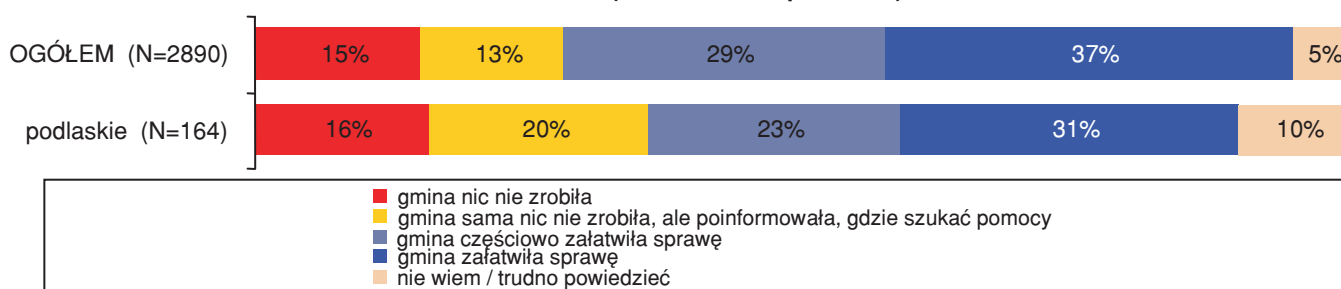

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu), jest wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Jednak i w tym przypadku województwo podlaskie plasuje się poniżej średniej. Ponad połowa respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. Gminy idą pod tym względem jeszcze dalej twierdząc, iż udaje im się załatwić ponad 65% spraw, z jakimi zgłaszają się do niej niepełnosprawni mieszkańcy.

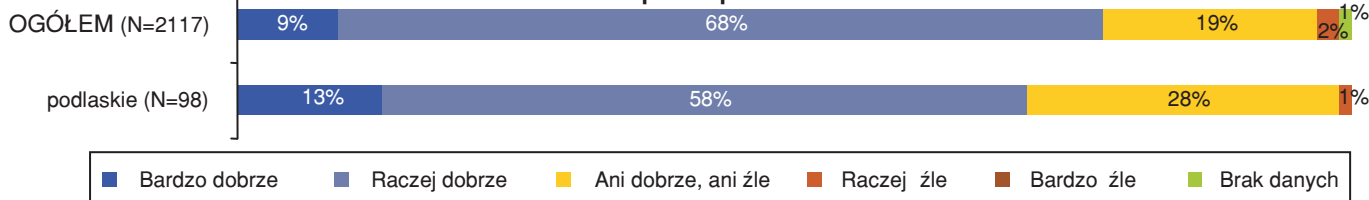
Warto zauważyć, że w województwie podlaskim ponad 1/3 niepełnosprawnych zgłaszających się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskała – gmina nie zrobiła nic lub wskazała tylko gdzie szukać pomocy. Jest to wynik gorszy niż w skali całego kraju.

**W jaki sposób gmina załatwiała sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(niezależnie od problemu)**

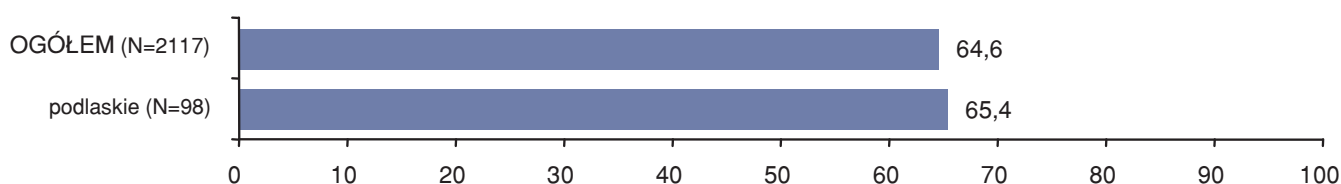
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Średni odsetek załatwionych przez gminę spraw, z jakimi zgłaszały się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku obu badanych grup, w województwie podlaskim podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje bezradność samorządów gminnych przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo, iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości w tym zakresie.

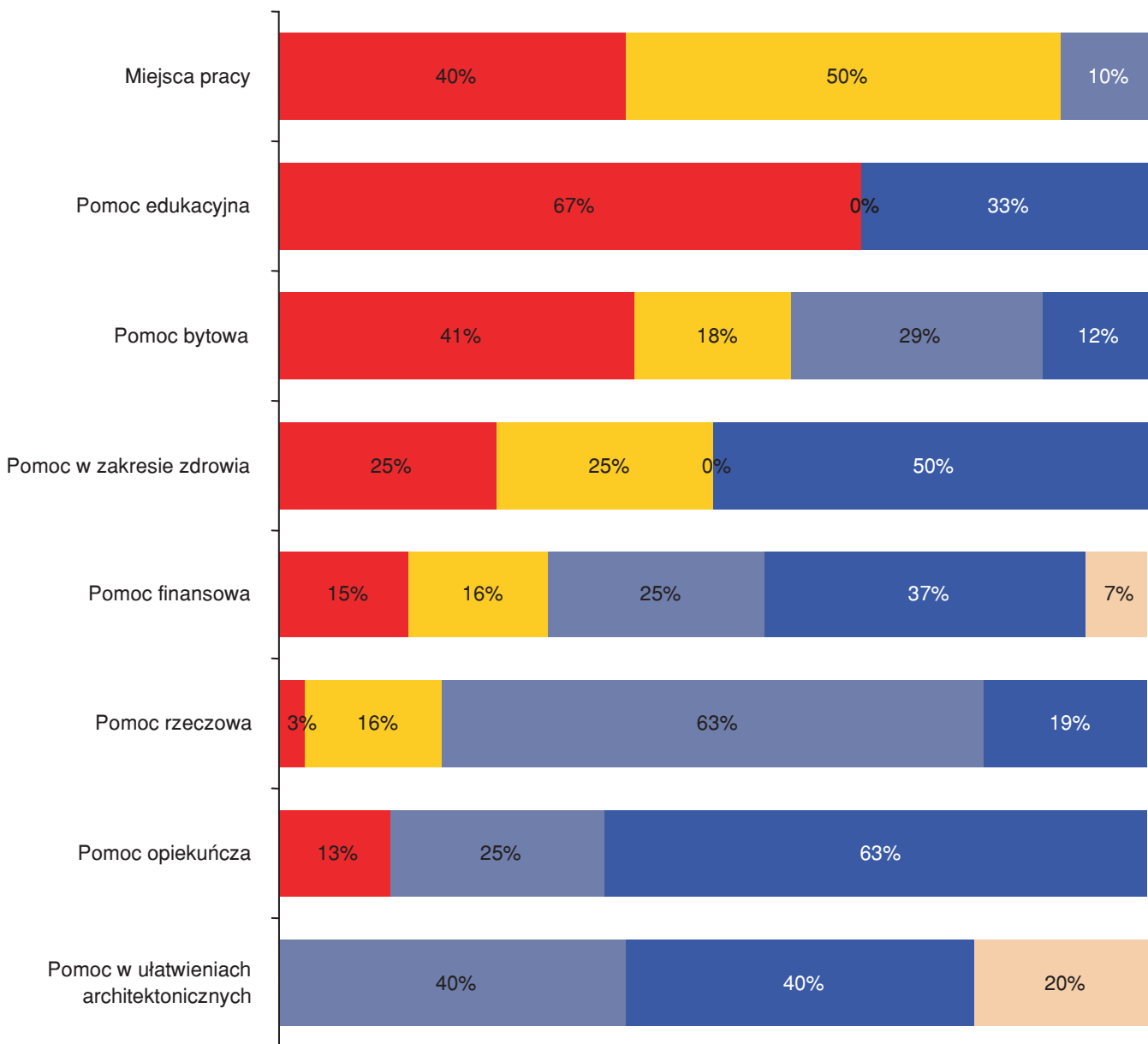
Osoby niepełnosprawne skarżą się, iż istotnym problemem dla gminy jest również udzielanie pomocy edukacyjnej, pomocy bytowej, pomocy w zakresie zdrowia. Same gminy zdecydowanie rzadziej wskazują, że tego rodzaju działania sprawiają im trudności. Władzom gminy z kolei problemem sprawia również udzielanie pomocy bytowej (między innymi znalezienie mieszkania i zastosowanie go do potrzeb osoby niepełnosprawnej).

Wyniki badań wskazują, iż gminy najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, ze sprawami, z którymi najczęściej zgłaszają się do nich niepełnosprawni. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania – stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie.

W opinii niepełnosprawnych, gminy województwa podlaskiego relatywnie najlepiej radzą sobie z pomocą finansową, materialną, pomocą w zakresie dziennej opieki. Potwierdzają to wyniki badania wśród przedstawicieli samorządów gminnych. Dodatkowo za mało kłopotliwą, uznają oni pomoc w załatwianiu różnego rodzaju spraw urzędowo-prawnych. W przypadku wymienionych rodzajów udzielanego niepełnosprawnym wsparcia, gminy dysponują największymi środkami oraz możliwościami, by móc je realizować.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W jaki sposób gmina załatwiała sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

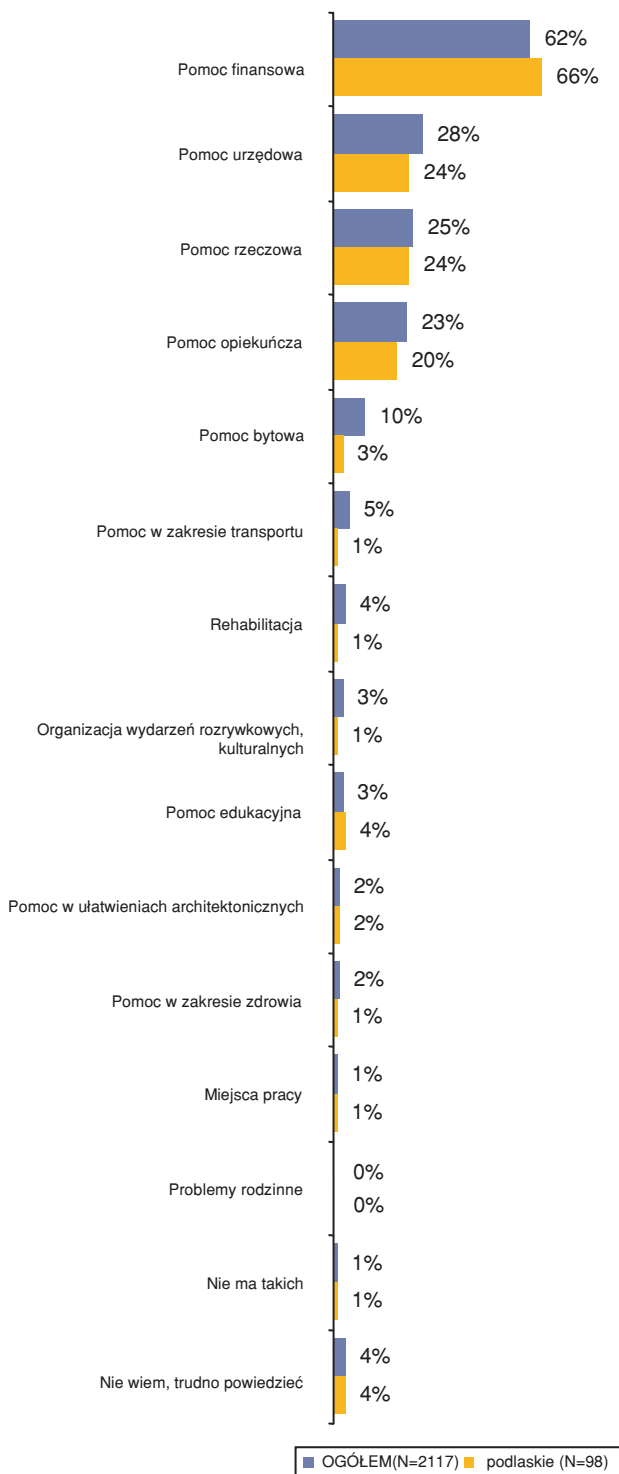

- gmina nic nie zrobiła
- gmina sama nic nie zrobiła, ale poinformowała, gdzie szukać pomocy
- gmina częściowo załatwiła sprawę
- gmina załatwiła sprawę
- nie wiem / trudno powiedzieć

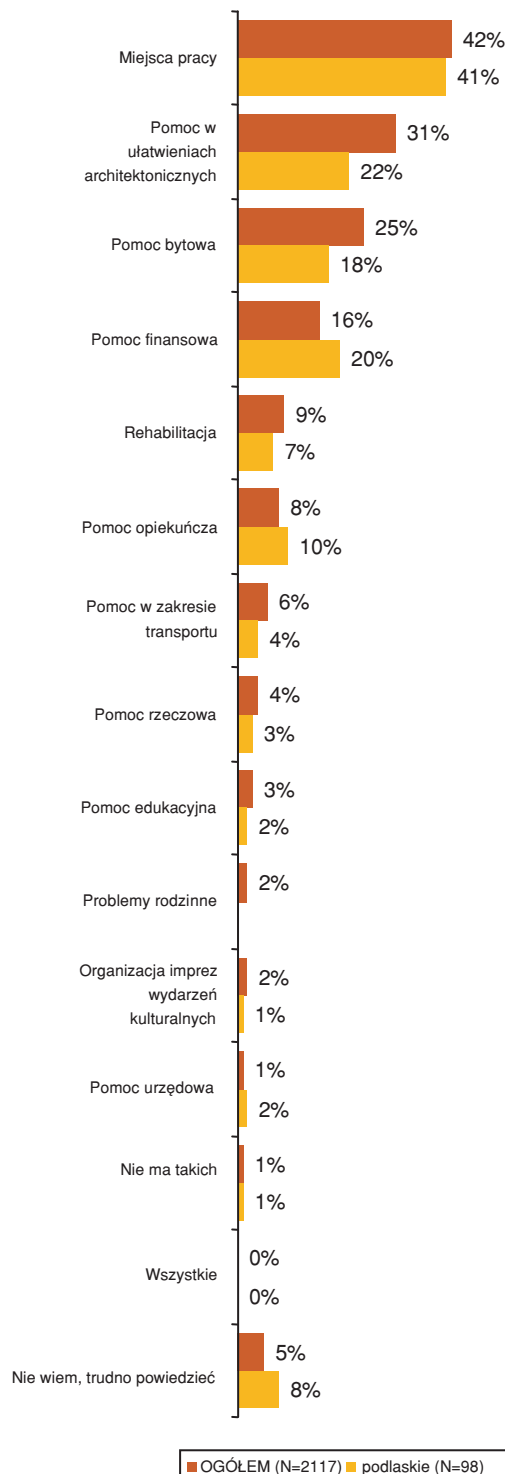
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie. Procentowanie odnośnie problemów. N=235 problemów

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

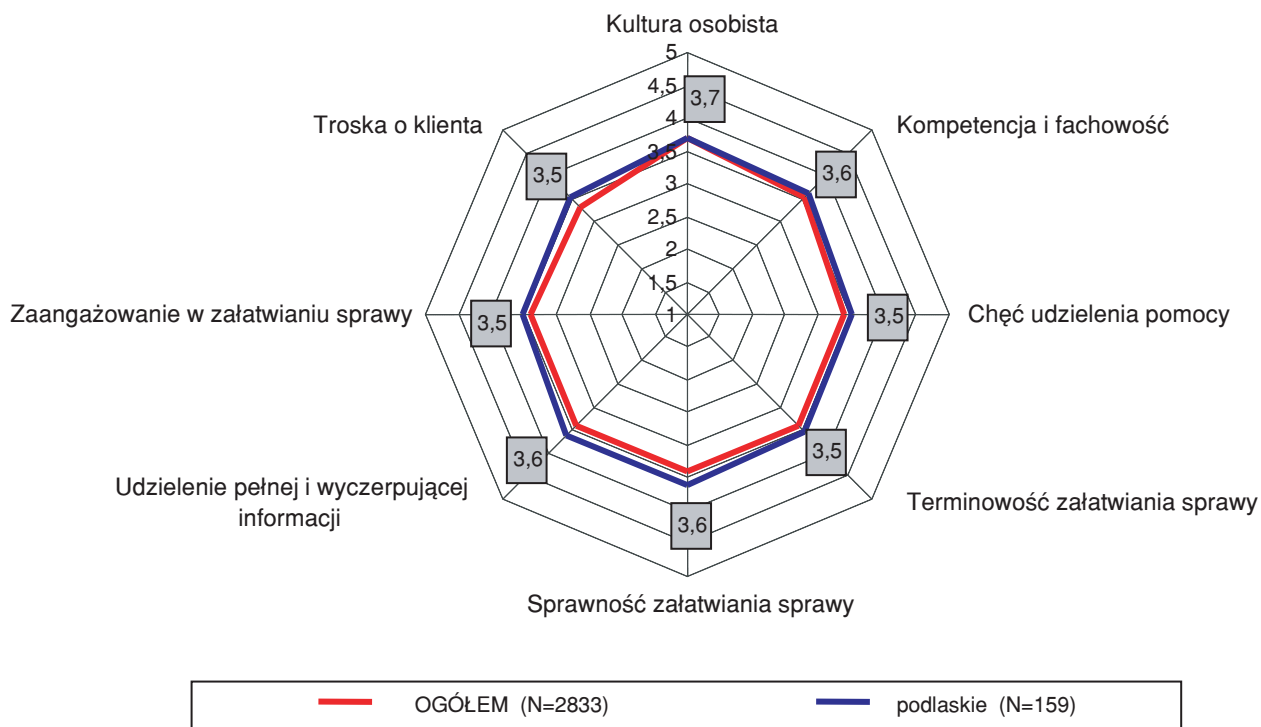

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie podlaskim, podobnie jak w całej Polsce, w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw, z jakimi zgłaszali się niepełnosprawni, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Ponad połowa badanych niepełnosprawnych wyraża zadowolenie z kompetencji i fachowości tych instytucji, docenia kulturę osobistą urzędników oraz chęć niesienia pomocy. Nieco gorzej oceniono troskę o klienta oraz zaangażowanie w załatwianie spraw.

Jak ogólnie rzecz biorąc ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

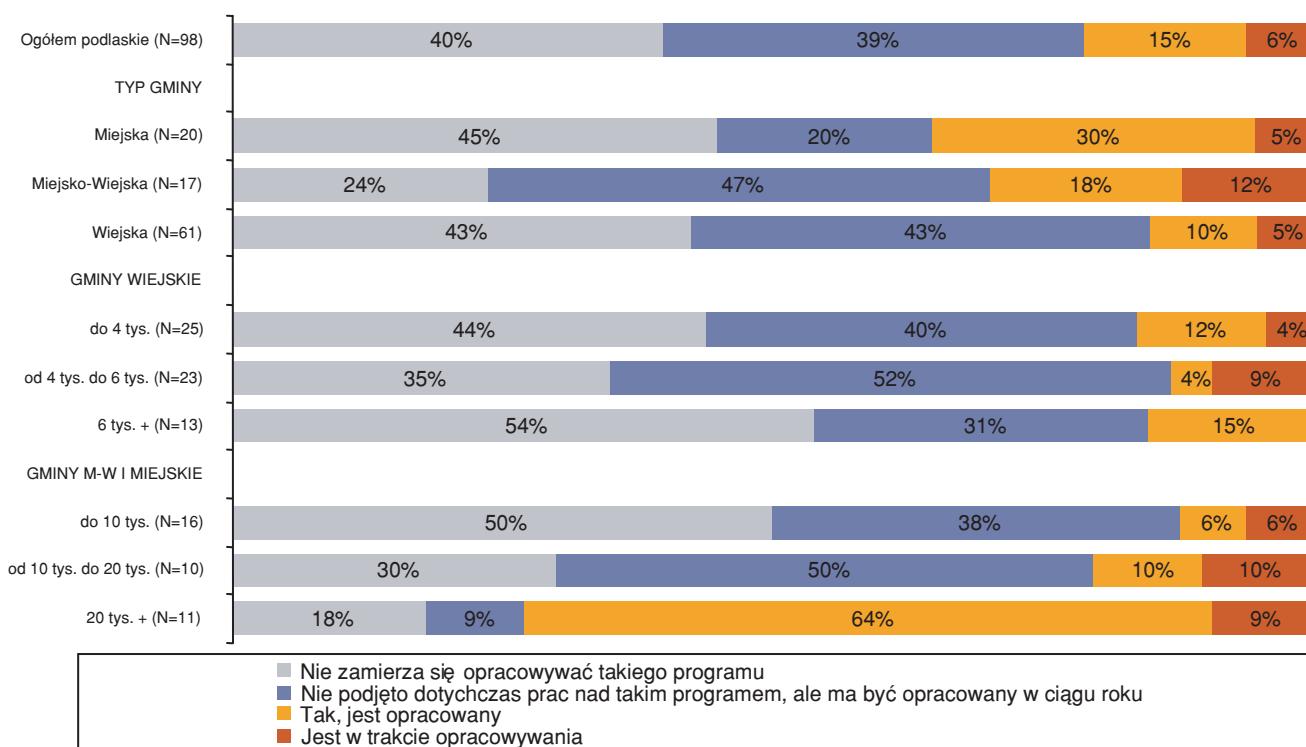
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

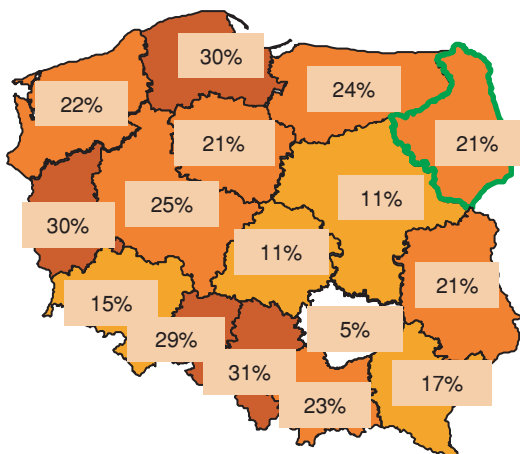
Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim (podobnie jak w całym kraju) związane jest przede wszystkim z typem i wielkością gminy. Zdecydowanie najczęściej program taki mają opracowany największe gminy miejskie i miejsko-wiejskie, a więc gminy z najwyższymi wydatkami i największą liczbą osób niepełnosprawnych.

Czy gmina ma opracowany gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

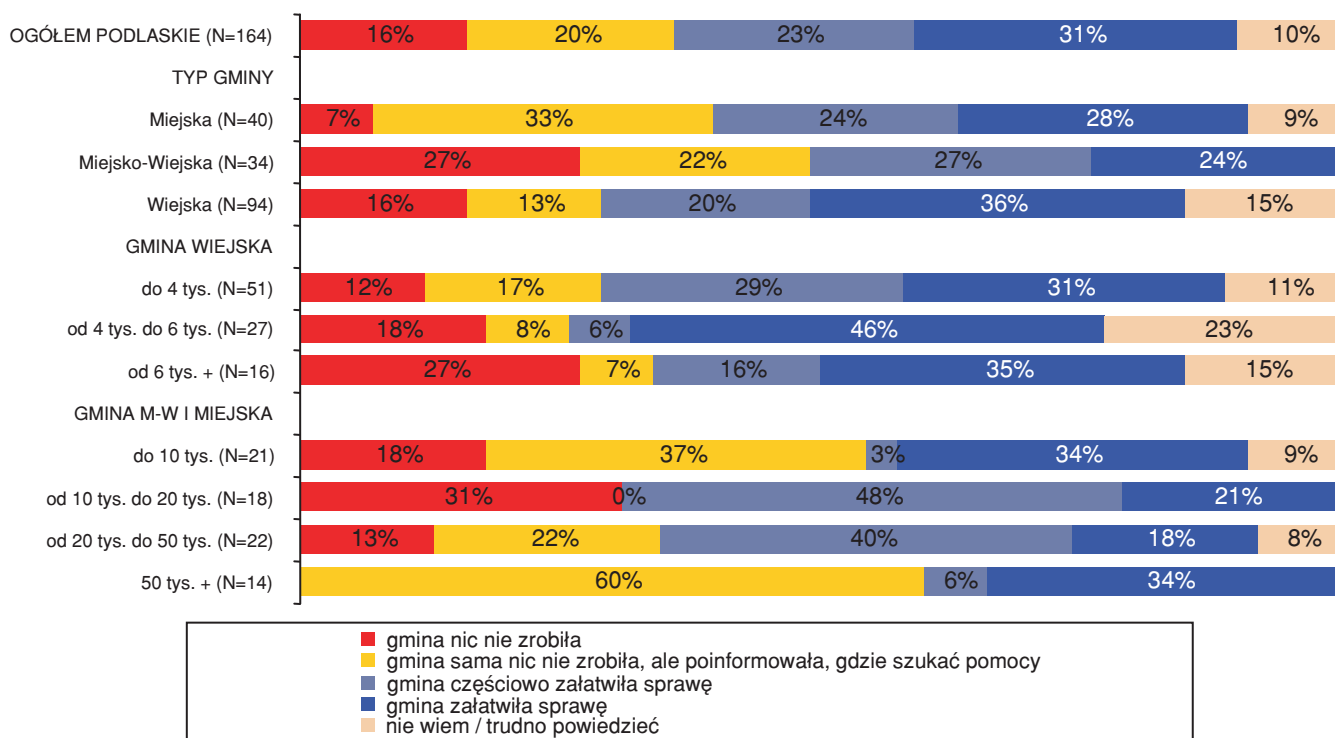
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych relatywnie częściej posiadają gminy z zachodniej części kraju niż ze wschodniej. Województwo podlaskie plasuje się pod tym względem wśród województw charakteryzujących się średnim odsetkiem gmin posiadających taki plan.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji osób niepełnosprawnych wynika, że w województwie podlaskim największą liczbę spraw we własnym zakresie załatwiają średnie gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Dość dobrze pod tym względem wypadają również gminy wiejskie. Najczęściej odsyłanie osób niepełnosprawnych z „przysłowiowym kwitkiem” bądź odsyłanie do innej instytucji praktykowane jest w najmniejszych i największych gminach miejskich. Deklaracje przedstawicieli samorządów gminnych korespondują z opiniami osób niepełnosprawnych, choć w swej wymowie są nieco bardziej optymistyczne. Samorządowcy deklarują, że około 65% spraw z jakimi zgłaszają się do nich osoby niepełnosprawne udaje się załatwić pozytywnie. Pod tym względem najlepiej prezentują się najmniejsze gminy wiejskie, najslabiej zaś gminy miejskie. Należy jednak pamiętać, że różnice te mogą być pochodną liczby, skali i złożoności problemów z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, a nie pochodną sprawności gminy.

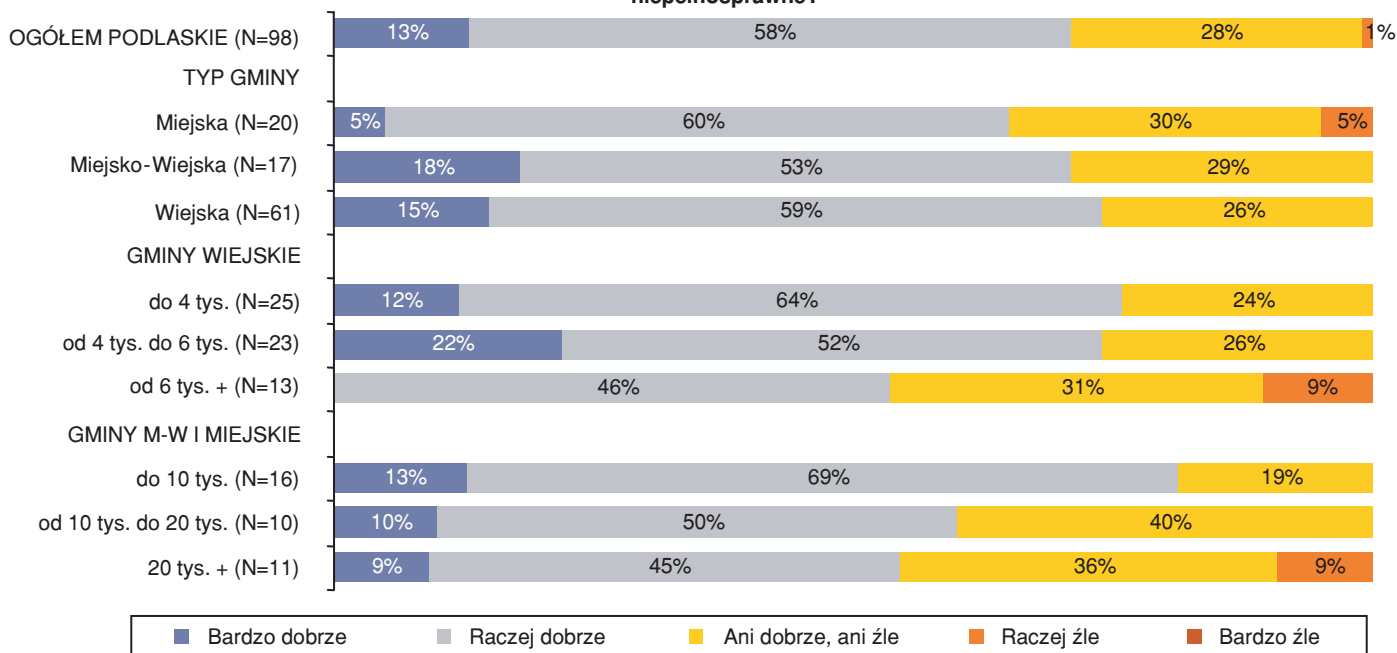
W jaki sposób gmina załatwiła sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(niezależnie od problemu)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie, N=164

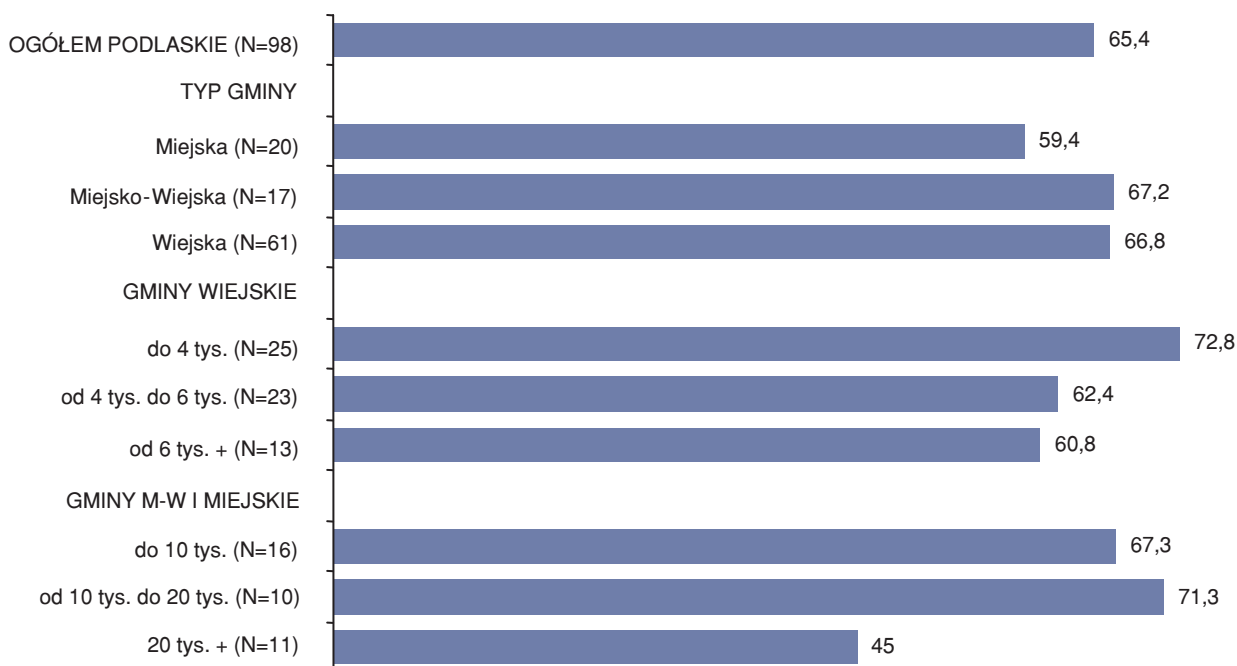
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

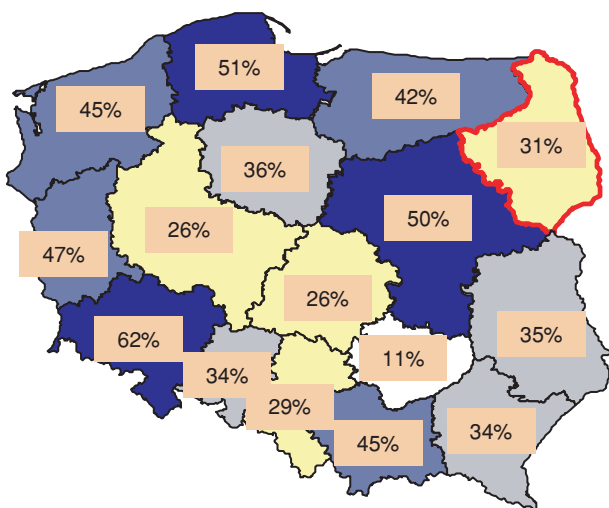

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Województwo podlaskie to województwo, w którym istnieje stosunkowo wysoki rozdźwięk pomiędzy opiniami przedstawicieli samorządów gminnych na temat skuteczności pomocy udzielanej przez gminę osobom niepełnosprawnym, a opiniami samych zainteresowanych.

ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH DEKLARUJĄCYCH, IŻ GMINA „ZAŁATWIŁA SPRAWĘ”

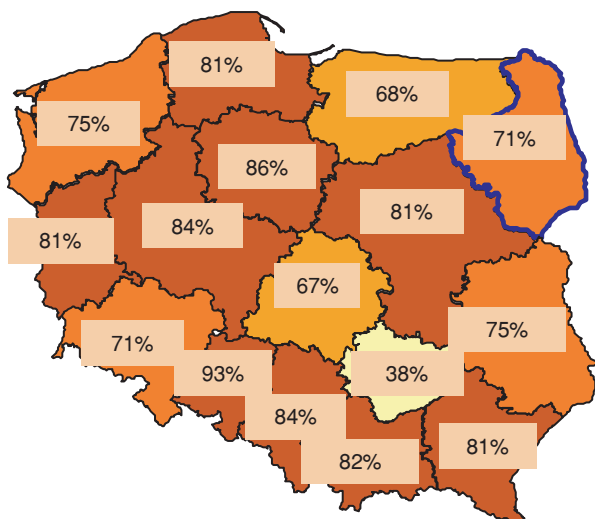

Analizując opinie osób niepełnosprawnych na temat skuteczności działań gminy w odniesieniu do ich problemów widać wyraźnie, że województwo podlaskie należy do województw o wynikach najsłabszych.

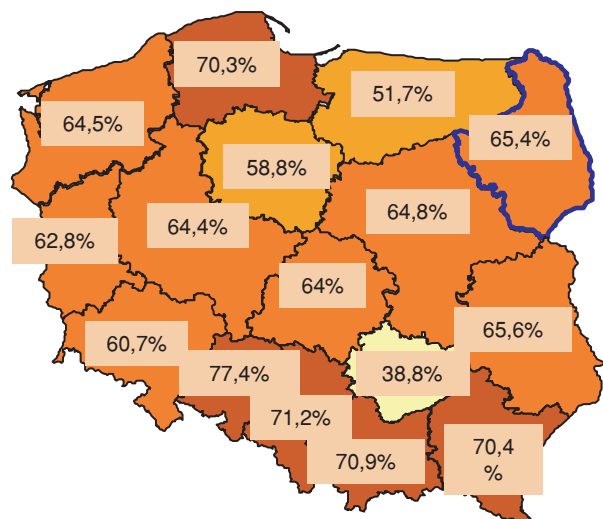
Natomiast pod względem oceny samorządów gminnych znajduje się w grupie województw o ocenie średniej.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

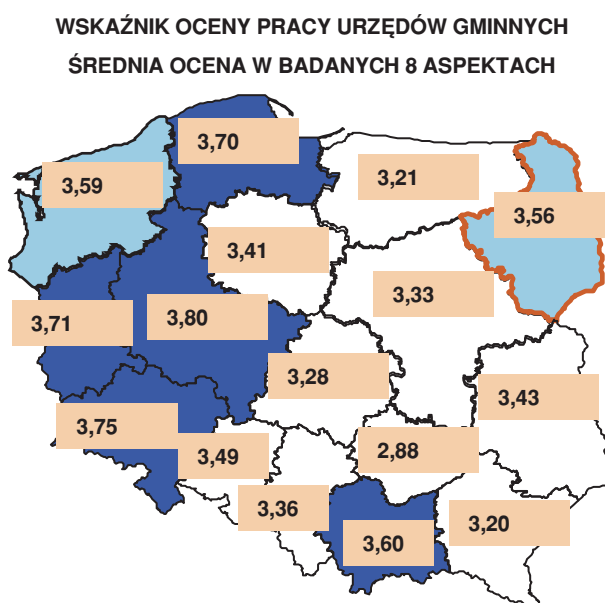
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę wszystkie badane aspekty satysfakcji, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. Należy podkreślić, że województwo podlaskie, choć nie należy do grupy województw o najwyższych wartościach wskaźnika, to jednak, szczególnie na tle województw ościennych, wypada dobrze.

SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

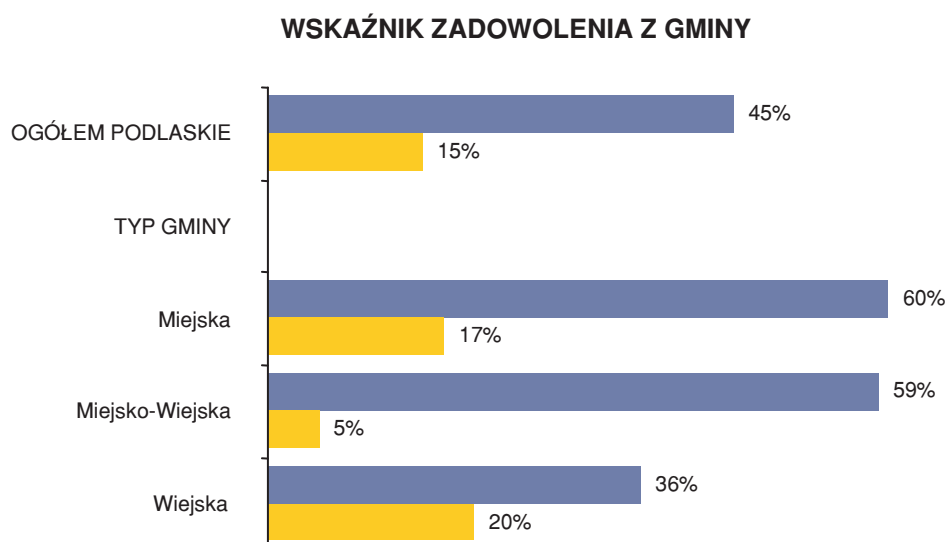
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych jak i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **ZADOWOLENIA Z GMINY**. W tym pierwszym przypadku pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie podlaskim zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych najmniejsze jest w gminach wiejskich, w gminach miejskich i miejsko-wiejskich pozostaje na podobnym, znacznie wyższym poziomie. Nieco inaczej widzą działalność gminy osoby niepełnosprawne. Najlepiej oceniane są przez nich, najbardziej krytyczne wobec siebie samorządy gmin wiejskich, najsłabiej zaś samorządy gmin wiejsko-miejskich.

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=98)

■ Osoby niepełnosprawne (N=314)

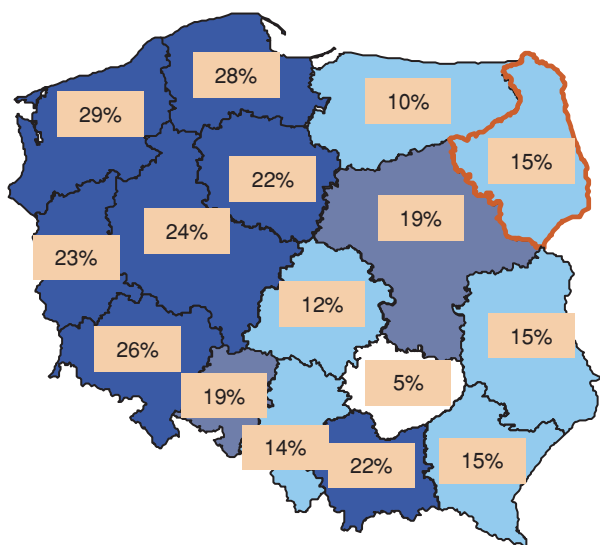
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony zachód kraju i bardziej pokrzywdzony wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpasowuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny, w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo podlaskie pod względem obydwu wskaźników należy do grupy województw wypadających najslabiej.

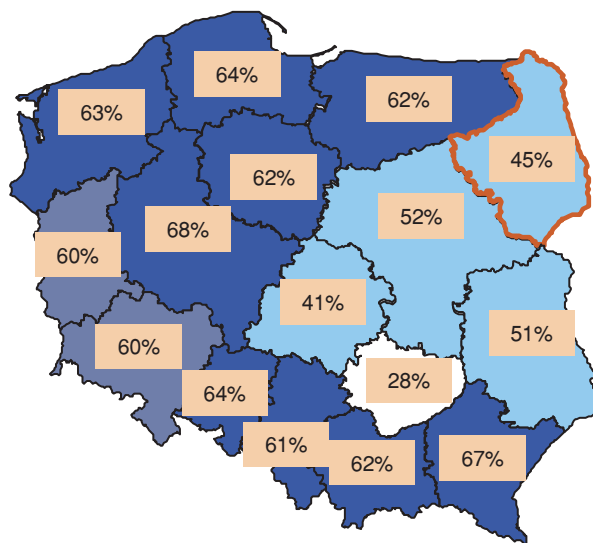
Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

**6. Ocena działań
samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji
zawodowej osób niepełnosprawnych**

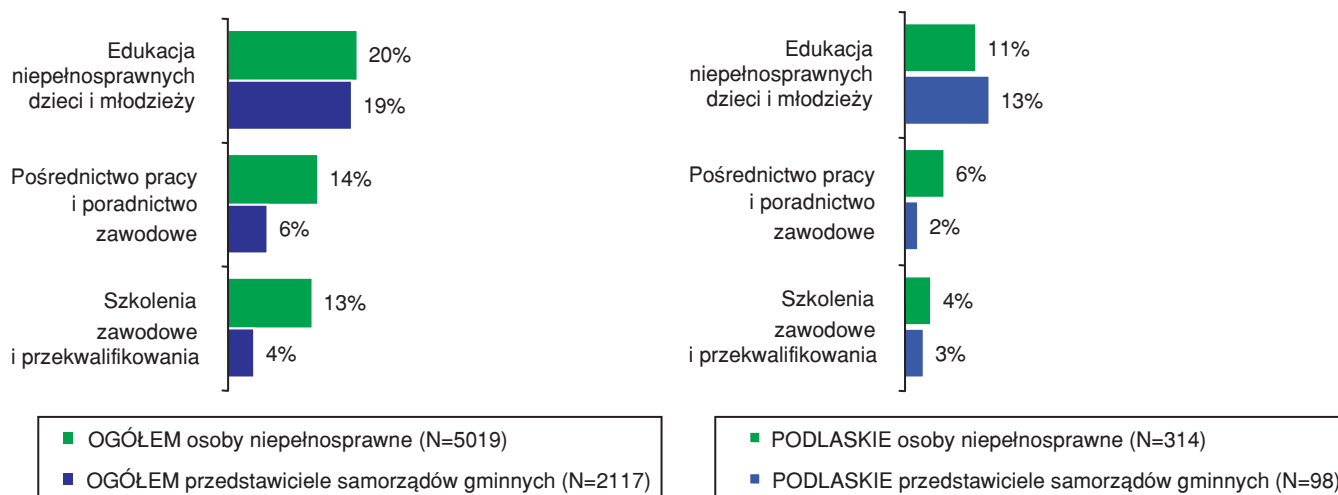
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie podlaskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Co ciekawe, osoby niepełnosprawne są przekonane o dużo większej aktywności gmin w tym zakresie, niż rzeczywistość ma to miejsce.

Warto jednak podkreślić, iż gminy na Podlasiu podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych dużo rzadziej, niż przeciętnie. **Jedynie 13% gmin (w porównaniu z 19% w skali kraju) wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży.** Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi są wśród podlaskich gmin w zasadzie nieobecne – podejmowało je zaledwie kilka gmin z województwa podlaskiego.

Czy gmina podejmuje/finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie podlaskim 73% niepełnosprawnych miało problem ze wskazaniem działań na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie. Co czwarty badany wyraził przekonanie, iż w jego gminie takich działań w ogóle nie było. Również 57% przedstawiciele samorządów gminnych stwierdza, iż nie podejmowało tego typu działań. Ponadto 12% gmin nie umiało wskazać przykładów takich działań, zaś w przypadku 5% nie mamy w tym zakresie żadnych danych – gminy te najprawdopodobniej w znakomitej większości po prostu nie podjęły działań. W województwie podlaskim mamy zatem do czynienia z dużą zbieżnością ocen osób niepełnosprawnych i danych dostarczonych przez gminy.

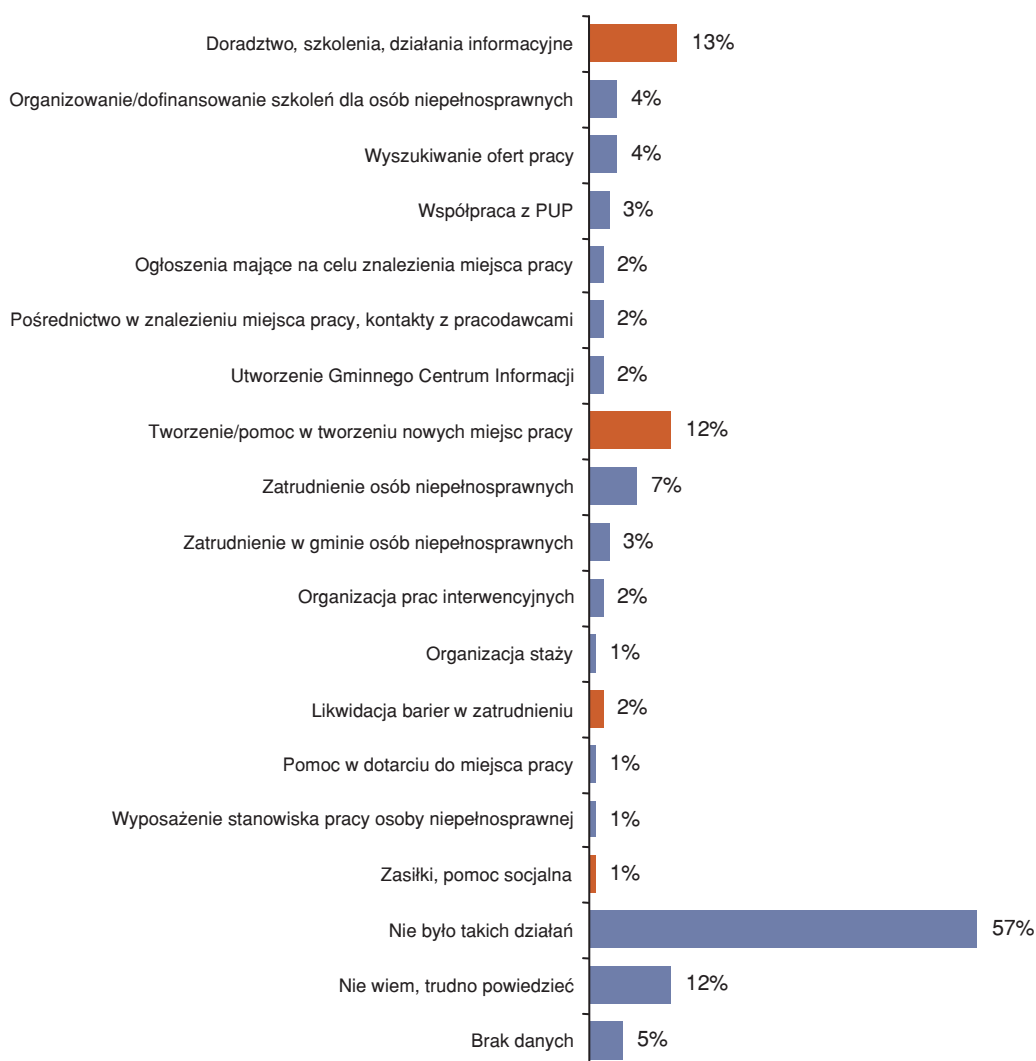
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W związku z mniejszą, niż w skali kraju, aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej na Podlasiu jedynie co czwarta gmina może pochwalić się jakimikolwiek działaniami lub inicjatywami na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych.

Tylko 13% podlaskich samorządów gminnych zaangażowało się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń i działań informacyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania te są jednak bardzo zróżnicowane. Podobny odsetek – 12% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy.

Inne działania, takie jak np. likwidacja barier w zatrudnieniu lub zasiłki podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

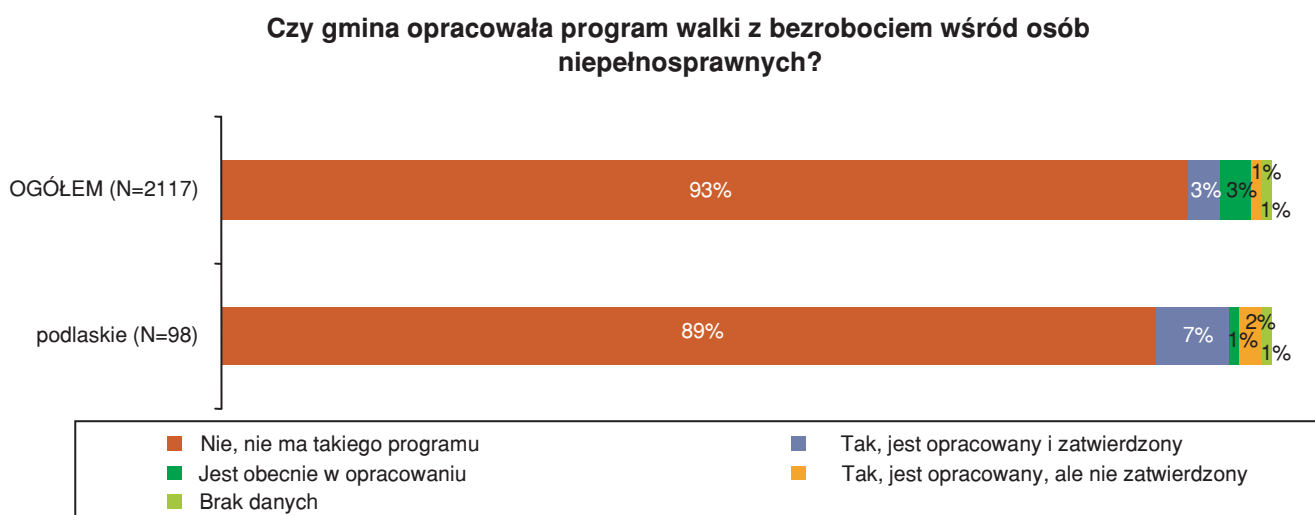
Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Na Podlasiu tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania) posiada co dziesiąta gmina. Jest to wynik nieco lepszy, niż w skali kraju, choć i tak dużo poniżej potrzeb.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie podlaskim plany gmin związane z finansowaniem lub dofinansowaniem działań związanych z rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych w 2006 roku są zbliżone do skali działań finansowanych lub dofinansowywanych w roku 2005. Gminy nie planują zwiększać swojego zaangażowania.

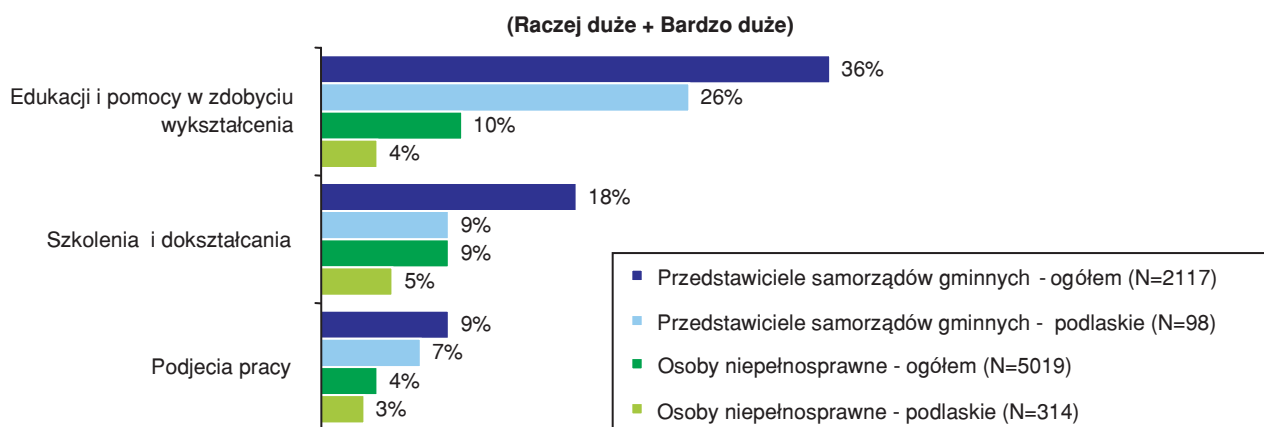
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W stosunku do oczekiwań osób niepełnosprawnych aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej jest na Podlasiu zdecydowanie za mała, zaś w przypadku większości działań na tym polu można mówić o całkowitym jej braku. Dlatego też w województwie podlaskim **zdecydowana większość niepełnosprawnych i znaczny odsetek samorządów gminnych, negatywnie ocenia działalność gmin na rzecz możliwości podjęcia pracy i podnoszenia kwalifikacji.**

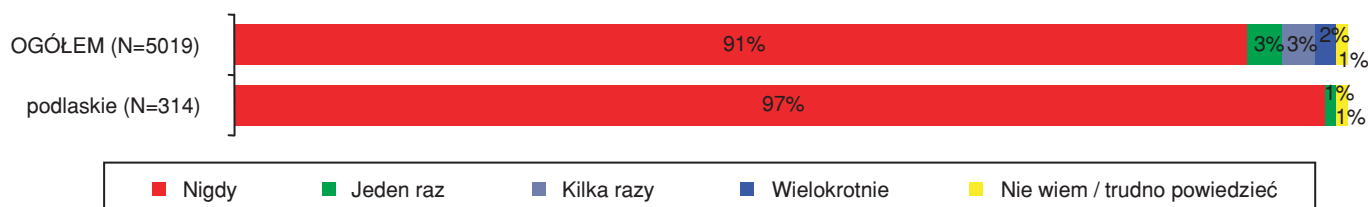
Zauważmy, że przedstawiciele podlaskich samorządów są świadomi swej małej aktywności. Oceny możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie rehabilitacji zawodowej dokonywane przez ich przedstawicieli są dużo mniej pozytywne, niż w skali kraju.

O niezaprzeczalnym braku zaangażowania podlaskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie. 97% niepełnosprawnych twierdzi, iż nikt nigdy nie zwracał się do nich oferując pomoc przy znalezieniu pracy, szkoleń lub doradztwa zawodowego.

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i) oferując pomoc przy znalezieniu pracy/szkolenia/doradztwa zawodowego?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Trudno jest określić, czy przy uzyskaniu zewnętrznego wsparcia związanego z realizacją zadań na rzecz aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych podlaskie gminy chętniej podejmowałyby tego typu działania. Obecny brak aktywności i doświadczeń w tym zakresie znacznie utrudniłby bowiem efektywną realizację takich zadań.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

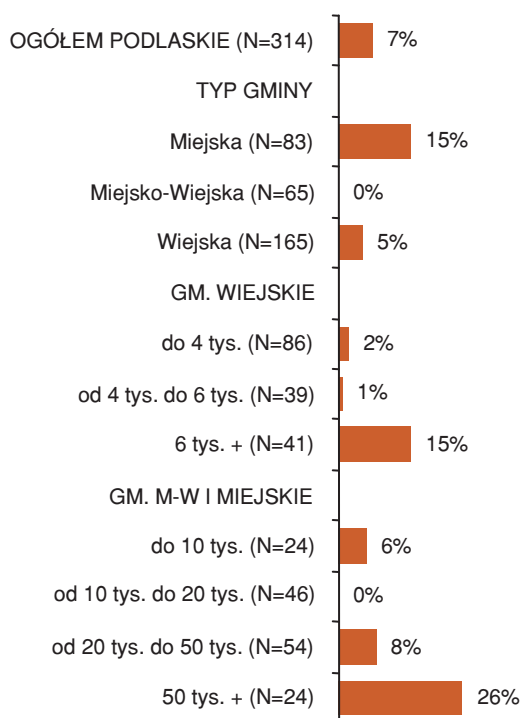
W województwie podlaskim nie obserwujemy silnego zróżnicowania zaangażowania gmin w działalność na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w zależności od typu gminy. Wobec bardzo małej aktywności podlaskich gmin w tym obszarze różnice nie są duże.

Podobnie nie obserwujemy prawidłowości charakterystycznych dla poziomu kraju co do zależności pomiędzy podejmowaniem działań a wielkością gminy. Tutaj również różnice są niewielkie.

Zwróćmy jednak uwagę, iż średniej wielkości gminy miejsko-wiejskie i miejskie (od 10 do 20 tys. mieszkańców) w ogóle nie angażowały się w 2005 roku w działalność na rzecz rehabilitacji zawodowej niepełnosprawnych, co zostało także zauważone przez ich niepełnosprawnych mieszkańców.

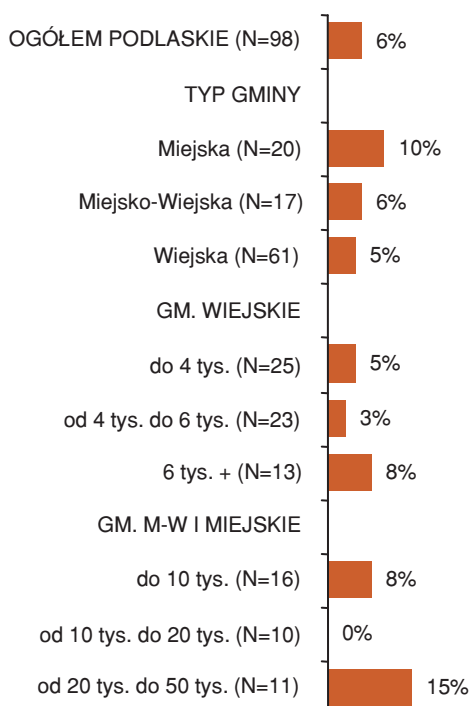
A zatem w województwie podlaskim, inaczej niż w niektórych regionach kraju, nie mamy do czynienia z sytuacją, w której relatywnie lepiej radzą sobie gminy miejskie, lub gminy największe. Przy tak małej aktywności w zakresie rehabilitacji zawodowej możemy stwierdzić, iż żaden typ gminy nie radzi sobie dużo lepiej, zaś większość samorządów z Podlasia od problemów tego typu po prostu ucieka.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=96

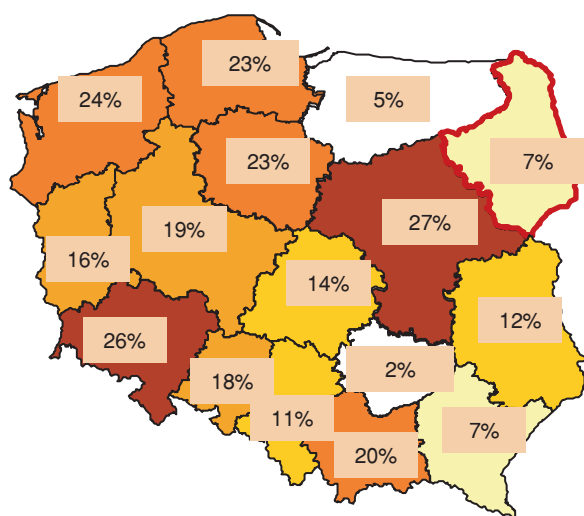
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Województwo podlaskie należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy do najmniejszych. Wraz z województwami warmińsko-mazurskim, mazowieckim, lubelskim, łódzkim oraz świętokrzyskim tworzy „białą plamę” zaangażowania w środkowo-wschodniej części Polski.

Należy jednak podkreślić, iż aktywność gmin pod względem rehabilitacji zawodowej również w innych województwach jest raczej mała. Zatem choć województwo podlaskie wypada ogólnie słabo pod tym względem, to brak zaangażowania gmin w aktywizację zawodową niepełnosprawnych nie jest typowy wyłącznie dla tego regionu, czy wschodniej części kraju, a jedynie jest tam bardziej widoczny, niż w innych województwach.

Jednocześnie w porównaniu z innymi województwami niepełnosprawni z Podlasia trafnie oceniają skalę aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej, jako bardzo małą.

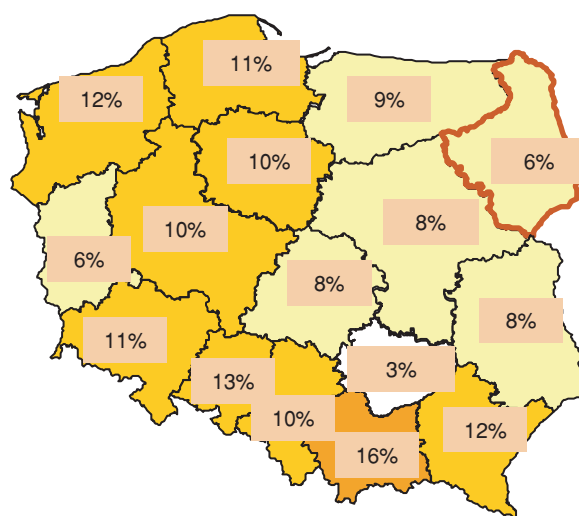
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

**7. Ocena działań
samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji
społecznej osób niepełnosprawnych**

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Samorządy gminne w województwie podlaskim przejawiają większą aktywność w zakresie poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacji społecznej, niż miało to miejsce w przypadku działań dotyczących rehabilitacji zawodowej. Z drugiej jednak strony należy podkreślić, że skala działań realizowanych przez gminy w zakresie rehabilitacji społecznej jest na Podlasiu dużo niższa, niż w skali kraju. Nie dorównuje ona także oczekiwaniom formułowanym przez osoby niepełnosprawne.

Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nie adresowanej specyficznemu do niepełnosprawnych. Gminy obejmują opieką i pomocą jedynie część tej grupy – osoby kwalifikujące się najczęściej do pomocy społecznej lub socjalnej. Nie wychodzą także z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą. Tutaj należy zatem upatrywać źródła negatywnych ocen zainteresowania i zaangażowania samorządów gminnych formułowanych przez niepełnosprawnych mieszkańców gmin.

Należy zwrócić uwagę, iż zarówno na Podlasiu, jak i w innych regionach, zasadnicza, największa część pomocy udzielanej przez gminy osobom niepełnosprawnym, czyli podstawowe wsparcie pieniężne, materialne i bytowe, nie jest adresowana specyficznemu do nich. Pod względem obsługi klienta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekiedy niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczanych jest najwięcej pieniędzy.

Warto także zaznaczyć, iż skala tej pomocy w województwie podlaskim jest wyraźnie niższa, niż przeciętnie. Ponadto jest ona też mniej dostrzegana przez niepełnosprawnych.

Do częściej udzielanych form wsparcia należy zaliczyć pomoc prawną, świadczoną przez niemal co piątą gminę. Pozostałe działania podejmowane są sporadycznie, przez co najwyżej 12% gmin, co przy 98 przebadanych w województwie podlaskim gminach daje najwyżej 10 samorządów.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

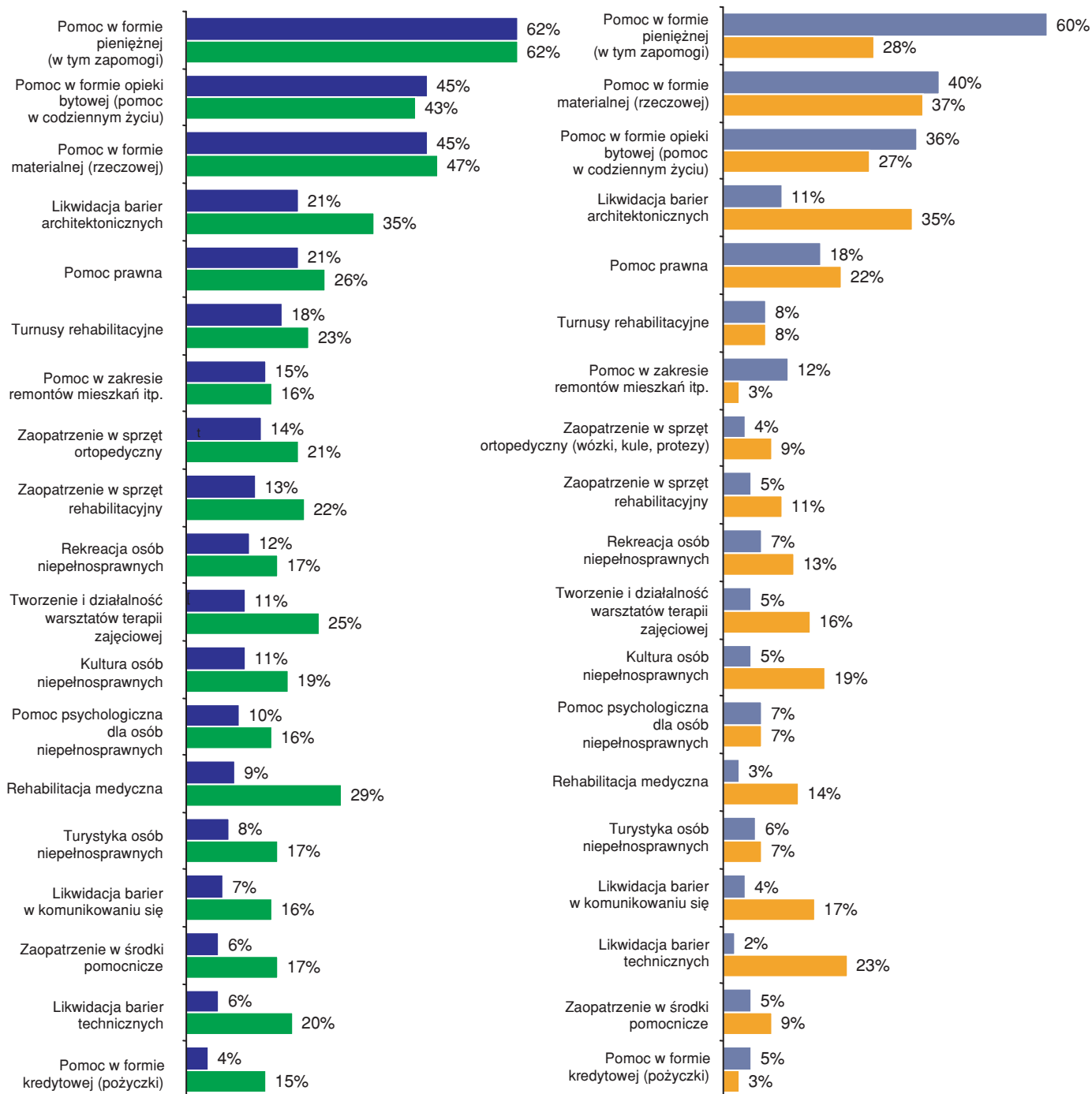
Nieliczne gminy podejmują, finansują lub dofinansowują działania z zakresu likwidacji barier architektonicznych, wsparcia w zakresie rehabilitacji medycznej i pomocy psychologicznej.

Jednocześnie w przypadku większości z tych działań **niepełnosprawni z regionu Podlasia są zdania, że samorządy gminne robią więcej, niż w rzeczywistości (wedle deklaracji gmin) robią**. Tak silne przekonania o podejmowaniu przez samorządy zadań związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym są najprawdopodobniej wyrazem dużych oczekiwań tych osób wobec gmin.

Można podejrzewać, że **gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej**. Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznie do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=2117)
■ Osoby niepełnosprawne (N=5019)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - podlaskie (N=98)
■ Osoby niepełnosprawne - podlaskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Gdyby wziąć po uwagę wymieniane przez samorzady gminne w województwie podlaskim przykłady inicjatyw i działań zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie, okazałoby się, że mamy do czynienia z całkiem sporą aktywnością w tym zakresie. Tylko 35% podlaskich gmin nie wskazało żadnych tego typu działań (23% samorządów stwierdziło, iż takich działań nie było, zaś 12% uchyliło się od odpowiedzi).

Z drugiej jednak strony **część inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej pomoc najprostszą, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą**. I choć jest to zapewne powód do chluby dla samorządów gminnych, należy jednak podkreślić, że jest to wsparcie społeczne i socjalne, które niekoniecznie adresowane jest wyłącznie do niepełnosprawnych. Trudno też tego typu doraźne działania nazwać „inicjatywą”.

Do działań skierowanych specyficznie do grupy osób niepełnosprawnych, które samorzady gminne podjęły w 2005 lub 2006 roku, należą przede wszystkim te związane z **likwidacją barier architektonicznych, poprawą w zakresie transportu oraz organizacją imprez lub spotkań dla osób niepełnosprawnych**. Działania te, za wyjątkiem likwidacji barier architektonicznych podejmowanych przez co piątą gminę z Podlasia, dotyczyły co najwyżej 13% gmin.

Warto także podkreślić, iż opisana powyżej aktywność samorządów pozostała niezauważona przez niepełnosprawnych. Respondenci z województwa podlaskiego najczęściej (17%) wskazywali na działania związane z likwidacją barier architektonicznych. Inne inicjatywy wskazywało sporadycznie najwyżej 3% niepełnosprawnych. Jednocześnie **co czwarty badany zadeklarował, iż jego gmina nie podejmowała żadnych inicjatyw, zaś co drugi miał problem ze wskazaniem jakiegokolwiek działania**.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

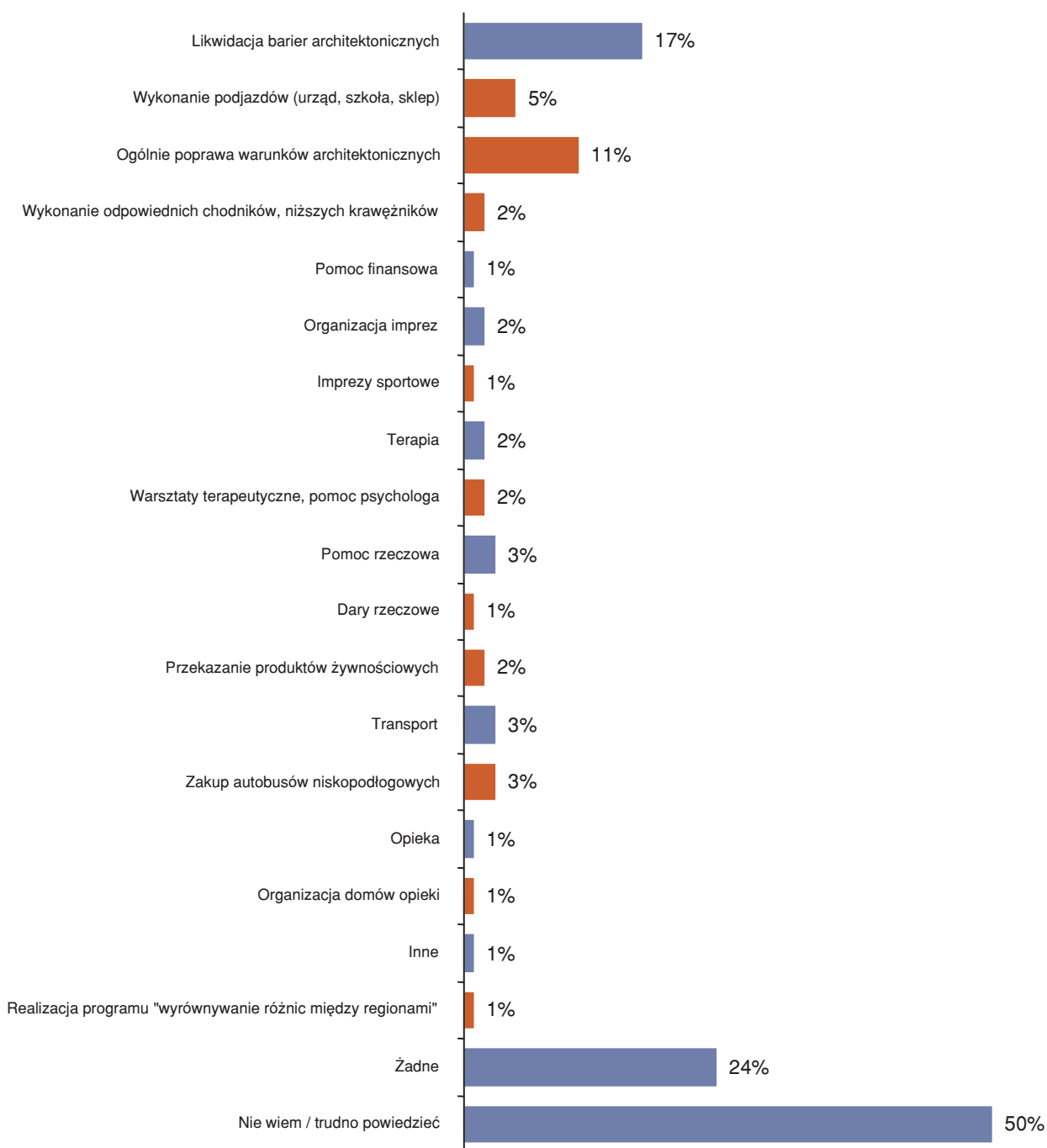
Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie podlaskim, podobnie jak w innych regionach kraju, **obserwujemy duże rozbieżności pomiędzy deklaracjami gmin i osób niepełnosprawnych w kwestii kontaktu z urzędnikami gminy.**

Podczas, gdy **przedstawiciele 72% samorządów gminnych wskazują, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu** (w 11% gmin nawet raz w tygodniu), **większość niepełnosprawnych (67%) stwierdza, iż żaden pracownik gminy nie odwiedził ich pytając o sytuację i potrzeby.** Ponadto co najmniej **82% tej grupy deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z własnej inicjatywy pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową czy materialną.**

Powyższą rozbieżność spotykamy także w innych województwach.

Należy także zaznaczyć, że **wedle deklaracji podlaskich gmin częstotliwość odwiedzin pracowników socjalnych u niepełnosprawnych jest na Podlasiu nieco niższa, niż na poziomie kraju.**

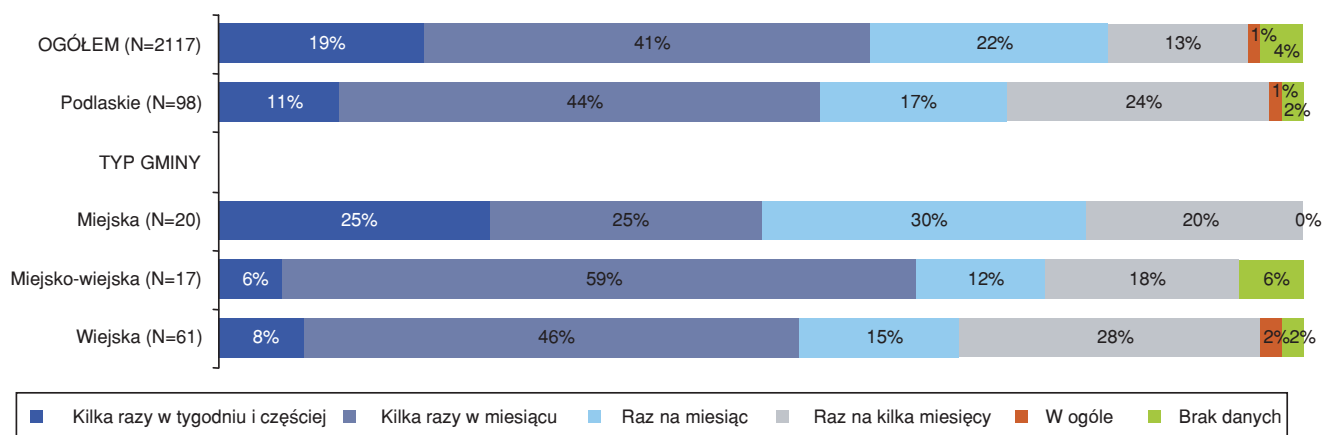
Wydaje się też, że **na częstotliwość odwiedzin u niepełnosprawnych ma wpływ typ gminy.** Wśród gmin miejskich obserwujemy dużo wyższy odsetek takich, w których pracownicy socjalni, według deklaracji gmin, kontaktują się z niepełnosprawnymi przynajmniej raz w tygodniu, a także przynajmniej raz w miesiącu. Tymczasem według deklaracji niepełnosprawnych mieszkańców miast odsetek osób, których nigdy nie odwiedził pracownik gminy, jest dużo wyższy niż w przypadku mieszkańców gmin miejsko-wiejskich i wiejskich. Może to oczywiście być spowodowane większą liczbą mieszkańców w gminach miejskich i tym samym większą liczbą niepełnosprawnych pozostających pod opieką pracowników urzędów gminnych.

Zauważmy, iż powyżej opisane prawidłowości pokazują, że to na osobach niepełnosprawnych spoczywa główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy. Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, większość zaś czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. W przypadku osób niepełnosprawnych starania takie mogą być bardzo utrudnione. Stosunkowo częste odwiedziny u osób niepełnosprawnych, jakie wedle deklaracji mają miejsce, mogą dotyczyć tylko niektórych niepełnosprawnych mieszkańców. Większość ze swoimi problemami pozostaje sama i być może nawet nie wie, gdzie mogłaby poszukiwać pomocy.

Wyniki badania sugerują, iż omawianymi wcześniej działaniami gmin objęta jest jedynie mała część grupy osób niepełnosprawnych, czego nie oddają trafnie pytania kwestionariusza – pytaliśmy bowiem o sam fakt pomocy, a nie o skalę tej pomocy.

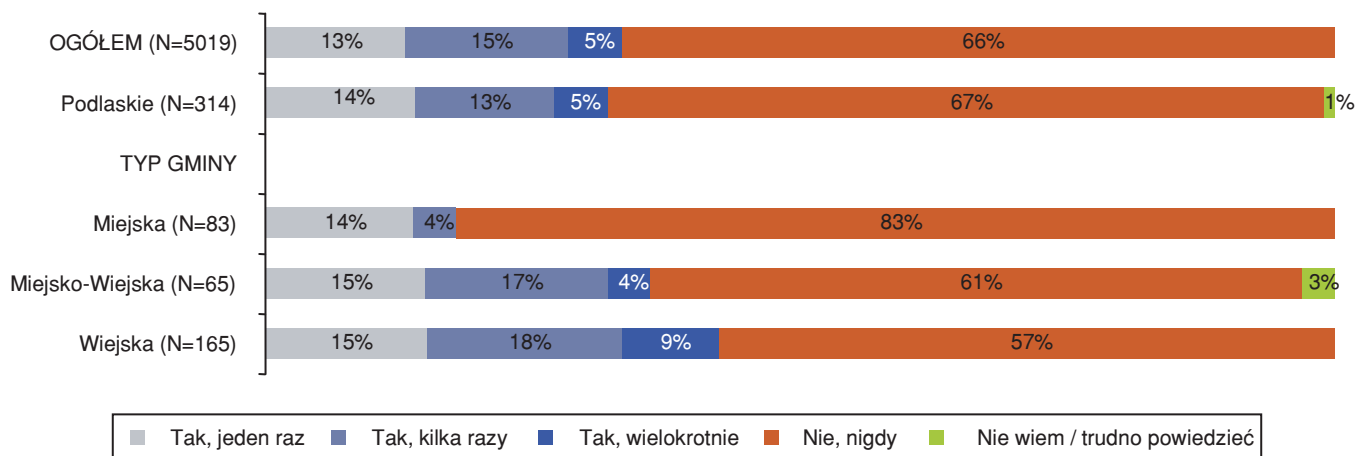
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

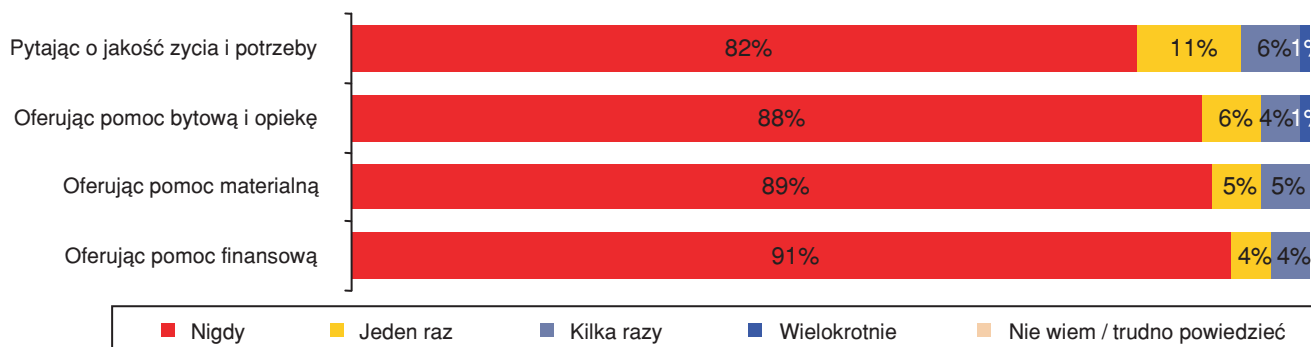
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie N=314

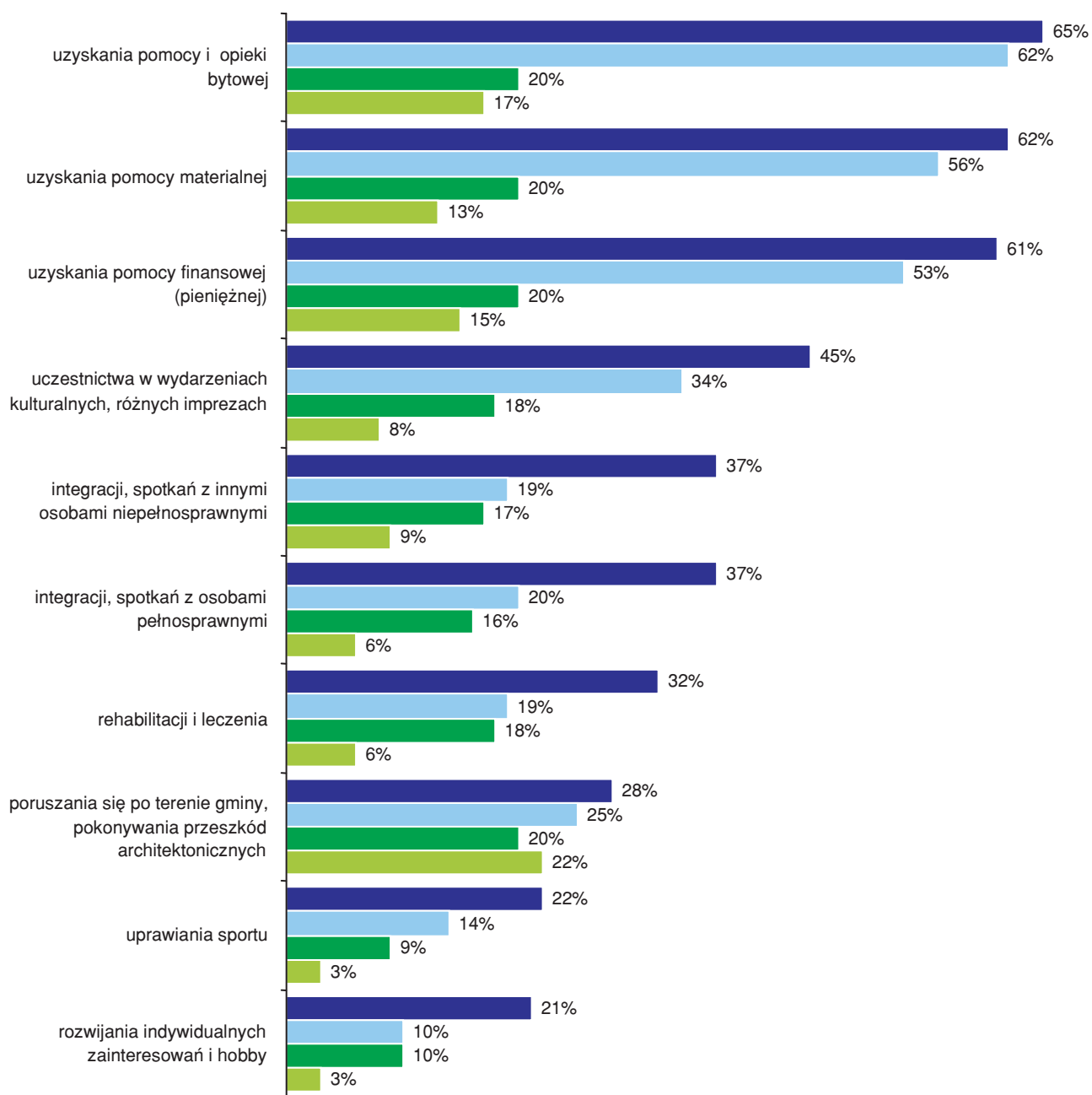
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Zwróćmy uwagę na ogromne rozbieżności ocen dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych formułowanych przez przedstawicieli tej grupy oraz samorządy gminne. Podlasie zasadniczo nie odbiega pod tym względem od ogółu kraju, choć w województwie tym zarówno niepełnosprawni jak i przedstawiciele gmin gorzej, niż przeciętnie oceniają możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie rehabilitacji społecznej.

Osoby niepełnosprawne rzadko pozytywnie oceniają działalność gmin dotyczącą rehabilitacji społecznej. W przypadku najbardziej powszechnych działań – pomocy bytowej, materialnej i finansowej jedynie 13-17% niepełnosprawnych ocenia aktywność gmin pozytywnie. Tymczasem ponad połowa przedstawicieli samorządów gminnych uważa, iż możliwości, jakie gminy stwarzają na tym polu są raczej duże lub bardzo duże. W stosunku do innych działań, takich jak uczestnictwo w kulturze, integracja społeczna, rehabilitacja i leczenie, uprawianie sportu czy hobby ocen pozytywnych jest dużo mniej. Jedynym punktem zbieżności ocen osób niepełnosprawnych i przedstawicieli gmin jest możliwość poruszania się po terenie gminy, pokonywania przeszkód architektonicznych. Nadal jednak pozytywną ocenę wystawia gminom w tym zakresie tylko co piąty niepełnosprawny.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - ogółem (N=2117)
 ■ Przedstawiciele samorządów gminnych - podlaskie (N=98)
■ Osoby niepełnosprawne - ogółem (N=5019)
 ■ Osoby niepełnosprawne - podlaskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

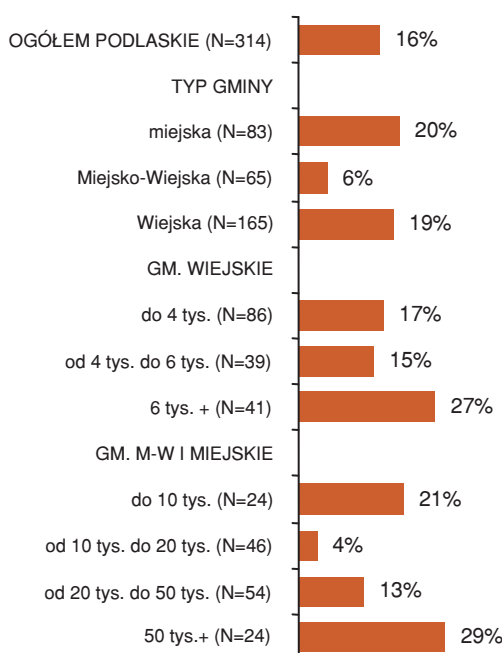
W województwie podlaskim nie obserwujemy bardzo dużych rozbieżności pomiędzy gminami różnego typu w zakresie działalności podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych, która to prawidłowość pojawiła się na poziomie kraju. Nadal jednak widoczne są różnice w aktywności gmin zróżnicowanych pod względem wielkości.

Przeciętny odsetek gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich podejmujących różnego typu działania w zakresie rehabilitacji społecznej są zbliżone (różnica maksymalnie 4%). Nie można zatem mówić o dużym zróżnicowaniu w tym zakresie.

Odsetek gmin angażujących się w zadania dotyczące rehabilitacji społecznej rośnie wraz z wielkością gminy w przypadku gmin wiejskich. Wśród gmin miejsko-wiejskich i miejskich z największą aktywnością mamy do czynienia w przypadku gmin największych, z najmniejszą zaś wśród gmin średniej wielkości.

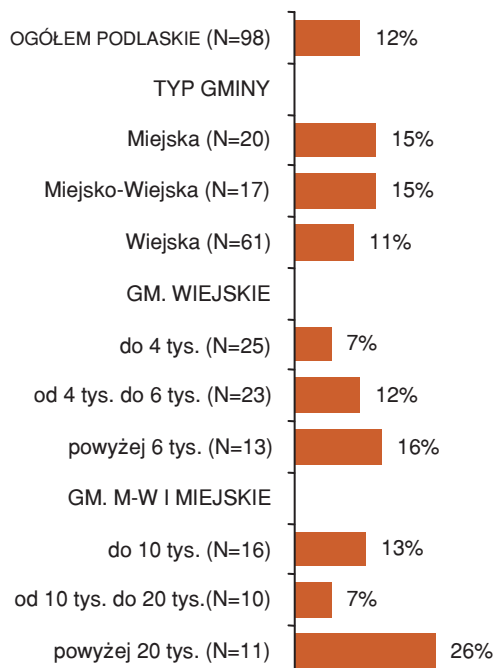
Zauważmy też, iż w województwie podlaskim najbardziej niezadowoleni z aktywności swoich gmin są mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich. Przeciętnie jedynie 6% mieszkańców takich gmin wskazuje, iż ich gminy podejmowały działania w zakresie rehabilitacji społecznej, podczas gdy w gminach miejskich i wiejskich odsetki te wynoszą około 19-20%.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo podlaskie N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

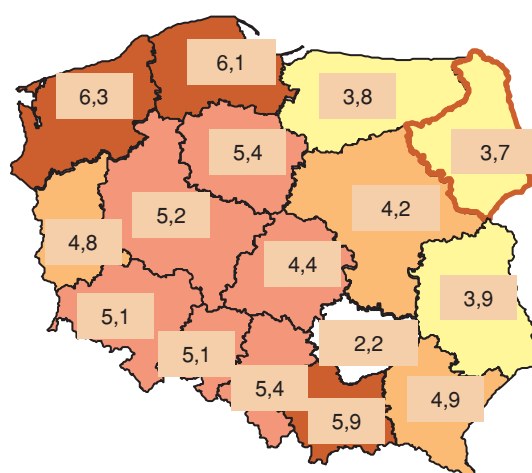
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=96

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo podlaskie wpisuje się w widoczny na mapach zróżnicowań podział terytorialny na Polskę zachodnią i wschodnią. Na wschodzie kraju aktywność gmin w zakresie rehabilitacji społecznej jest wyraźnie niższa, niż w zachodniej części. Zwróćmy też uwagę, iż województwo podlaskie wypada podobnie, jak warmińsko-mazurskie i lubelskie i trochę lepiej niż świętokrzyskie.

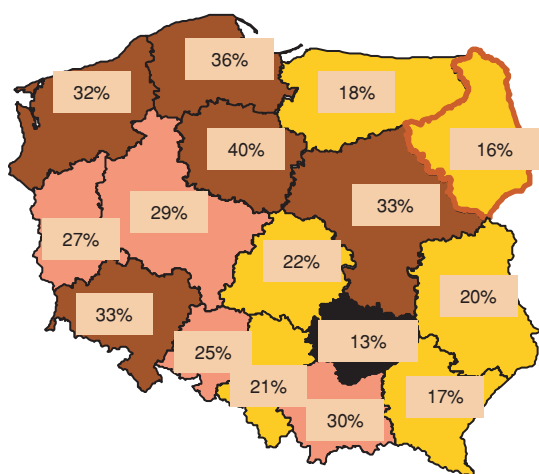
Zauważmy, że niepełnosprawni z województwa Podlaskiego, podobnie jak respondenci z innych województw, mieli tendencję do przeszacowywania aktywności gmin w zakresie rehabilitacji społecznej. Rozbieżności w przypadku Podlasia nie są wprawdzie tak drastyczne, jak w przypadku województw ze środkowej Polski, ale prawidłowość również tutaj się pojawia.

Średnia liczba podejmowanych przez gminę działań na rzecz osób niepełnosprawnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

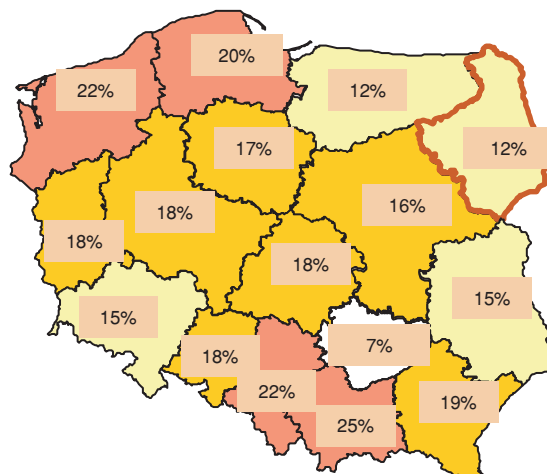
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie podlaskim obserwujemy nawet większe, niż w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy podobne, jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

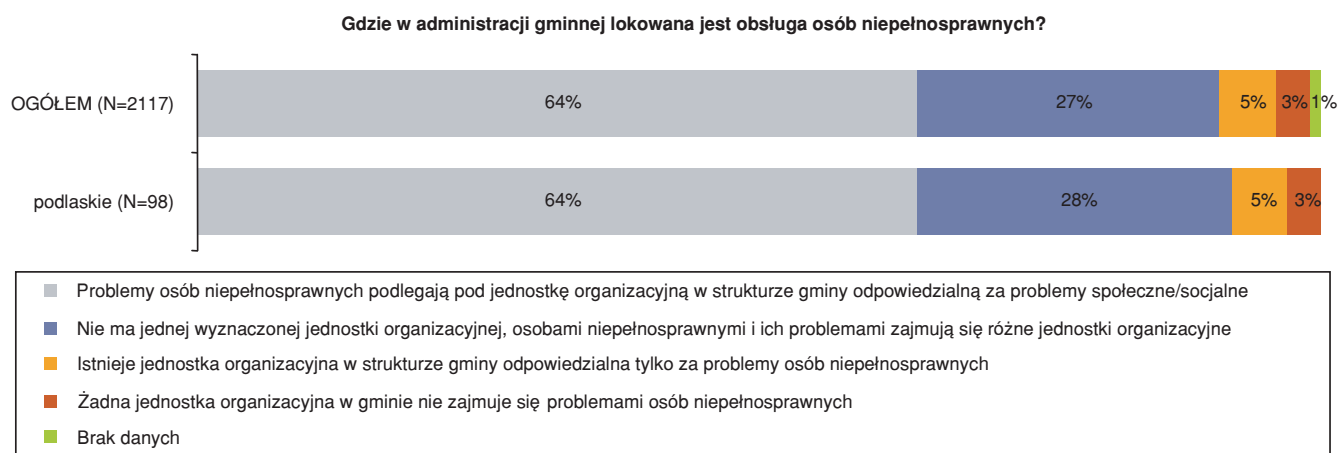
Samorządy gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym:

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

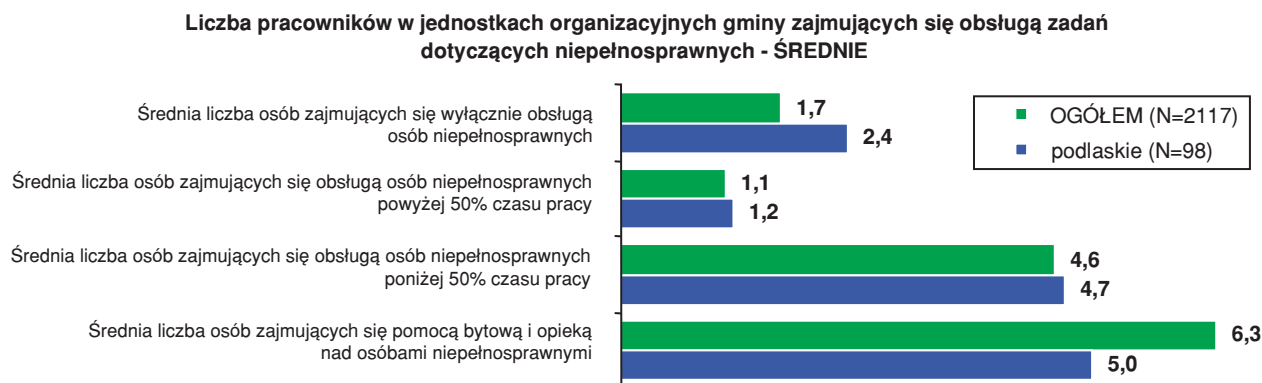
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim mamy do czynienia z sytuacją niemal identyczną, jak w skali kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (64%). W 28% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 5% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

➡ **Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Gminy na Podlasiu dysponują większą, niż przeciętnie liczbą pełnoetatowych pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych – najczęściej 2 lub 3 etaty. Z drugiej jednak strony dużo mniej osób niż przeciętnie (jedynie 5 w porównaniu z ponad sześcioma etatami w skali kraju) zajmuje się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi.

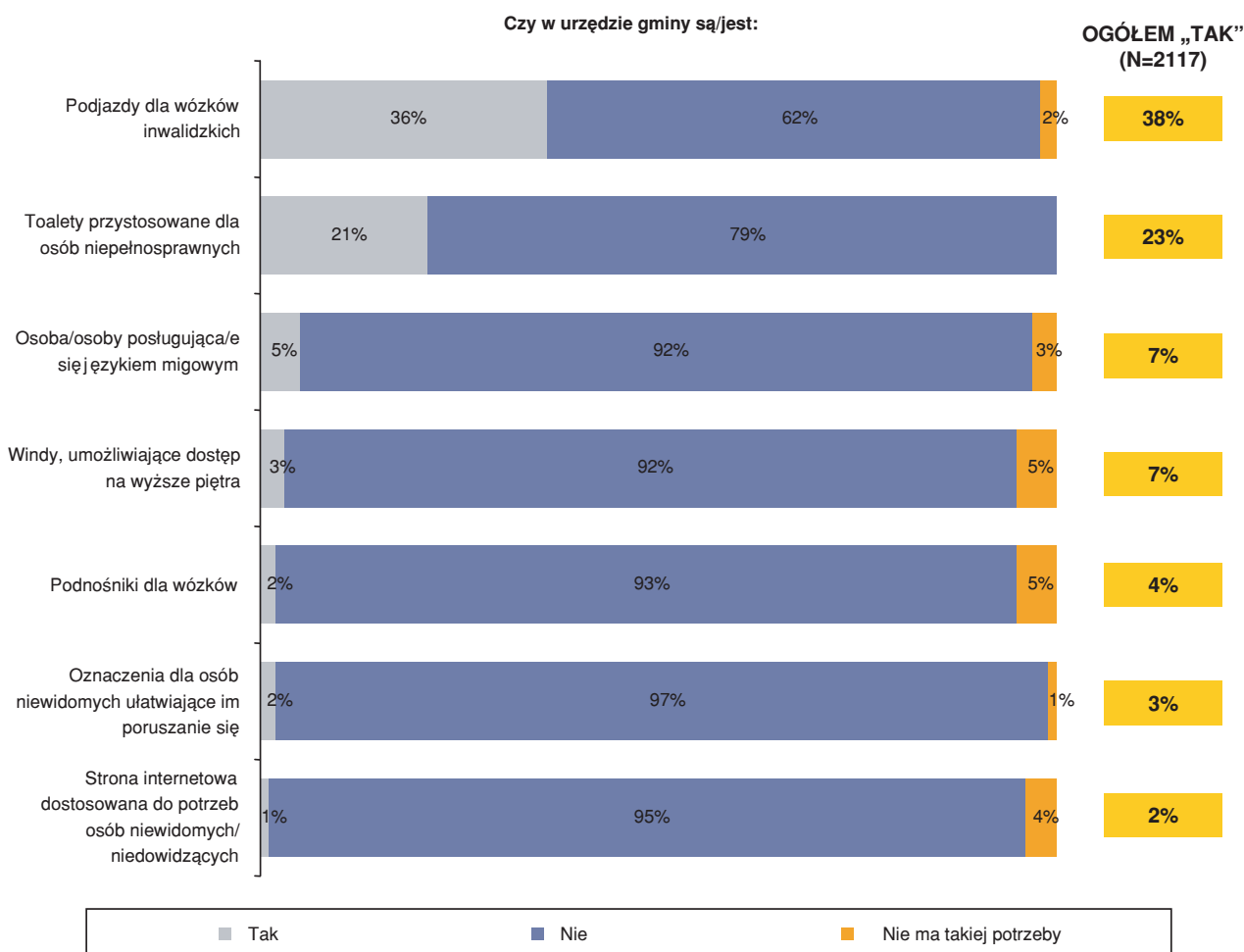
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.**

Województwo podlaskie nie odbiega pod tym względem od innych regionów. Również i tutaj większość urzędów gmin nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych petentów. Co więcej, w przypadku każdego z udogodnień odsetek gmin, które deklarują ich posiadanie jest nieco mniejszy, niż w skali kraju.

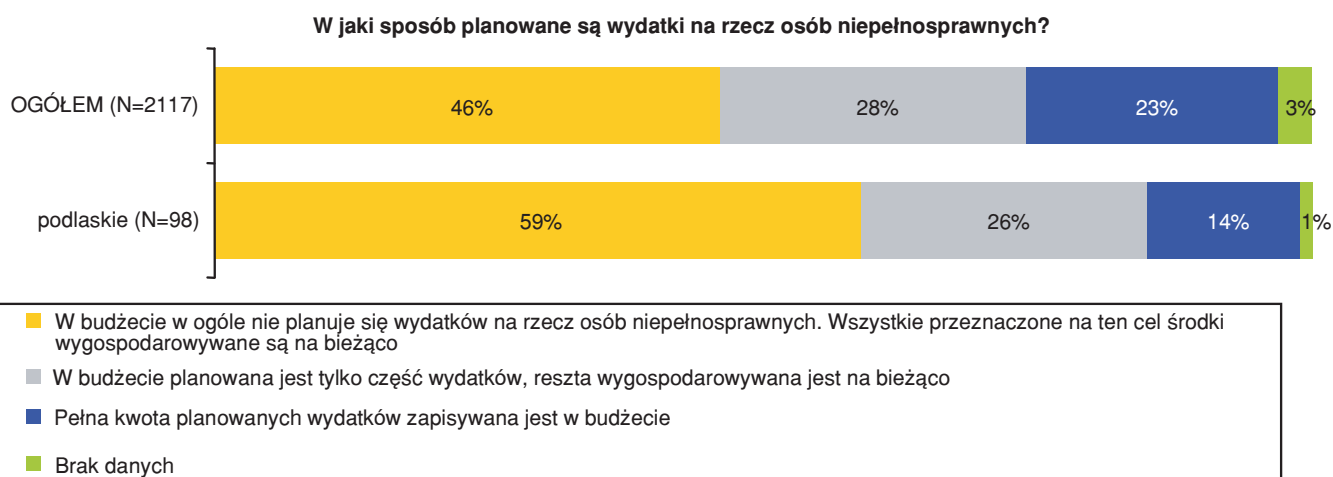
Jedynie nieco więcej, niż co trzecia gmina na Podlasiu posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. W co piątej gminie niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Ale już do rzadkości należą osoby posługujące się językiem migowym. Natomiast windy, podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe w zasadzie są niemal nieobecne.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☞ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie podlaskim blisko 60% samorządów gminnych w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. Jednocześnie tylko 14% podlaskich gmin planuje pełną kwotę wydatków. Tym samym województwo podlaskie wypada dużo gorzej, niż w skali kraju, gdzie niemal co czwarta gmina planuje wydatki, i „jedynie” 46% wygospodarowuje środki na bieżąco, bez uprzedniego planowania ich w budżetach.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych zdecydowana większość gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. W województwie podlaskim sytuacja jest nieznacznie lepsza, niż w skali kraju, bowiem co dziesiąta gmina deklaruje iż opracowała lub jest w trakcie opracowywania tego typu programu. Co piąta podlaska gmina ma opracowany (lub jest w trakcie opracowywania) gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, co jest odsetkiem zbliżonym do przeciętnego dla kraju.

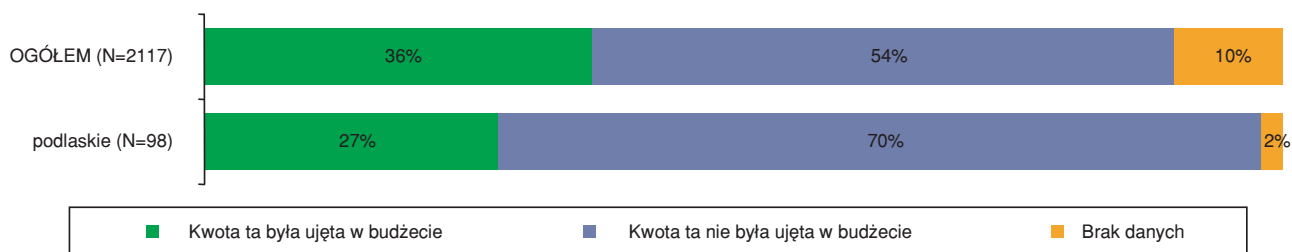
Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

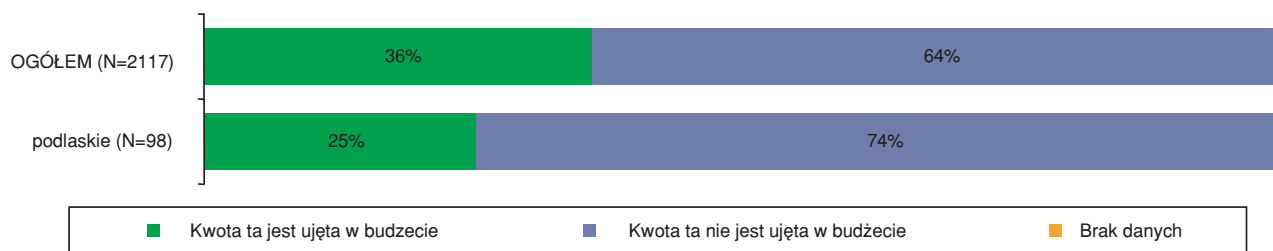
➡ **Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.**

Jedynie 27% gmin ujmowało tego typu wydatki w budżecie na rok 2005, zaś co czwarta gmina zaplanowała je w budżecie na rok 2006. Zdecydowana większość gmin w żaden sposób nie umieszcza ich w budżetach. Co więcej, powyżej przytoczone odsetki dla województwa podlaskiego to dużo gorszy wynik, niż w skali kraju

Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2005 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

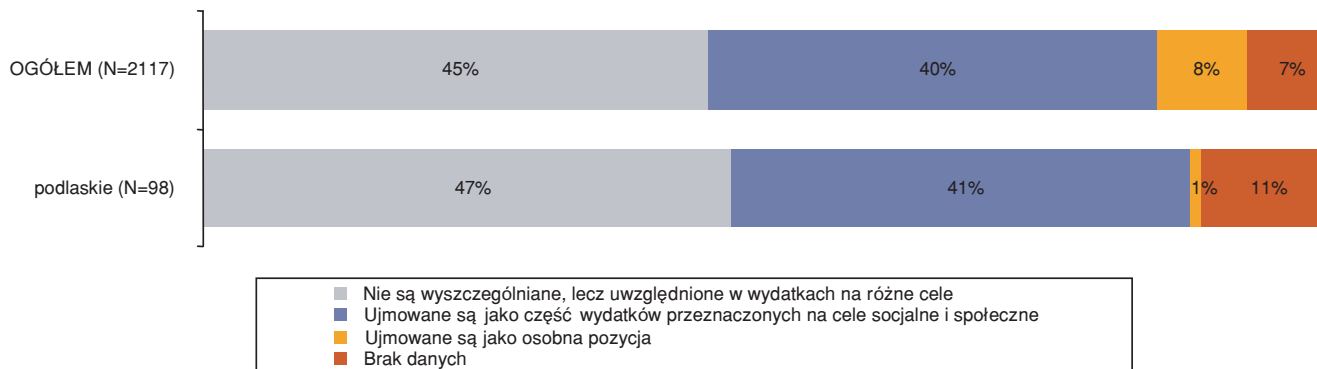
Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2006 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie podlaskim w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. Niemal połowa gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele (47% gmin). 41% gmin środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych ujmuje jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie podlaskim mamy do czynienia z nieco inną, niż w skali kraju strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Nadal jednak zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 41% środków pochodzi z budżetu gminy. Natomiast drugim co do udziału w wydatkach źródłem finansowania są, inaczej niż w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (ponad 25% środków) oraz subwencje budżetu państwa (11,6% środków).

W przypadku podlaskim gmin relatywnie mniejsze znaczenie mają środki wojewódzkie, sponsoring czy kredyty.

Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?

PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)

	Ogółem (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=256)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlaskie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-pomorskie (N=88)	wielkopolskie (N=151)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie, jak w innych województwach, działalność gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim dostosowaniu i finansowaniu działań aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

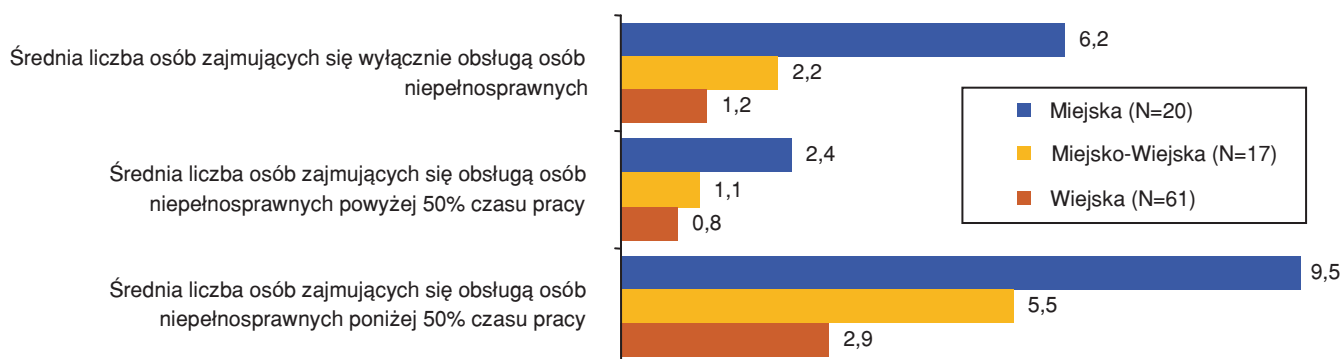
Podobnie, jak w skali kraju, również w województwie podlaskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

❑ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

Pod względem organizacji obsługi osób niepełnosprawnych w urzędach gminy nie obserwujemy na Podlasiu znaczących różnic. Wśród gmin miejsko-wiejskim nie ma jednak żadnej, w której istniałaby jednostka odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych.

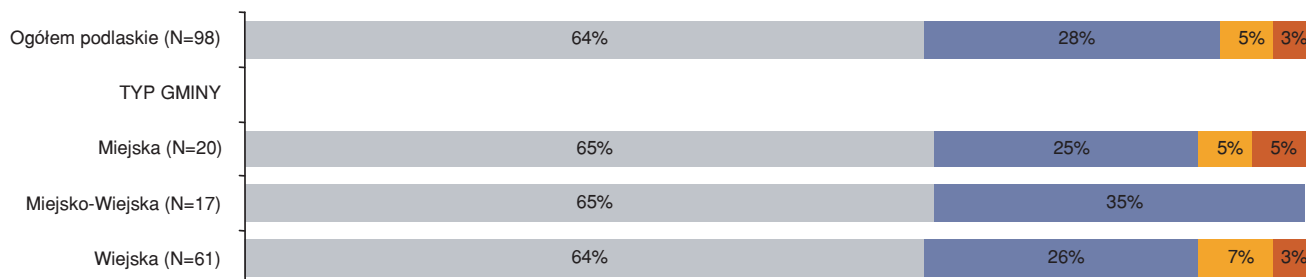
Obserwujemy natomiast duże zróżnicowanie pod względem liczby etatów dedykowanych do obsługi niepełnosprawnych petentów. Przeciętnie najwięcej pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi (niezależnie od czasu tej pracy) posiadają gminy miejskie. Dużo gorsza jest sytuacja gmin miejsko-wiejskich i wiejskich.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

- Problemy osób niepełnosprawnych podlegają pod jednostkę organizacyjną w strukturze gminy odpowiedzialną za problemy społeczne/socjalne
- Nie ma jednej wyznaczonej jednostki organizacyjnej, osobami niepełnosprawnymi i ich problemami zajmują się różne jednostki organizacyjne
- Istnieje jednostka organizacyjna w strukturze gminy odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych
- Żadna jednostka organizacyjna w gminie nie zajmuje się problemami osób niepełnosprawnych

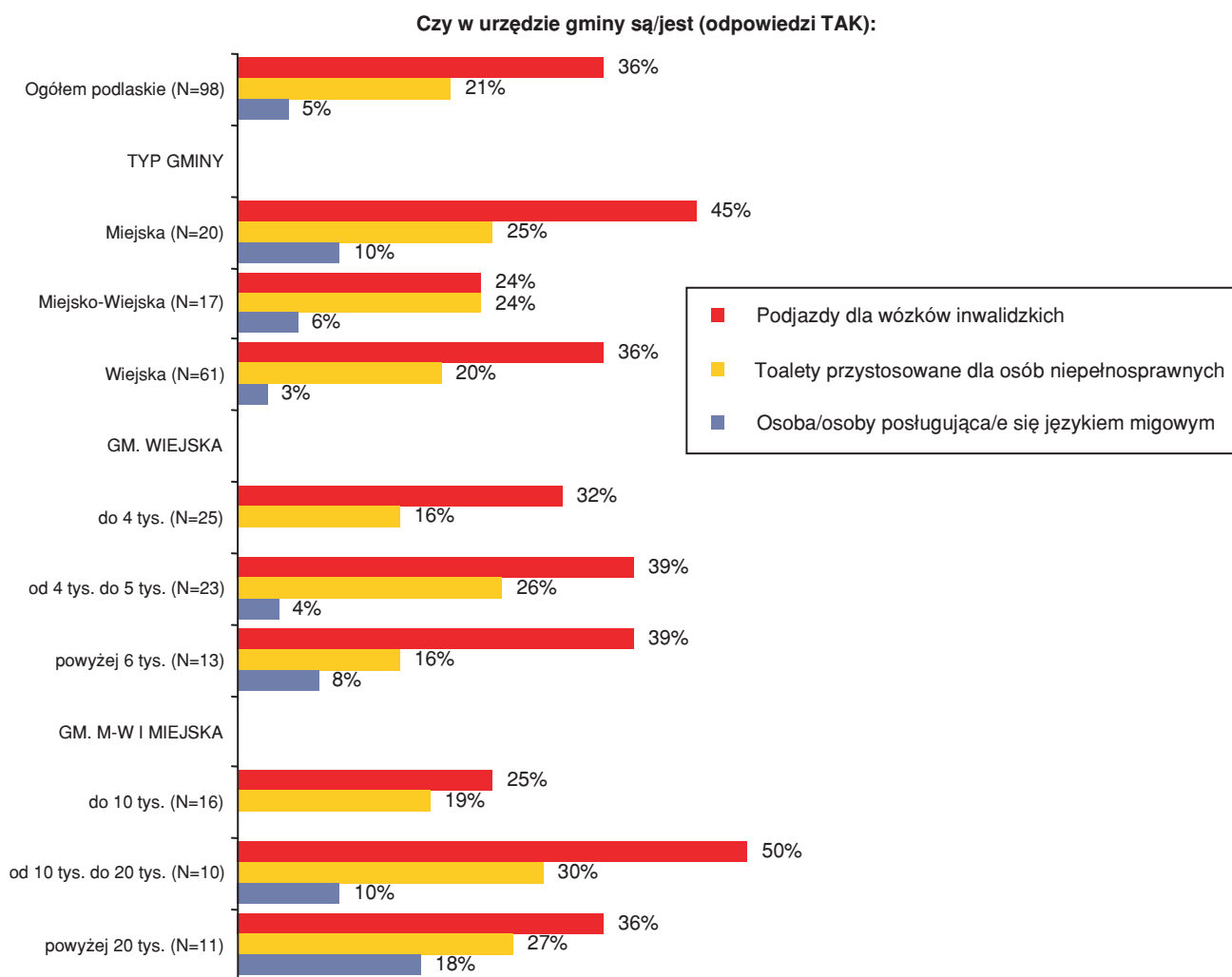
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☐ Dostosowanie architektoniczne

W województwie podlaskim obserwujemy podobne prawidłowości pod względem dostosowania architektonicznego urzędów gmin, jak w innych regionach kraju. Sytuacja jest zdecydowanie lepsza w przypadku siedzib gmin miejskich – więcej z nich posiada udogodnienia dla osób niepełnosprawnych ułatwiające korzystanie z urzędu gminy. Gorzej jest w przypadku gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Wprawdzie pod względem relatywnie najbardziej powszechnych udogodnień (podjazdów dla wózków inwalidzkich i toalet) niewiele ustępują gminom miejskim, jednak w przypadku pozostałych usprawnień obserwujemy duże braki.

W przypadku gmin wiejskich lepszą sytuację spotykamy w większych gminach. Relatywnie najlepiej przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych są też średniej wielkości gminy miejsko-wiejskie i miejskie.

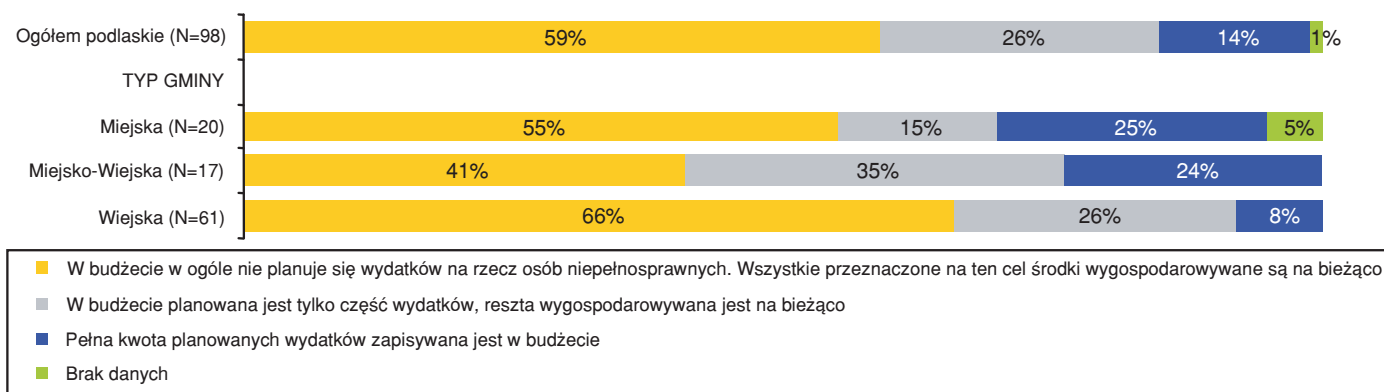
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie, N=98

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

Gminy miejskie i miejsko-wiejskie zdecydowanie częściej, niż gminy wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie (25% samorządów gminnych). Tymczasem dwie na trzy gminy wiejskie w ogóle nie planują wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

W jaki sposób planowane są wydatki na rzecz osób niepełnosprawnych?

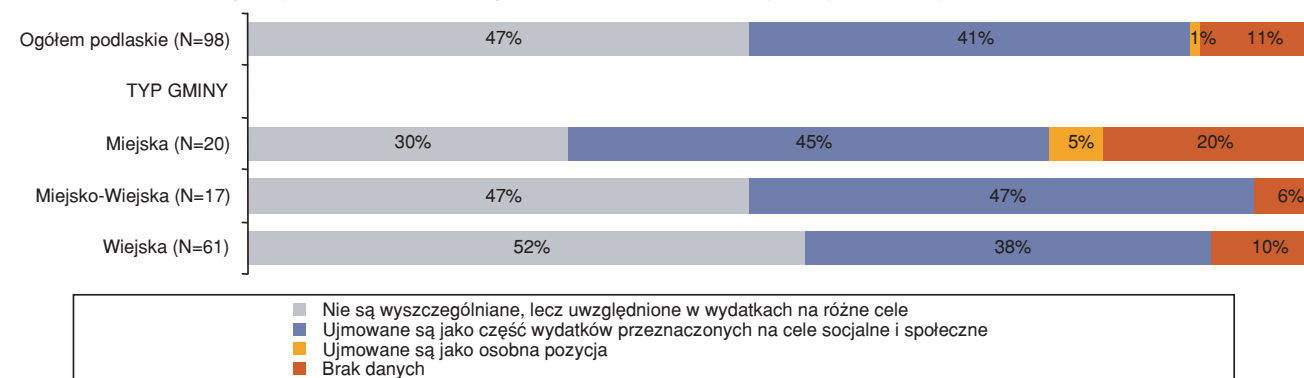

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

Nieco ponad połowa gmin wiejskich i niemal połowa gmin miejsko-wiejskich nie wyszczególnia środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych w budżetach, ale uwzględnia je w wydatkach na różne cele. W zasadzie żadna gmina wiejska czy miejsko-wiejska nie ujmuje tego typu wydatków jako osobnej pozycji.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=98

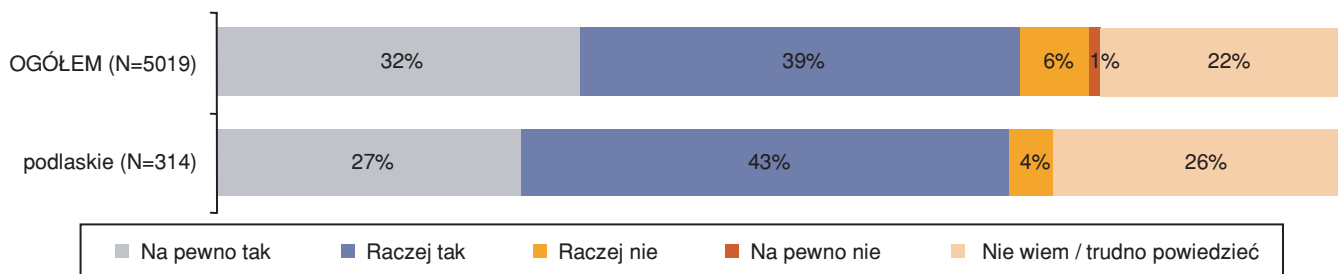
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa podlaskiego, podobnie jak ogół niepełnosprawnych uważają, że **gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy**. Zapewne dlatego właśnie w stosunku do samorządów gminnych formułują oni oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. W województwie podlaskim obserwujemy też silniejsze, niż w skali kraju, **oczekiwanie zmiany obecnego systemu wsparcia**. Mieszkańcy Podlasia życzyliby sobie, aby gminy w większym stopniu, niż dotychczas – w całości, lub przynajmniej w części – odpowiadały za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

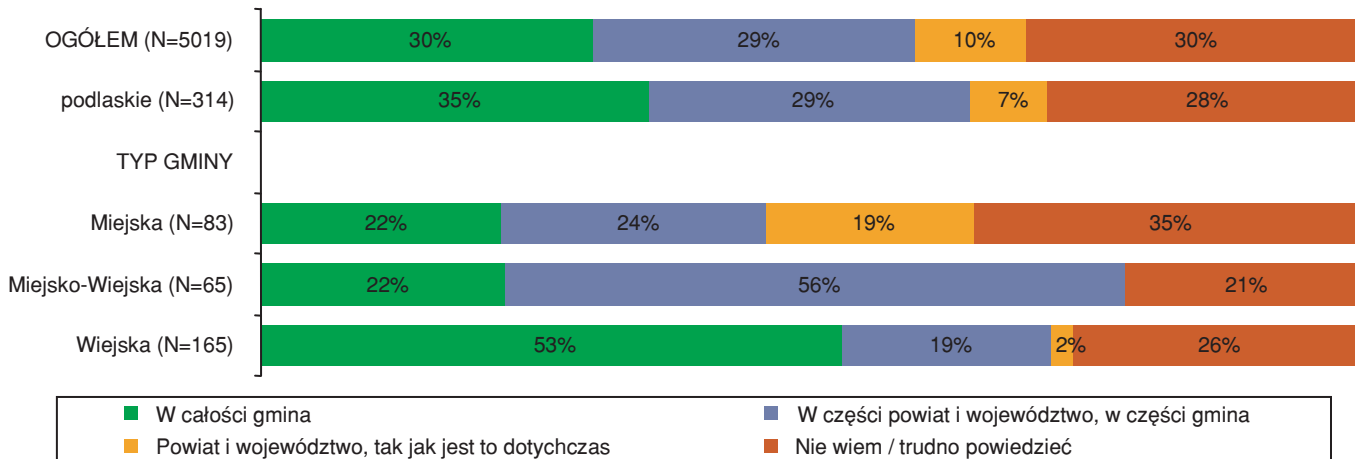
Postawa wobec ewentualnych zmian systemu wsparcia niepełnosprawnych jest bardzo wyraźnie związana z sytuacją respondentów. Ponad połowa mieszkańców wsi chciałaby, aby gmina przejęła ustawowe zadania od powiatów, ponieważ jest to im instytucja zdecydowanie bliższa. W przypadku gmin miejsko-wiejskich przeważa pogląd, iż zadania dotyczące pomocy niepełnosprawnym powinny zostać rozdzielone pomiędzy powiat i gminę. Natomiast mieszkańcy gmin miejskich są najbardziej podzieleni w tej kwestii – jednocześnie relatywnie liczna jest grupa, która opowiada się za utrzymaniem obecnego systemu (19%), podczas gdy niemal wszyscy mieszkańcy wsi w województwie podlaskim odrzucają to rozwiązanie.

Czy Pana(i) zdaniem urzędy gminne mają ustawowy obowiązek udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

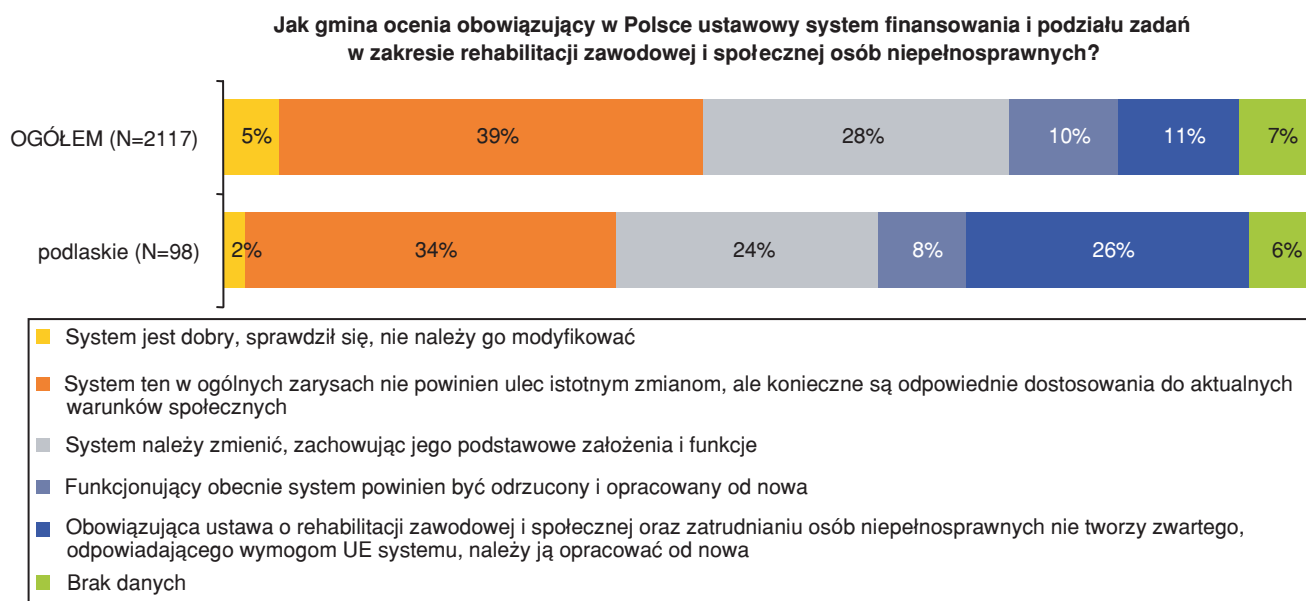
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych, szczególnie mieszkańców wsi, rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorzady gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. **Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.**

Gminy z województwa podlaskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 2% samorządów (w porównaniu z 5% w skali kraju) ocenia go pozytywnie.

Przedstawiciele samorządów gminnych z Podlasia zdecydowanie (ponad dwukrotnie) częściej, niż w innych regionach, wyrażają przekonanie, iż system nie jest spójny i nie spełnia wymogów UE – ustawa wymaga poprawek lub ponownego opracowania. Jedna trzecia samorządowców jest przekonana, iż założenia systemu są dobre, a modyfikacji wymaga dostosowanie go do społecznych realiów.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

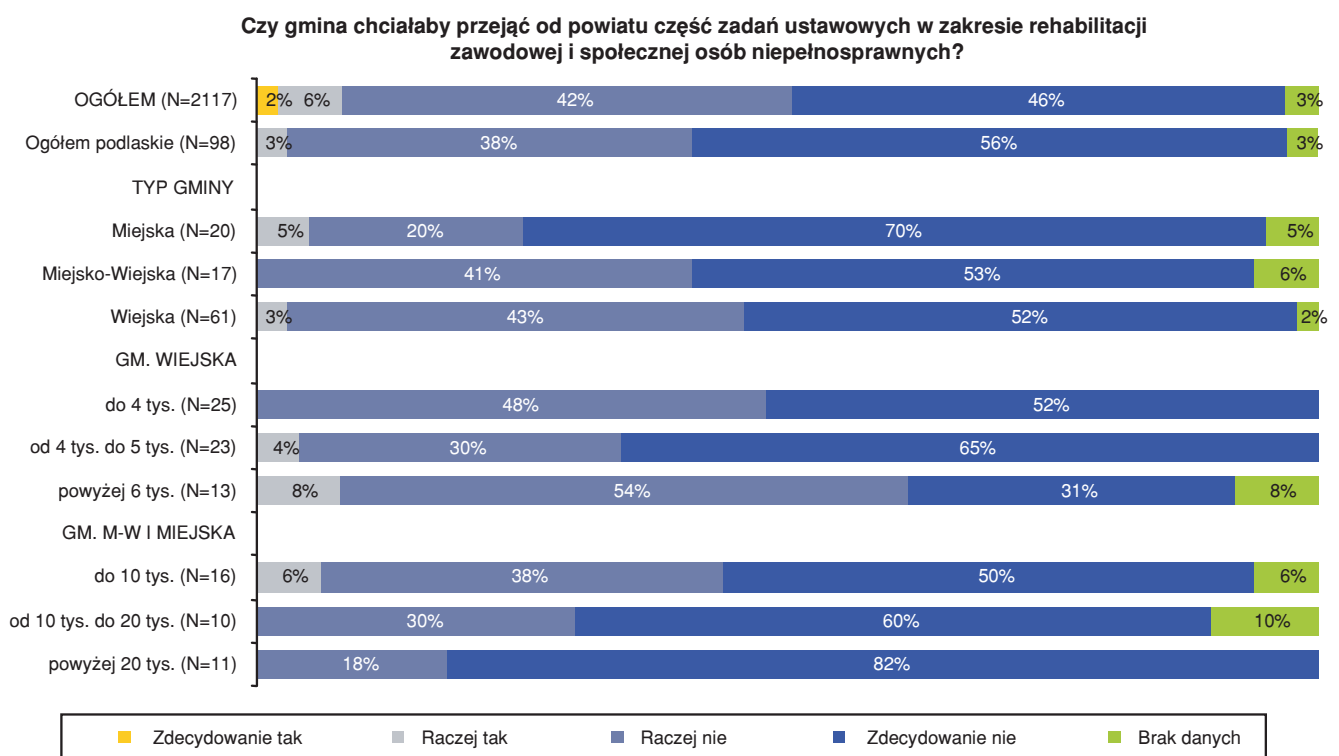
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa podlaskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejścia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 3% gmin wyrażało umiarkowaną aprobatę dla tego pomysłu.

Zdecydowany sprzeciw wyrażają w szczególności gminy miejskie, w przypadku których aż 70% odrzuca tego typu możliwość. W przypadku gmin miejsko-wiejskich i wiejskich nieco ponad połowa odrzuciła możliwość przejścia części zadań od powiatu.

Należy jednak zaznaczyć, iż 3% gmin wiejskich i 5% gmin miejskich wyraziło zainteresowanie pomysłem.

Szczególnie przeciwnie przejmowaniu zadań od powiatu są średnie i największe gminy miejskie na Podlasiu. Przedstawiciele największych gmin wiejskich relatywnie najrzadziej odrzucają możliwość przejścia od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

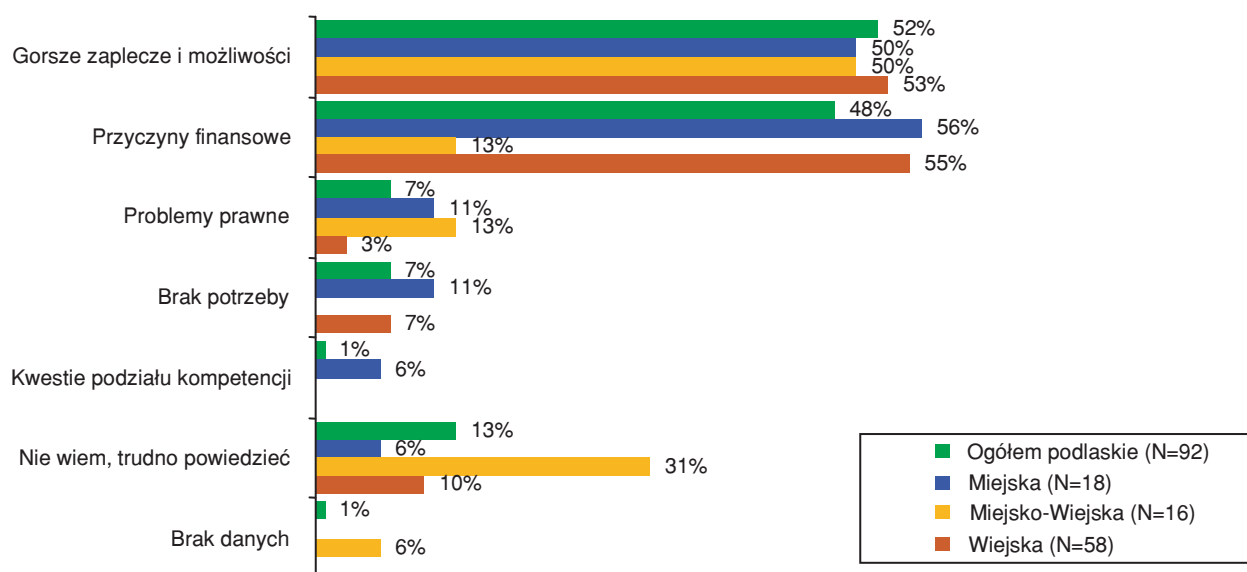
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci podlaskich gmin wobec przejęcia na siebie obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorzady. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych, a także **przyczyny finansowe** – wskazywane najczęściej przez gminy wiejskie i miejskie.

Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w przejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorzady i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo adresowanie tych zadań specyficznie do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji niepełnosprawnych ze względu na typ gminy - wskazania spontaniczne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, województwo podlaskie N=92

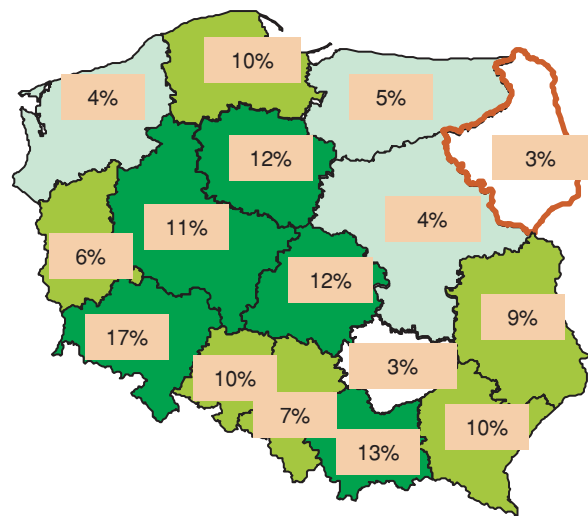
Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa podlaskiego, obok respondentów z regionu świętokrzyskiego, **przejawiają najmniejszą skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych**. Również w sąsiednich województwach – mazowieckim i warmińsko-mazurskim mamy do czynienia z dużą niechęcią wobec przejęcia odpowiedzialności za tego typu działania.

Jednocześnie przedstawiciele samorządów na Podlasiu mają relatywnie duże trudności ze wskazaniem przyczyn tej niechęci. Częściej niż w skali kraju wskazywano na problemy prawne. W przypadku pozostałych przyczyn nie mamy do czynienia z nietypowymi problemami, a raczej ze wspólnym wszystkim gminom przekonaniem o braku zaplecza, możliwości i środków finansowych.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?

(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-mazurskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117